

Προσφυγή μέσω διεθνών οργάνων και μηχανισμών για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Υλικό επιμόρφωσης για την πρόσβαση των
παιδιών-μεταναστών στη δικαιοσύνη

Πρόγραμμα FAIR, Απρίλιος 2018

® Προσφυγή μέσω διεθνών οργάνων και μηχανισμών για τα δικαιώματα του ανθρώπου

© Copyright International Commission of Jurists - European Institutions

Απρίλιος 2018

The FAIR (Fostering Access to Immigrant children's Rights) project has been implemented by the International Commission of Jurists - European Institutions in 2016-2018 and supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union and Open Society Foundations.

V. Προσφυγή μέσω διεθνών οργάνων και μηχανισμών για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Επιμορφωτικό υλικό για την πρόσβαση των παιδιών-μεταναστών στη δικαιοσύνη

Πρόγραμμα FAIR

Απρίλιος 2018

Πίνακας περιεχομένων

Ακρόνυμα	3
I. Ανασκόπηση των μηχανισμών και των διαδικασιών τους	4
1. Τύποι διεθνών μηχανισμών	4
2. Προκαταρκτικές προϋποθέσεις και εκτιμήσεις	7
2.1.1 Δικαιοδοσία (κατά χρόνο, καθ' ύλην και κατά τόπο)	7
Κατά χρόνο δικαιοδοσία («ratione temporis»)	8
Καθ' ύλην δικαιοδοσία («ratione materiae»)	11
Μηχανισμοί διερεύνησης	14
Κατά τόπο δικαιοδοσία («ratione loci»)	15
2.1.2 Δικαίωμα κατάθεσης	17
Ατομικές προσφυγές	17
Μηχανισμός συλλογικών προσφυγών	21
2.2 Προϋποθέσεις παραδεκτού	22
2.2.1 Εξάντληση εσωτερικών ένδικων μέσων	23
2.2.2 Προθεσμίες	25
2.2.3 Δεδικασμένο	27
2.2.4 Σημαντική βλάβη	27
2.2.5 Άλλοι λόγοι μη παραδεκτού	28
2.3 Προσωρινά μέτρα	29
2.4 Παρεμβάσεις τρίτων	31
3. Διαδικασίες διεθνών μηχανισμών	32
2.1. Διεθνή όργανα των συνθηκών για τα δικαιώματα του ανθρώπου	32
2.1.1. Προπαρασκευαστικό στάδιο	35
2.1.2. Εξέταση του παραδεκτού	35
2.1.3. Εξέταση της ουσίας	36
2.1.4. Φιλικός διακανονισμός	36
2.1.5. Προσωρινά μέτρα	37
2.2. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου	37
2.3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων	43
2.4. Εξωδικαστικοί μηχανισμοί που αναλαμβάνουν ατομικές προσφυγές	44
4. Διαδικασίες σύμφωνα με το Δίκαιο της ΕΕ	45
II. Στρατηγικές αποτελεσματικής πολλαπλής χρήσης μηχανισμών	48
Ποιο διεθνές όργανο ή μηχανισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί;	48
Παράρτημα II. Εργαλείο της ΔΕΝ (ICJ) για τη χρήση των διεθνών μηχανισμών προσφυγών	49
Επιλογή μηχανισμού: στρατηγική	49

Λίστα πινάκων:

Πίνακας 1. Ανασκόπηση των διεθνών μηχανισμών για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Πίνακας 2. Καθεστώς επικυρώσεων: Διεθνή νομικά έγγραφα

Πίνακας 3. Καθ' ύλην δικαιοδοσία δικαστικών και οιονεί δικαστικών οργάνων για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Πίνακας 4. Συνθήκες που ορίζουν διαδικασία για τις προσφυγές και Εσωτερικοί Κανονισμοί για τις προσφυγές

Πίνακας 5. Ατομικές διαδικασίες στο ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ και το ΠΠ3-ΣΔΠ

Λίστα πλαισίων:

Πλαίσιο 1. Προαιρετικό Πρωτόκολλο 3 στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Πλαίσιο 2. Πρακτικά εργαλεία και πρόσθετη ενημέρωση

Πλαίσιο 3. Ομάδα Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση (ΟΕΑΚ)

Ακρώνυμα

Νομικά έγγραφα

ICCPR (ΔΣΑΠΔ) *Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα*

ICESCR *Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα*
(ΔΣΟΚΜΔ)

ICERD (ΔΣΚΦΔ) *Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων*

CEDAW (ΣΕΔΚΓ) *Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών*

CAT (ΣΚΒ) *Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας*

CRC (ΣΔΠ) *Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού*

ICRMW (ΔΣΔΜΕ) *Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους*

CPED (ΔΣΒΕ) *Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Προσώπων από τη Βίαιη Εξαφάνιση*

CRPD (ΣΔΑΑ) *Σύμβαση για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρία*

ECHR (ΕΣΔΑ) *Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών*

ESC (ΕΚΧ) *Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης*

AP-ESC (ΠΠ-ΕΚΧ) *Πρόσθετο Πρωτόκολλο στον ΕΚΧ*

Διεθνή όργανα

HRC και CCPR *Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*

CESCR (ΕΟΚΜΔ) *Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Μορφωτικών Δικαιωμάτων*

CAT (ΕΚΒ) *Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων*

CERD (ΕΚΦΔ) *Επιτροπή για την Κατάργηση των Φυλετικών Διακρίσεων*

CEDAW (ΕΕΔΚΓ) *Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών*

CRC (ΕΔΠ) *Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού*

CMW (ΕΜΕ) *Επιτροπή για τους Μετανάστες Εργαζόμενους*

CED (ΕΒΕ) *Επιτροπή για τις Βίαιες Εξαφανίσεις*

CRPD (ΕΔΑΑ) *Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες*

ECSR (ΕΕΚΔ) *Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων*

ECtHR (ΕΔΔΑ) *Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*

OHCHR *Γραφείο του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου*

SPT *Η υποεπιτροπή της ΕΚΒ για την πρόληψη των Βασανιστηρίων*

Το παρόν εγχειρίδιο κατάρτισης (μέρος μιας σειράς υλικού επιμόρφωσης¹ που αφορά την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών-μεταναστών) παρέχει μία επισκόπηση των διεθνών και εθνικών οργάνων έννομης προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, στα οποία μπορούν να απευθυνθούν τα παιδιά-μετανάστες προκειμένου να προσφύγουν κατά παραβιάσεων των δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης που δεν κατάφεραν να προσφύγουν σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει πρακτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες, τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες αυτών των οργάνων και μηχανισμών.²

Πέραν της χρήσης του για εκπαιδευτικούς σκοπούς, αυτό το υλικό έχει στόχο να παράσχει πρακτικές πληροφορίες για τα παιδιά-μετανάστες στα κράτη-μέλη της ΕΕ και στους συνηγόρους τους, που θα τους βοηθήσουν να προσδιορίσουν το διεθνές όργανο(α) ή μηχανισμό (ους) και τη διαδικασία (ες) που είναι πιθανό να δώσουν στο άτομο τις περισσότερες πιθανότητες να διεκδικήσει επανόρθωση για τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες.

I. Ανασκόπηση των μηχανισμών και των διαδικασιών τους

Αυτό το Κεφάλαιο περιέχει μια γενική επισκόπηση των τριών τύπων διεθνών μηχανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα στους οποίους μπορούν να προσφύγουν τα παιδιά-μετανάστες για έννομη προστασία. Περιγράφει τα θέματα που εξετάζει κάθε όργανο, το ποιος μπορεί να προσφύγει σε κάθε όργανο και τις προϋποθέσεις παραδεκτού που πρέπει να πληρούνται προτού μία προσφυγή εξεταστεί στην ουσία της από κάθε τέτοιο όργανο ή μηχανισμό. Η ενότητα 2 αυτού του κεφαλαίου περιγράφει τις διαδικασίες που χρησιμοποιούνται από διάφορους τύπους διεθνών μηχανισμών προσφυγής για τα δικαιώματα του ανθρώπου για να εξετάσουν μία προσφυγή. Η Ενότητα 3 εξηγεί συνοπτικά τις μεθόδους προσφυγής για παραβιάσεις που αφορούν την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ από ένα κράτος.

1. Τύποι διεθνών μηχανισμών

Οι διεθνείς μηχανισμοί για τα ανθρώπινα δικαιώματα που μπορούν να εξετάσουν ατομικές προσφυγές περιλαμβάνουν τους εξής (βλ. Πίνακα 1 για επισκόπηση):

α) Δικαστικοί μηχανισμοί

Τα διεθνή δικαστήρια για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου ειδικά του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, βάσει μιας σειράς προϋποθέσεων και κριτηρίων, μπορούν να εξετάσουν προσφυγές ή αγωγές που υποστηρίζουν ότι υπήρξε παραβίαση των δικαιωμάτων ενός ατόμου από ένα κράτος το οποίο δεσμεύεται με μία ή περισσότερες συνθήκες επί των οποίων το δικαστήριο έχει αρμοδιότητα. Σε περιπτώσεις που πληρούνται τα γεωγραφικά, χρονικά και ουσιαστικά κριτήρια παραδεκτού (δικαιοδοσία), τα δικαστήρια είναι αρμόδια να αποφανθούν αν το συμβαλλόμενο κράτος παραβίασε μία ή περισσότερες από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συνθήκη του και μπορεί να διατάξει ανάλογες επανορθώσεις. Οι αποφάσεις τους είναι δεσμευτικές

¹ Το παρόν υλικό επιμόρφωσης για την πρόσβαση των παιδιών-μεταναστών στη δικαιοσύνη δημιουργήθηκε ως μέρος του προγράμματος FAIR (Ενίσχυση της Πρόσβασης των παιδιών-μεταναστών στα Δικαιώματα) και περιλαμβάνει τα ακόλουθα εγχειρίδια κατάρτισης:

0. Κατευθυντήριες αρχές και ορισμοί,

I. Πρόσβαση των παιδιών-μεταναστών σε δίκαιες διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων ακρόασης και συμμετοχής στις διαδικασίες,

II. Πρόσβαση των παιδιών-μεταναστών στη δικαιοσύνη υπό καθεστώς κράτησης,

III. Πρόσβαση των παιδιών-μεταναστών στη δικαιοσύνη για οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα

IV. Πρόσβαση των παιδιών-μεταναστών στη δικαιοσύνη σχετικά με την προστασία του δικαιώματός τους στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή

V. Προσφυγή μέσω διεθνών οργάνων και μηχανισμών για τα δικαιώματα του ανθρώπου

VI. Πρακτικό εγχειρίδιο για δικηγόρους κατά την εκπροσώπηση παιδιών

² Παιδιά νοούνται τα άτομα κάτω από την ηλικία των 18 ετών (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους ορισμούς, ανατρέξτε στην Ενότητα εκπαίδευσης 0. Αρχές και ορισμοί).

(βλ. Ι.α. Αρθ. 46 της ΕΣΔΑ) για το(τα) κράτος(η) και πρέπει να εφαρμόζονται από το σχετικό κράτος. Οι αποφάσεις αυτών των Δικαστηρίων εξυπηρετούν επίσης ως διασαφηνίσεις για τα άλλα συμβαλλόμενα κράτη αναφορικά με τις απαιτήσεις και τις ερμηνείες των διατάξεων της συνθήκης.

Για πληροφορίες σχετικά με το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βλ. παρακάτω στην ενότητα 3.

β) Όργανα και μηχανισμοί με οιονεί δικαστικές εξουσίες

Μια σειρά οργάνων στο διεθνές σύστημα για τα δικαιώματα του ανθρώπου είναι οιονεί δικαστικά: έχουν παρόμοιες αρμοδιότητες με αυτές των διεθνών δικαστηρίων για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Όμως, πολλά κράτη δεν θεωρούν ότι οι αποφάσεις τους έχουν την ίδια «δεσμευτική ισχύ» με εκείνες των διεθνών δικαστηρίων για τα δικαιώματα του ανθρώπου.³

Οιονεί δικαστικά όργανα

Μια σειρά οργάνων συνθηκών που έχουν συσταθεί και τους έχει ανατεθεί από μία συνθήκη για τα δικαιώματα του ανθρώπου να επιτηρούν την εφαρμογή της συνθήκης από τα κράτη που έχουν συμβληθεί. Τα περισσότερα από αυτά τα οιονεί δικαστικά όργανα αναλαμβάνουν την παρακολούθηση μέσω της αξιολόγησης περιοδικών εκθέσεων που υποβάλλονται από τα συμβαλλόμενα κράτη σχετικά με την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τη συνθήκη. Ορισμένα όργανα συνθηκών είναι επίσης αρμόδια να κρίνουν **ατομικές προσφυγές σχετικά με τις παραβιάσεις των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συνθήκη και εικάζεται ότι διαπράχθηκαν από ένα κράτος.**

Τα ακόλουθα όργανα της Συνθηκών του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα επιτηρούν την εφαρμογή των συνθηκών που αναφέρονται, συμπεριλαμβανομένης της εκδίκασης προσφυγών που αφορούν εικαζόμενες παραβιάσεις των διατάξεων της συνθήκης από κράτη που είναι συμβαλλόμενα στη συνθήκη και έχουν παράσχει τη συγκατάθεσή τους ώστε το όργανο επιτήρησης να ασκεί αυτή την αρμοδιότητα:

- Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΕΔΠ), αναφορικά με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού,
- Η Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αναφορικά με το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα,
- Η Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (ΕΕΔΚΓ) αναφορικά με τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών,
- Η Επιτροπή για την Κατάργηση των Φυλετικών Διακρίσεων (ΕΚΦΔ), αναφορικά με τη Διεθνή Σύμβαση για την Κατάργηση κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων,
- Η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων (ΕΚΒ), αναφορικά με τη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας,
- Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (ΕΔΑΑ), αναφορικά με τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρίες,
- Η Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Μορφωτικών Δικαιωμάτων (ΕΟΚΜΔ), αναφορικά με το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα,
- Η Επιτροπή για τις Βίαιες Εξαφανίσεις (ΕΒΕ), αναφορικά με τη Διεθνή Σύμβαση για την Προστασία των Ατόμων από Βίαιη Εξαφάνιση,
- Η Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (ΕΜΕ), θα μπορεί να κρίνει ατομικές προσφυγές κατά εικαζόμενων παραβιάσεων των υποχρεώσεων των κρατών που απορρέουν από τη Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των

³ Οι συνθήκες που καθιερώνουν τα όργανα απαιτούν από τα κράτη να εφαρμόζουν τις διατάξεις της συνθήκης και να παρέχουν έννομη προστασία για τις παραβιάσεις της συνθήκης. Επιπλέον, τα κράτη που χορηγούν δικαιοδοσία σε ένα όργανο της συνθήκης προκειμένου να κρίνει ατομικές προσφυγές, υπόκεινται στην υποχρέωση καλής πίστης να συνεργάζονται με τον εν λόγω μηχανισμό και τις διαδικασίες των προσφυγών.

Οικογενειών τους, αναφορικά με τα κράτη μέλη που συμφωνούν σε αυτή τη δικαιοδοσία, όπως διατυπώνεται στο Άρθρο 77 της Σύμβασης, εφόσον συμφωνήσουν 10 κράτη.

γ) ΟΕΑΚ

Ομοίως, η **Ομάδα Εργασίας του ΟΗΕ για την Αυθαίρετη Κράτηση** (ΟΕΑΚ) είναι μια ειδική διαδικασία εντεταλμένη από το Συμβούλιο του ΟΗΕ, που περιλαμβάνει την κρίση ατομικών προσφυγών που αφορούν σε καταστάσεις στέρησης της ελευθερίας που εικάζεται ότι επιβλήθηκαν αυθαίρετα ή είναι άλλως ασύμβατες με τα σχετικά διεθνή πρότυπα.

δ) Οιονεί δικαστικό Όργανο Συνθήκης που κρίνει Συλλογικές Προσφυγές

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων είναι ένας όργανο συνθήκης που επιτηρεί την εφαρμογή από τα κράτη των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και τον Αναθεωρημένο Κοινωνικό Χάρτη. Έχει οιονεί δικαστικές εξουσίες αλλά – αντίθετα με τους προαναφερθέντες φορείς – είναι εξουσιοδοτημένη μόνο να κρίνει **συλλογικές προσφυγές** για εικαζόμενες πρακτικές παραβίασης από τα κράτη ενός ή περισσότερων δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με τον Χάρτη. Το κράτος πρέπει να έχει συναινέσει ότι δεσμεύεται από τη δικαιοδοσία της Επιτροπής. Η Επιτροπή δεν είναι αρμόδια να κρίνει προσφυγές που κατατίθενται από μεμονωμένα άτομα.

Αυτή η διαδικασία μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε περιπτώσεις συστηματικών παραβιάσεων οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων των παιδιών. Για παράδειγμα, η Επιτροπή αποφάνθηκε ότι για τα δικαιώματα στην υγεία των παιδιών μεταναστών στην υπόθεση *Defence for Children International κατά Βελγίου*, Προσφυγή Αρ. 69/2011, Απόψεις από 23 Οκτωβρίου 2012.

ε) Άλλοι (εξωδικαστικοί) μηχανισμοί

Έχουν συσταθεί διάφορα εξωδικαστικά όργανα και μηχανισμοί για τα δικαιώματα του ανθρώπου (κυρίως από διακυβερνητικούς φορείς παρά μέσω συνθηκών) για την επιτήρηση και την παροχή συμβουλών περί τα δικαιώματα του ανθρώπου. Οι αρμοδιότητες αυτών των οργάνων συχνά καλύπτουν ειδικά γεωγραφικά ή/και θεματικά ζητήματα. Η επιρροή τους γενικά πηγάζει από τον διεθνή ή τοπικό (διακυβερνητικό) οργανισμό που τους αναθέτει τις αρμοδιότητες, και από την εξειδίκευση και την ανεξαρτησία τους. Εκτός από την πραγματοποίηση επισκέψεων σε χώρες, τις συστάσεις για την αντιμετώπιση δομικών ζητημάτων εντός ενός κράτους που διευκολύνουν τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τη διεξαγωγή θεματικών μελετών και τη συνεισφορά στην ενίσχυση και τη δημιουργία διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, πολλά όργανα – αν και όχι όλα – έχουν αρμοδιότητα να εκδικάζουν ατομικές υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένης της παραπομπής τους υπόψη των αρχών.

Παραδείγματα τέτοιων εξωδικαστικών μηχανισμών για τα δικαιώματα του ανθρώπου που μπορούν να αναλάβουν ατομικές υποθέσεις και να θέσουν τις εικαζόμενες παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένων αυτών των παιδιών-μεταναστών, που εμπίπτουν στο πεδίο των θεματικών τους αρμοδιοτήτων, υπόψη των κυβερνήσεων, περιλαμβάνουν τις ακόλουθες Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ, που καθιερώθηκαν από το Συμβούλιο του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Αν και δεν διαθέτουν ρόλο δικαστικό, αυτοί οι μηχανισμοί μπορούν να παροτρύνουν τα κράτη να εκδικάζουν μια παραβίαση:

- Ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών,
- Ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για το δικαίωμα στην υγεία,
- Ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα βασανιστήρια.

α) Όργανα στα οποία μπορούν να προσφύγουν τα παιδιά-μετανάστες για τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους

Βάσει της ενημέρωσης που λαμβάνεται από τα άτομα, οι ακόλουθοι μηχανισμοί μπορούν να αναλάβουν γενικά ζητήματα και να κάνουν συστάσεις στις αρχές που εμπίπτουν στο φάσμα των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Κανένα από αυτά τα όργανα δεν έχει την αρμοδιότητα να διατάξει επανορθώσεις, ούτε μπορούν να αναλάβουν ατομικές προσφυγές.

Η Υποεπιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας («ΥΠΒ») είναι ένα όργανο συνθήκης του συστήματος του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Έχει μια προληπτική αρμοδιότητα που εστιάζει στην καινοτομία, αειφόρα και προορατική προσέγγιση για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης και ξεκίνησε να λειτουργεί τον Φεβρουάριο του 2007. Η ΕΚΒ δημιουργήθηκε δυνάμει των διατάξεων του [Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων](#) («ΠΠΣΚΒ»). Η Υποεπιτροπή έχει δύο βασικές επιχειρησιακές λειτουργίες: πρώτον, μπορεί να πραγματοποιήσει επισκέψεις σε κράτη που είναι συμβαλλόμενα στο ΠΠΣΚΒ και μπορεί να επισκεφθεί οποιοδήποτε μέρος όπου τα άτομα στερούνται την ελευθερία τους. Δεύτερον, έχει μια συμβουλευτική λειτουργία, η οποία περιλαμβάνει την παροχή βοήθειας και συμβουλών στα συμβαλλόμενα κράτη για την καθιέρωση των [Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης](#) («ΕΜΠ»), τους οποίους απαιτεί το ΠΠΣΚΒ, και επίσης την παροχή βοήθειας και συμβουλών τόσο στους ΕΜΠ όσο και στα συμβαλλόμενα κράτη αναφορικά με τη λειτουργία των ΕΜΠ.

Ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου πραγματοποιεί επισκέψεις σε χώρες και αναφέρει θέματα που εγείρουν ανησυχία αναφορικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου και προβαίνει σε συστάσεις στα 7 κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων μεταχείρισης έναντι των μεταναστών και των παιδιών σε ολόκληρη την Ευρώπη, με στόχο τη διασφάλιση του αυξημένου σεβασμού και της προστασίας των δικαιωμάτων τους. Αν και ο Επίτροπος δεν έχει την αρμοδιότητα να αναλάβει ατομικές υποθέσεις, *per se*, έχει τη δυνατότητα να παρέμβει ως τρίτο μέρος σε υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον το Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Πίνακας 1. Ανασκόπηση των διεθνών μηχανισμών για τα δικαιώματα του ανθρώπου

	Δικαστικοί μηχανισμοί	Οιονεί δικαστικοί μηχανισμοί	Εξωδικαστικοί μηχανισμοί
ΟΗΕ		Όργανα της Συνθήκης του ΟΗΕ (ατομικές προσφυγές): • Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΕΔΠ), • Η Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΑ), • Η Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (ΕΕΔΚΓ), • Η Επιτροπή για την Κατάργηση των Φυλετικών Διακρίσεων (ΕΚΦΔ), • Η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων (ΕΚΒ), • Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΕΔΑΑ), • Η Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Μορφωτικών Δικαιωμάτων (ΕΟΚΜΔ), • Η Επιτροπή για τις Βίαιες Εξαφανίσεις (ΕΒΕ), • Η Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (ΕΜΕ)	Ειδικές διαδικασίες που καθιερώθηκαν και ανατέθηκαν από το Συμβούλιο του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για συγκεκριμένα ζητήματα. Η Υποεπιτροπή της ΕΚΒ για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (ΥΠΒ)
ΣΤΕ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)	Συλλογικές προσφυγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Κοινωνικά Δικαιώματα (ΕΕΚΔ)	Ο Επίτροπος του ΣΤΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

2. Προκαταρκτικές προϋποθέσεις και εκτιμήσεις

2.1.1 Δικαιοδοσία (κατά χρόνο, καθ' ύλην και κατά τόπο)

Αυτή η υποενότητα περιγράφει την κατά χρόνο, καθ' ύλην και κατά τόπο δικαιοδοσία διαφόρων διεθνών μηχανισμών για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Αυτές οι πληροφορίες βοηθούν στον

προσδιορισμό του μηχανισμού στον οποίο μπορούν να καταγγείλουν τα παιδιά-μετανάστες συγκεκριμένες παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους.

Κατά χρόνο δικαιοδοσία («ratione temporis»)

Αναφορικά με την προσφυγή για εικαζόμενες παραβιάσεις υποχρεώσεων που απορρέουν από συνθήκη, τα διεθνή δικαστήρια και τα οιονεί δικαστικά όργανα έχουν, ως γενικό κανόνα, αρμοδιότητα να εκδικάσουν τις εικαζόμενες παραβιάσεις των υποχρεώσεων της διεθνούς συνθήκης, που συνέβησαν ως αποτέλεσμα πράξεων που έλαβαν χώρα μετά τη θέση σε ισχύ της επικύρωσης από το κράτος του συγκεκριμένου διεθνή κανόνα υπό τη συγκεκριμένη συνθήκη και της χορήγησης αρμοδιότητας στο όργανο που κρίνει την προσφυγή.⁴

Η προσφυγή πρέπει να αναφέρετε σε γεγονότα που προέκυψαν μετά τη θέση σε ισχύ του ΠΠ ως προ το κράτος (άρθ. 4 (στοιχείο γ) του ΠΠ στην ΣΕΔΚΓ, άρθ. 2 (στοιχείο β) ΠΠ στο ΔΣΟΚΜΔ, Άρθρο 7 (παρ. 7) στο ΠΠ3 στη ΣΔΠ, Άρθ. 2 (στοιχείο στ) του ΠΠ στη ΣΔΑΑ).

Όμως, η αρχή ισχύει διαφορετικά σε διαφορετικές καταστάσεις:

- **Στιγμιαίο γεγονός/πράξη:** η απλούστερη περίπτωση προκύπτει όταν το επίδικο γεγονός ή πράξη είναι στιγμιαίο. Στην περίπτωση αυτή, αρκεί να ελεγχθεί αν η πράξη έλαβε χώρα πριν ή μετά τη θέση σε ισχύ της σχετικής σύμβασης,
- **Διαρκές γεγονός/πράξη:** όταν η παραβίαση της υποχρέωσης έχει διαρκή χαρακτήρα, τότε το άδικο γεγονός ή η άδικη πράξη διαρκεί μέχρι την άρση της κατάστασης παραβίασης. Αυτό συμβαίνει για παράδειγμα στην περίπτωση της βίαιης εξαφάνισης, όταν το άτομο παραμένει εξαφανισμένο (δεν είναι γνωστό τι απέγινε και το πού βρίσκεται παραμένει άγνωστο) ή της αυθαίρετης κράτησης, όπου ένα πρόσωπο παραμένει εξαφανισμένο, ανεξάρτητα από το αν η εξαφάνιση ή κράτηση προήλθε από μια πράξη ή ένα γεγονός που συνέβη πριν από την ημερομηνία αυτή (βλ. νομολογία του ΕΔΔΑ στις υποθέσεις *X κατά Ελβετίας*, ΕΕΔΑ, Προσφυγή αρ. 7601/75, Απόφαση παραδεκτού, 12 Ιουλίου 1976, [Varnava και λοιποί κατά Τουρκίας](#), ΕΔΔΑ, Προσφυγές αρ.16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 και 16073/90, Απόφαση από 18 Σεπτεμβρίου 2009, ή [Palić κατά Βοσνίας-Ερζεγοβίνης](#), ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 4704/07, Απόφαση από 15 Φεβρουαρίου 2011).
- **Παραβίαση της υποχρέωσης αποτροπής:** αυτή η κατάσταση προκύπτει όταν ένα κράτος έχει την υποχρέωση να αποτρέψει ένα συγκεκριμένο γεγονός, αλλά δεν το κάνει. Η παραβίαση εκτείνεται σε ολόκληρη την περίοδο της διάρκειας του γεγονότος και της παράλειψης συμμόρφωσης με την υποχρέωση.⁵

Οι διατάξεις μιας διεθνούς συνθήκης για τα δικαιώματα του ανθρώπου, κατά γενικό κανόνα, καθίστανται δεσμευτικές για ένα κράτος αφού τεθεί σε ισχύ μετά την επικύρωσή της ή την προσχώρησή της. *Για τις 7 χώρες που καλύπτονται από το πρόγραμμα FAIR, ανατρέξτε στις επικυρώσεις που αναφέρονται στον Πίνακα 3.*

Πίνακας 2. Καθεστώς επικυρώσεων: Διεθνή νομικά έγγραφα

Αυτός ο πίνακας αναφέρει πληροφορίες σχετικά με το καθεστώς των επικυρώσεων βασικών συνθηκών του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα κα της ΕΣΔΑ από 7 χώρες που αποτελούν την εστίαση του προγράμματος FAIR: Ιταλία (IT), Γερμανία (DE), Ισπανία (ES), Βουλγαρία (BG), Ελλάδα (EL) , Μάλτα (MT) , Ιρλανδία (IR).

⁴ Αυτή είναι η περίπτωση για προσφυγές που κατατέθηκαν στην ΕΕΔΚΓ (άρθ. 4(α) του ΠΠ στην ΣΕΔΚΓ), ΔΣΟΚΜΔ (άρθ. 2(β) ΠΠ στο ΔΣΟΚΜΔ), ΣΔΠ (Άρθρο 7(7) του ΠΠ3 στη ΣΔΠ), ΣΔΑΑ (άρθ. 2(στ) στο ΠΠ της ΣΔΑΑ), και είναι επίσης η πρακτική των ΕΑΔ, ΕΚΦΔ και ΕΚΒ.

⁵ Για παράδειγμα, η υποχρέωση πρόληψης της διασυννοριακής βλάβης από τη μόλυνση του αέρα, που κρίθηκε στη δαιτησία Trail Smelter, παραβιάστηκε για το διάστημα που συνεχιζόταν η εκπομπή της μόλυνσης. Βλ.: Trail Smelter, UNRIAA, vol. III (Sales No. 1949.KATA2), σελ. 1905 (1938, 1941). Βλ. επίσης: Άρθρο 14.3, [Προσχέδια άρθρων για την ευθύνη των κρατών για διεθνώς παράνομων πράξεων](#), που υιοθετήθηκαν από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου κατά την 53^η συνεδρίαση το 2001, στο *Yearbook of the International Law Commission*, 2001, vol. II, Part Two (ILC Προσχέδια άρθρων για την ευθύνη των κρατών).

(Η ένδειξη ελέγχου υποδηλώνει ότι η συνθήκη είναι σε ισχύ στη χώρα και η ημερομηνία στην παρένθεση είναι η ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ στην εν λόγω χώρα). Οι πληροφορίες που αναφέρονται στον πίνακα ισχύουν κατά την 5^η Φεβρουαρίου 2018.

Ενημερώσεις σχετικά με αυτές τις πληροφορίες και πληροφορίες σχετικά με το καθεστώς επικύρωσης των συνθηκών για τα δικαιώματα του ανθρώπου από άλλες χώρες μπορούν να ληφθούν μέσω αναζήτησης της ονομασίας της χώρας για τις συνθήκες του ΟΗΕ στη διεύθυνση <http://indicators.ohchr.org/>, και για τις Συνθήκες του Συμβουλίου της Ευρώπης στη διεύθυνση https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-states/-/conventions/treaty/search/states_coe.

	Διεθνές έγγραφο	Όργανο επιτήρησης	IT	DE	ES	BG	EL	MT	IR	
ΔΣΚΦΔ	Διεθνής σύμβαση για την Κατάργηση κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων	ΕΚΦΔ	☐ (1976)	✓ (1969)	✓ (1968)	✓ (1966)	✓ (1970)	✓ (1971)	✓ (2000)	
	Διακηρύξεις σύμφωνα με το άρθρο 14 ΕΚΦΔ		✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	
ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα	ΕΔΑ	☐ (1978)	✓ (1973)	✓ (1977)	✓ (1970)	✓ (1997)	✓ (1990)	✓ (1989)	
ΔΣΑΠΔ-ΠΠ1	Προαιρετικό Πρωτόκολλο στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα	ΕΔΑ	☐ (1978)	✓ (1993)	✓ (1985)	✓ (1992)	✓ (1997)	✓ (1990)	✓ (1989)	
ΔΣΑΠΔ-ΠΠ22	Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο στο Διεθνές σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, με στόχο την κατάργηση της θανατικής ποινής	ΕΔΑ	☐ (1995)	✓ (1992)	✓ (1991)	✓ (1999)	✓ (1997)	✓ (1994)	✓ (1993)	
ΔΣΟΚΜΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα	ΕΟΚΜΔ	☐ (1978)	✓ (1973)	✓ (1977)	✓ (1970)	✓ (1985)	✓ (1990)	✓ (1989)	
ΔΣΟΚΜΔ-ΠΠ	Προαιρετικό Πρωτόκολλο στο Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα	ΕΟΚΜΔ	☐ (2015)	X	✓ (2010)	X	X	X	Υπεγράφη (2012)	
ΣΕΔΚΓ	Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών	ΕΕΔΚΓ	☐ (1985)	✓ (1985)	✓ (1984)	✓ (1982)	✓ (1983)	✓ (1991)	✓ (1985)	
ΠΠ-ΣΕΔΚΓ	Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών	ΕΕΔΚΓ	☐ (2000)	✓ (2002)	✓ (2001)	✓ (2006)	✓ (2002)	X	✓ (2000)	
ΣΚΒ	Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας	ΕΚΒ	☐ (1989)	✓ (1990)	✓ (1987)	✓ (1986)	✓ (1988)	✓ (1990)	✓ (2002)	
	Διακηρύξεις σύμφωνα με το άρθρο της ΣΚΒ		✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	

ΠΠ-ΣΚΒ	Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας	ΥΠΒ	☐ (2013)	✓ (2008)	✓ (2006)	✓ (2011)	✓ (2014)	✓ (2003)	Υπεγράφη (2007)	
ΣΔΠ	Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού	ΕΔΠ	☐ (1991)	✓ (1992)	✓ (1990)	✓ (1991)	✓ (1993)	✓ (1990)	✓ (1992)	
ΠΠ-ΔΣΠ-ΕΣ	Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την ανάμειξη παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις	ΕΔΠ	☐ (2002)	✓ (2004)	✓ (2002)	✓ (2002)	✓ (2003)	✓ (2002)	✓ (2002)	
ΠΠ-ΔΣΠ-ΠΠ	Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία	ΕΔΠ	☐ (2002)	✓ (2009)	✓ (2001)	✓ (2002)	✓ (2008)	✓ (2010)	Υπεγράφη (2000)	
ΟΡ-CRC-IC	Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού στη Διαδικασία Ενημέρωσης	ΕΔΠ	☐ (2016)	✓ (2013)	✓ (2013)	X	X	Υπεγράφη (2012)	✓ (2014)	
ΔΣΔΜΕ	Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους	ΕΜΕ	X	X	X	X	X	X	X	
ΔΣΒΕ	Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία όλων των Ατόμων από Βίαιη Εξαφάνιση	ΕΒΕ	☐ (2015)	✓ (2009)	✓ (2009)	Υπεγράφη (2008)	✓ (2015)	✓ (2015)	Υπεγράφη (2007)	
Άρθρο 31 ΔΣΒΕ	Μηχανισμοί προσφυγών στην ΕΒΕ	Άρθρο 31 ΔΣΒΕ	X	✓	✓	X	X	X	X	
ΣΔΑΑ	Σύμβαση για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρία	ΕΔΑΑ	☐ (2009)	✓ (2009)	✓ (2007)	✓ (2012)	✓ (2012)	✓ (2012)	Υπεγράφη (2007)	
ΠΠ-ΣΔΑΑ	Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρία	ΕΔΑΑ	☐ (2009)	✓ (2009)	✓ (2007)	Υπεγράφη (2008)	✓ (2012)	✓ (2012)	X	
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου		✓ (1955)	✓ (1952)	✓ (1979)	✓ (1992)	✓ (1974)	✓ (1967)	✓ (1953)	
ΕΚΧ	Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης		✓ (1965)	✓ (1965)	✓ (1980)	✓ (2000)	✓ (1984)	✓ (1988)	✓ (1964)	

	Αποδοχή του μηχανισμού συλλογικών προσφυγών		✓ (1997)	X	X	✓ (2000)	✓ (1998)	X	✓ (2000)
--	---	--	-------------	---	---	-------------	-------------	---	-------------

Ομάδα Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση

Αντίθετα από τους δικαστικούς και άλλους οιονεί δικαστικούς μηχανισμούς προσφυγών που αναφέρονται παραπάνω, η αρμοδιότητα της **Ομάδας Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση** (ΟΕΑΚ) δεν εξαρτάται από το αν το συμβαλλόμενο κράτος είναι συμβαλλόμενο σε μια συνθήκη.⁶

Πληροφορίες σχετικά με ειδικά χρονικά περιθώρια για την κατάθεση προσφυγών σε διάφορους μηχανισμούς ορίζονται στην Ενότητα 1.2 των Προϋποθέσεων παραδεκτού.

Καθ' ύλην δικαιοδοσία («*ratione materiae*»)

Τα ουσιαστικά (καθ' ύλην) ζητήματα που μπορούν να κρίνουν τα περισσότερα διεθνή όργανα δικαιωμάτων του ανθρώπου **με δικαστικές ή οιονεί δικαστικές εξουσίες**, περιορίζονται στις παραβιάσεις των διατάξεων συγκεκριμένων συνθηκών. Αυτό σημαίνει ότι, κατά κανόνα, δεν είναι δυνατή η έγερση ισχυρισμών παραβιάσεων δικαιωμάτων του ανθρώπου που δεν εξασφαλίζονται από μία συγκεκριμένη συνθήκη την οποία έχει αναλάβει να επιτηρεί το διεθνές όργανο για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Αυτός ο κανόνας ισχύει συγκεκριμένα για το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τα όργανα επιτήρησης των συνθηκών του ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένης της ΕΔΠ και της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Αλλά δεν ισχύει για την ΟΕΑΚ (της οποίας η αρμοδιότητα και η δικαιοδοσία να κρίνει προσφυγές δεν περιορίζεται σε παραβιάσεις συγκεκριμένων συνθηκών, αλλά στην αξιολόγηση του αν η κράτηση ενός ατόμου είναι αυθαίρετη).

Στην αξιολόγηση του αν υφίσταται καθ' ύλην δικαιοδοσία, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι η εξελικτική ερμηνεία έχει οδηγήσει στη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής ορισμένων δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Πίνακας 3. Καθ' ύλην δικαιοδοσία δικαστικών και οιονεί δικαστικών οργάνων για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Διεθνές όργανο

Αρμόδια *ratione materiae* για παραβιάσεις

⁶ Η Ομάδα Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση (ΟΑΕΚ) συστάθηκε με την απόφαση 1991/42 του προκατόχου του Συμβουλίου του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η αρμοδιότητά του αποσαφηνίζεται και επεκτείνεται με την απόφαση 1997/50 της Επιτροπής και έχει επανειλημμένως διευρυνθεί από το Συμβούλιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου πιο πρόσφατα το 2016 με την απόφαση 33/30. Οι αρμοδιότητές της περιλαμβάνουν (α) Τη διερεύνηση υποθέσεων στέρησης της ελευθερίας που επιβάλλονται αυθαίρετα ή άλλως κατά παράβαση των σχετικά διεθνών προτύπων που ορίζονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή τα σχετικά διεθνή νομικά έγγραφα που έχουν αποδεχθεί τα ενδιαφερόμενα κράτη, (β) Την αναζήτηση και λήψη πληροφοριών από κυβερνήσεις και διακυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις και τη λήψη πληροφοριών από τα ενδιαφερόμενα άτομα, τις οικογένειες ή τους εκπροσώπους τους, (γ) Τις ενέργειες βάσει πληροφοριών που υποβάλλονται σε αυτήν σχετικά με εικαζόμενες περιπτώσεις αυθαίρετης κράτησης, αποστέλλοντας επείγουσες εκκλήσεις και ενημερώσεις στις σχετικές κυβερνήσεις προκειμένου να υπάρξουν διευκρινήσεις και να τους επιστήσει την προσοχή σε αυτές τις υποθέσεις, (δ) Την πραγματοποίηση επιτόπιων αποστολών κατόπιν πρόσκλησης της κυβέρνησης, προκειμένου να κατανοήσει καλύτερα τις καταστάσεις που επικρατούν στις χώρες, καθώς και τους λόγους που αποτελούν τη βάση των περιστατικών αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, (ε) Την πραγματοποίηση διαβουλεύσεων σε θέματα γενικής φύσης προκειμένου να βοηθήσει τα κράτη να αποτρέψουν και να παρέχουν δικλίδες κατά της πρακτικής της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας και να διευκολυνθούν οι αξιολογήσεις μελλοντικών υποθέσεων, (στ) Την παρουσίαση ετήσιας έκθεσης στο Συμβούλιο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου που περιέχει δραστηριότητες, ευρήματα, συμπεράσματα και συστάσεις. Περισσότερες πληροφορίες για την ΟΕΑΚ, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου της, των ατομικών προσφυγών και των διαδικασιών επείγουσας έκκλησης, καθώς και της νομολογίας και των εκθέσεων, είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Detention/Pages/WGADIndex.aspx>

Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΕΔΠ)	• Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) • Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού για την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (ΠΠ-ΣΔΠ-ΕΠ) • Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού για την εμπλοκή των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις (ΠΠ-ΣΔΠ-ΕΣ)
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΑ)	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ)
Επιτροπή του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων (ΕΚΒ)	Σύμβαση για την Εξάλειψη των Βασανιστηρίων και άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΣΚΒ)
Επιτροπή του ΟΗΕ για την Κατάργηση των Φυλετικών Διακρίσεων (ΕΚΦΔ)	Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (ΔΣΚΦΔ)
Επιτροπή του ΟΗΕ για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (ΕΔΚΓ)	Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (ΣΕΔΚΓ)
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (ΕΔΑΑ)	Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (ΣΔΑΑ)
Επιτροπή του ΟΗΕ για τις Βίαιες Εξαφανίσεις (ΕΒΕ)	Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία όλων των Ατόμων από Βίαιη Εξαφάνιση (ΔΣΒΕ)
Επιτροπή του ΟΗΕ Οικονομικών, Κοινωνικών και Μορφωτικών Δικαιωμάτων (ΕΟΚΜΔ)	Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα (ΔΣΟΚΜΔ)
Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) (Συμβούλιο της Ευρώπης)	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ)) και τα Πρωτόκολλά της
Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Κοινωνικά Δικαιώματα (ΕΕΚΔ) (Συμβούλιο της Ευρώπης)	(Συλλογικές προσφυγές) Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και ο (αναθεωρημένος) Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης
Ομάδα Εργασίας για την αυθαίρετη Κράτηση (ΟΑΕΚ)	Οι ατομικές προσφυγές που εικάζουν αυθαίρετη κράτηση σε όλο τον κόσμο. Το εμπλεκόμενο κράτος δεν χρειάζεται να είναι συμβαλλόμενο μέρος σε συγκεκριμένη συνθήκη για τα δικαιώματα του ανθρώπου που να απαγορεύει την αυθαίρετη κράτηση (βλ. Πλαίσιο 2. ΟΕΑΚ στη σελ. 39)

Πλαίσιο 1. Προαιρετικό Πρωτόκολλο 2 στη σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Στις 19 Δεκεμβρίου 2011, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ενέκρινε το τρίτο Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού για τη [διαδικασία αναφορών](#), που επιτρέπει σε μεμονωμένα παιδιά να καταθέσουν προσφυγές αναφορικά με ειδικές παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους που απορρέουν από τη Σύμβαση και από τα πρώτα της δύο προαιρετικά πρωτόκολλα, από χώρες που είναι συμβαλλόμενα κράτη στο 3^ο Προαιρετικό Πρωτόκολλο. Το Πρωτόκολλο τέθηκε σε ισχύ τον Απρίλιο του 2014. Ως εκ τούτου, είναι πλέον δυνατή η κατάθεση ατομικών προσφυγών στην [Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#) (ΕΔΠ) κατά κρατών που είναι συμβαλλόμενα στη συνθήκη.

Ο ακόλουθος σύνδεσμος παρουσιάζει ποια κράτη είναι συμβαλλόμενα κράτη στο 3^ο Προαιρετικό Πρωτόκολλο της ΣΔΠ και μπορούν, ως εκ τούτου, να αποτελέσουν αντικείμενο ατομικών προσφυγών:

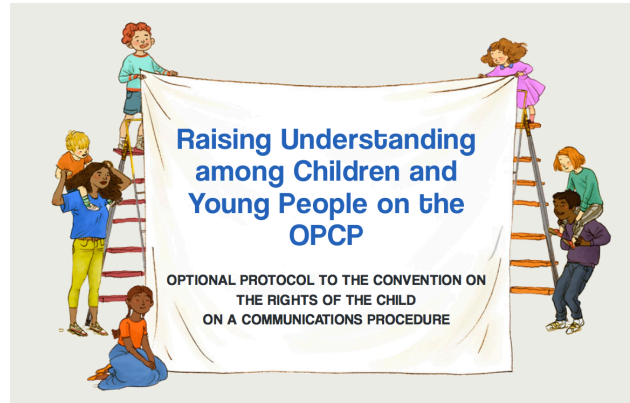
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?Treaty=CRC&Lang=en

Ακολουθεί ο σύνδεσμος για τον Εσωτερικό Κανονισμό αναφορικά με την κατάθεση ατομικών προσφυγών στην ΕΠΔ:

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC/C/62/3&Lang=en

Δείτε τον Εσωτερικό Κανονισμό [εδώ](#).

Μια φιλική προς τα παιδιά έκδοση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου υπάρχει [εδώ](#).

Μηχανισμοί διερεύνησης

Μια σειρά οργάνων συνθηκών του ΟΗΕ έχουν επίσης την αρμοδιότητα, υπό ορισμένες συνθήκες, να διεξάγουν διερευνήσεις για σοβαρές ή συστηματικές παραβιάσεις από τα συμβαλλόμενα κράτη των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συγκεκριμένη συνθήκη την οποία το όργανο της συνθήκης έχει αναλάβει να επιτηρεί. Αυτές οι συνθήκες είναι οι εξής: the ΣΔΠ⁷ ΣΚΒ, ΔΣΟΚΜΔ, ΣΔΑΑ, ΣΕΔΚΓ και ΔΣΒΕ.

Για παράδειγμα, το ΠΠ-ΣΔΠ-3 εδραίωσε μια διαδικασία διερεύνησης αναφορικά με αξιόπιστους ισχυρισμούς σοβαρών ή συστηματικών παραβιάσεων της ΣΔΠ από τα συμβαλλόμενα κράτη που έχουν κυρώσει αυτό το Προαιρετικό Πρωτόκολλο. Όποιο άτομο ή ομάδα με αξιόπιστες πληροφορίες ότι ένα κράτος – που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη ΣΔΠ και έχει κυρώσει το ΠΠ-ΣΔΠ-3 και δεν έχει υποβάλει Δήλωση εξαίρεσης από αυτή τη διαδικασία – προβαίνει σε σοβαρές ή συστηματικές παραβιάσεις των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη ΣΔΠ, μπορούν επίσης να υποβάλουν αίτημα στην Επιτροπή για την έναρξη διερεύνησης.

Αντίθετα από τις προϋποθέσεις των διαδικασιών ατομικών προσφυγών, η οντότητα/οργανισμός που υποβάλει τις πληροφορίες δεν απαιτείται να είναι οι ίδιοι θύματα των παραβιάσεων. Ούτε απαιτείται να κατονομάσουν συγκεκριμένο(α) θύμα(τα).

Οι διαδικασίες διερεύνησης έχουν εμπιστευτικό χαρακτήρα. Όσοι υποβάλουν το ερώτημα δεν θα ενημερωθούν για το αντικείμενο ή τα αποτελέσματα της διερεύνησης, εκτός αν το κράτος συμφωνήσει στη δημοσίευση περίληψης του πορίσματος.

Οι διαδικασίες διερεύνησης, αν και δεν διασφαλίζουν την επανόρθωση σε μεμονωμένες υποθέσεις, έχουν τη δυνατότητα να εκθέσουν συστηματικά προβλήματα και να επιτύχουν αλλαγές στους νόμους και τις πρακτικές. Όμως, πρέπει να σημειωθεί ότι, στην πράξη, τέτοιες διερευνήσεις θεωρούνται διαδικασίες ύστατης λύσης και τα αιτήματα για την έναρξη μιας διερεύνησης ικανοποιούνται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Άρθρο 13 του 3^{ου} Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της ΣΔΠ **Διαδικασία διερεύνησης για σοβαρές ή συστηματικές παραβιάσεις**

1. Αν η Επιτροπή λάβει αξιόπιστες πληροφορίες που θεωρεί ότι περιλαμβάνουν θεμελιωμένες ενδείξεις για σοβαρές ή συστηματικές παραβιάσεις από ένα συμβαλλόμενο κράτος των δικαιωμάτων που ορίζονται στη Σύμβαση ή στα Προαιρετικά της Πρωτόκολλα αναφορικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία ή για τη συμμετοχή παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις, η Επιτροπή καλεί αυτό το συμβαλλόμενο κράτος να συνεργασθεί στην εξέταση των πληροφοριών και, για το σκοπό αυτό, να υποβάλει τις παρατηρήσεις του ως προς αυτό το θέμα.
2. Λαμβανομένων υπόψη των παρατηρήσεων που τυχόν έχουν υποβληθεί από το ενδιαφερόμενο συμβαλλόμενο κράτος, καθώς επίσης και κάθε άλλης σχετικής πληροφορίας διαθέσιμης σ' αυτή, η Επιτροπή μπορεί, αν κρίνει ότι αυτό είναι δικαιολογημένο, να αναθέσει σε ένα ή περισσότερα από τα μέλη της να διεξαγάγουν μια εμπιστευτική έρευνα και να συντάξουν επειγόντως έκθεση προς την Επιτροπή. Όπου επιτρέπεται και με τη συγκατάθεση του συμβαλλόμενου κράτους, η έρευνα μπορεί να περιλαμβάνει την επίσκεψη στην εδαφική της επικράτεια.
3. Μια τέτοια έρευνα θα πρέπει να διεξάγεται εμπιστευτικά και η συνεργασία του συμβαλλόμενου κράτους θα επιζητείται σε όλα τα στάδια των διαδικασιών.
4. Μετά την εξέταση των πορισμάτων της έρευνας, η Επιτροπή διαβιβάζει αυτά τα πορίσματα στο ενδιαφερόμενο συμβαλλόμενο κράτος, μαζί με κάθε σχόλιο ή συστάσεις.

⁷ Από τις 26 Ιουλίου 2016, η διαδικασία διερεύνησης για τη ΣΔΠ-ΠΠ-ΑΠ (άρθρο 13) έχει γίνει αποδεκτή από τις εξής χώρες: Αλβανία, Ανδόρα, Αργεντινή, Βέλγιο, Βολιβία, Τσεχία, Δανία, Φιλανδία, Γαλλία, Γκαμπόν, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Μονακό, Μογγολία, Μαυροβούνιο, Περού, Πορτογαλία, Σαμόα, Σλοβακία, Ισπανία και Ταϊλάνδη.

5. Το ενδιαφερόμενο συμβαλλόμενο κράτος οφείλει, το συντομότερο δυνατόν και εντός έξι μηνών από την παραλαβή του πορίσματος, των σχολίων και των συστάσεων που διαβιβάστηκαν από την Επιτροπή, να υποβάλει τις παρατηρήσεις του προς την Επιτροπή.
6. Μετά την ολοκλήρωση αυτών των διαδικασιών αναφορικά με την έρευνα που διεξήχθη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, η Επιτροπή δύναται, μετά από διαβούλευση με το ενδιαφερόμενο συμβαλλόμενο κράτος, να αποφασίσει να συμπεριλάβει μια σύνοψη στην έκθεσή της, όπως προβλέπεται στο άρθρο 16 του παρόντος Πρωτοκόλλου.
7. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος δύναται, κατά τη στιγμή υπογραφή ή κύρωσης του παρόντος Πρωτοκόλλου ή της προσχώρησης σε αυτό, να δηλώσει ότι δεν αναγνωρίζει την αρμοδιότητα της Επιτροπής που προβλέπεται στο παρόν άρθρο αναφορικά με τα δικαιώματα που ορίζονται σε κάποια ή όλα τα έγγραφα που αναφέρονται στην παράγραφο 1.
8. Όποιο κράτος μέλος έχει προβεί σε δήλωση σύμφωνα με την παράγραφο 7 του παρόντος άρθρου, δύναται, οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρει τη δήλωση με ειδοποίηση του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Κατά τόπο δικαιοδοσία («*ratione loci*»)

Σχετικό με την εξέταση της καθ' ύλην δικαιοδοσίας των διεθνών μηχανισμών έννομης προστασίας για τα δικαιώματα του ανθρώπου είναι και το θέμα εάν το ζήτημα που εγείρεται σε μία προσφυγή εμπίπτει γεωγραφικά στις υποχρεώσεις του κράτους που απορρέουν από τη Συνθήκη.

Ο όρος *ratione loci* (κατά τόπο δικαιοδοσία) περιγράφει τη γεωγραφική εμβέλεια των υποχρεώσεων του κράτους ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα που απορρέουν από μία συγκεκριμένη συνθήκη. Όπως διευκρινίζεται σε μια σειρά αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, του Διεθνούς Δικαστηρίου και μιας σειράς οργάνων επιτήρησης συνθηκών, οι υποχρεώσεις ενός κράτους βάσει των συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν καλύπτουν μόνο τα άτομα εντός των εδαφικών ορίων του κράτους, αλλά και μέρη όπου το κράτος ή εκπρόσωποί τους ασκούν αποτελεσματικό έλεγχο, καθώς και τα άτομα που βρίσκονται εκτός του κράτους αλλά τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο του κράτους ή εκπροσώπων του κράτους.⁸

Οι υποχρεώσεις ενός κράτους που απορρέουν από συνθήκη για τα δικαιώματα του ανθρώπου ισχύουν και για έναν αλλοδαπό που αποκτά πρόσβαση στο έδαφος του κράτους. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι οι υποχρεώσεις του κράτους σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ισχύουν για τους αλλοδαπούς που βρίσκονται υπό κράτηση στη «διεθνή ζώνη» ή «ζώνη μετεπιβίβασης» ενός αεροδρομίου (*Amuur κατά Γαλλίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 19776/92, Απόφαση από 26 Ιουνίου 1996, Σκέψεις 52-53).

Έχει διευκρινιστεί ότι οι υποχρεώσεις ενός κράτους που απορρέουν από συνθήκη για τα δικαιώματα του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένων αυτών που απορρέουν από το ΔΣΑΠΔ, την ΕΣΔΑ και τη ΣΚΒ, ισχύουν για ένα κράτος όταν ασκεί εξουσία επί ατόμων ή τοποθεσιών εκτός των συνόρων του. Για παράδειγμα, όταν είναι η *de facto* κατέχουσα εξουσία ή όταν το κράτος λειτουργεί ένα κέντρο κράτησης σε μια αλλοδαπή χώρα. Συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του

⁸ *Al-Saadoon και Mufdhi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 61498/08, Απόφαση από 2 Μαρτίου 2010, *Medvedyev και λοιποί κατά Γαλλίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 3394/03, Απόφαση από 29 Μαρτίου 2010, Διεθνές Δικαστήριο: *Νομικές συνέπειες της οικοδόμησης τείχους στο κατεχόμενο Παλαιστινιακό έδαφος (Συμβουλευτική γνωμοδότηση)* (9 Ιουλίου 2004), ΕΔΑ: Συμπερασματικές παρατηρήσεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του ανθρώπου: *Ισραήλ*, Έγγ. ΟΗΕ CCPR/CO/78/ISR (21 Αυγούστου 2003), ΕΔΑ: *Παρατηρήσεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου: ΗΠΑ*, Έγγ. ΟΗΕ CCPR/C/USA/CO/3 (15 Σεπτεμβρίου 2006), ΕΔΑ: *Γενικό Σχόλιο 31: Φύση της γενικής νομικής υποχρέωσης που επιβάλλεται στα συμβαλλόμενα κράτη του Συμφώνου*, Έγγ. ΟΗΕ CCPR/C/21/Reκατά1/Add.13 (26 Μαΐου 2004), παρ. 10.

Ανθρώπου έχει επίσης αποφανθεί ότι οι υποχρεώσεις ενός κράτους σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση, εκτείνονται πέραν της εδαφικής επικράτειας του κράτους και στην ουσία πέραν της εδαφικής επικράτειας του Συμβουλίου της Ευρώπης σε πολλές περιπτώσεις – συμπεριλαμβανομένων αυτών όπου το κράτος έχει ασκήσει εξουσία ή αποτελεσματικό έλεγχο επί προσώπου ή περιοχή στην Κένυα (*Öcalan κατά Τουρκίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 46221/99, Απόφαση από 12 Μαΐου 2005), στο Σουδάν (*Ramirez κατά Γαλλίας*, ΕΕΔΑ, Προσφυγή Αρ. 28780/95, Απόφαση επί του παραδεκτού, 24 Ιουνίου 1996), στο Ιράν (*Pad και λοιποί κατά Τουρκίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 60167/00, Απόφαση από 28 Ιουνίου 2007), σε ουδέτερη ζώνη του ΟΗΕ (*Isaak κατά Τουρκίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 44587/98, Απόφαση από 24 Ιουνίου 2008), και σε διεθνή ύδατα (*Khavara και λοιποί κατά Ιταλίας και Αλβανίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 39473/98, Απόφαση από 11 Ιανουαρίου 2011).

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ανακεφαλαίωσε κάποια από τη νομολογία της αναφορικά με την εξωεδαφική ισχύ των υποχρεώσεων ενός κράτους που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στην υπόθεση *Hirsi Jamaa και Λοιποί κατά Ιταλίας*.

Hirsi Jamaa και άλλοι κατά Ιταλίας, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 27765/09, (23 Φεβρουαρίου 2012), παρ. 74-82.

Περίληψη: Η υπόθεση αφορούσε μετανάστες από τη Σομαλία και την Ερυθραία που ταξίδευαν από τη Λιβύη, οι οποίοι περισυλλέχθηκαν από τη θάλασσα από τις ιταλικές αρχές και επαναπροωθήθηκαν στη Λιβύη. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι μετανάστες βρίσκονταν εντός του αποτελεσματικού ελέγχου των ιταλικών αρχών από τη στιγμή που οι αρχές επιβιβάστηκαν στα πλοία και παρέδωσαν τους μετανάστες στις λιβυκές αρχές. Έκρινε ότι η επαναπροώθηση των μεταναστών στη Λιβύη χωρίς να εξεταστούν οι υποθέσεις τους, τους εξέθεσε στον κίνδυνο κακομεταχείρισης και συντελούσε συλλογική απέλαση.

74. Όποτε το κράτος μέσω των εκπροσώπων του που ενεργούν εκτός της επικράτειάς ασκεί έλεγχο και κυριαρχία πάνω σε ένα άτομο, και επομένως δικαιοδοσία, το κράτος υπόκειται στην υποχρέωση δυνάμει του άρθρου 1 να αναγνωρίσει στο εν λόγω άτομο τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που σχετίζονται με την κατάσταση του εν λόγω ατόμου σύμφωνα με το πρώτο μέρος της Σύμβασης. Επομένως, υπό αυτή την έννοια, το Δικαστήριο δέχεται ότι τα δικαιώματα της Σύμβασης ενδέχεται να «διαχωρίζονται και να προσαρμόζονται κατά περίπτωση» (...)

75. Υπάρχουν άλλες περιπτώσεις στη νομολογία του Δικαστηρίου για την εξωεδαφική άσκηση δικαιοδοσίας από ένα κράτος σε υποθέσεις που περιλαμβάνουν τις ενέργειες των διπλωματικών ή προξενικών εκπροσώπων στο εξωτερικό και επί των σκαφών και πλωτών μέσων που είναι δηλωμένα, ή φέρουν τη σημαία του εν λόγω κράτους. Σε αυτές τις συγκεκριμένες καταστάσεις, το Δικαστήριο, βασιζόμενο στο εθιμικό διεθνές δίκαιο και στις διατάξεις των συνθηκών, αναγνωρίζει την εξωεδαφική άσκηση δικαιοδοσίας από το σχετικό κράτος (...).

76. Δεν υπάρχει διαφωνία ενώπιον του Δικαστηρίου ότι τα υπό εξέταση γεγονότα συνέβησαν στην ανοιχτή θάλασσα, επί στρατιωτικών πλοίων που έφεραν την ιταλική σημαία. Η εναγόμενη κυβέρνηση αναγνωρίζει επιπλέον ότι τα πλοία της Αστυνομίας Εσόδων και της ακτοφυλακής πάνω στα οποία επιβιβάστηκαν οι προσφεύγοντες ενέπιπταν πλήρως στην ιταλική δικαιοδοσία.

77. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι δυνάμει των σχετικών διατάξεων του δικαίου της θάλασσας, ένα πλωτό μέσο που πλέει στην ανοιχτή θάλασσα εμπίπτει στην αποκλειστική δικαιοδοσία του κράτους τη σημαία του οποίου φέρει. Αυτή η αρχή του διεθνούς δικαίου οδήγησε το Δικαστήριο να αναγνωρίσει, σε υποθέσεις που αφορούν ενέργειες που πραγματοποιούνται επί πλωτών μέσων που φέρουν τη σημαία του ενός κράτους, όπως και σε υποθέσεις δηλωμένων αεροσκαφών, περιπτώσεις εξωεδαφικής άσκησης δικαιοδοσίας του εν λόγω κράτους (...). Όπου ασκείται έλεγχος πάνω σε άλλους, ασκείται έλεγχος *de jure* από το εν λόγω κράτος πάνω στα ενδιαφερόμενα άτομα.

78. Επιπλέον, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η παραπάνω αρχή παρατίθεται στο εσωτερικό δίκαιο στο άρθρο 4 του Ιταλικού Κώδικα Ναυσιπλοΐας, και δεν αμφισβητείται από την εναγόμενη Κυβέρνηση (βλ. παράγραφος 18 παραπάνω). Συμπεραίνει ότι η παρούσα υπόθεση όντως αποτελεί υπόθεση εξωεδαφικής άσκησης δικαιοδοσίας εκ μέρους της Ιταλίας ικανή να εγείρει την ευθύνη του κράτους σύμφωνα με τη Σύμβαση.

79. Επιπλέον, η Ιταλία δεν μπορεί να παρακάμψει τη «δικαιοδοσία» της σύμφωνα με τη Σύμβαση περιγράφοντας τα υπό εξέταση γεγονότα ως επιχειρήσεις διάσωσης στην ανοιχτή θάλασσα. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο δεν είναι δυνατόν να συναινέσει στο επιχείρημα της Κυβέρνησης ότι η

Ιταλία δεν ήταν υπεύθυνη για την τύχη των προσφευγόντων λόγω του ισχυριζόμενου ελάχιστου ελέγχου που ασκήθηκε στα εμπλεκόμενα μέρη τη δεδομένη χρονική στιγμή.

80. Σε αυτό το πλαίσιο, αρκεί να παρατηρηθεί ότι στην υπόθεση *Medvedyev και Άλλων (...)*, τα υπό εξέταση γεγονότα συνέβησαν πάνω στο *Winner*, ένα πλοίο που έφερε τη σημαία τρίτου κράτους αλλά το πλήρωμα του οποίου είχε τεθεί υπό τον έλεγχο του γαλλικού στρατιωτικού προσωπικού. Στις συγκεκριμένες συνθήκες της εν λόγω υπόθεσης, το Δικαστήριο εξέτασε τη φύση και το πεδίο εφαρμογής των ενεργειών που πραγματοποίησαν οι Γάλλοι αξιωματούχοι με σκοπό να εξακριβώσει εάν υπήρχε τουλάχιστον *de facto* συνεχής και αδιάλειπτος έλεγχος που ασκήθηκε από τη Γαλλία πάνω στο *Winner* και στο πλήρωμά του (...).

81. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι στην παρούσα υπόθεση τα γεγονότα έλαβαν χώρα εξ ολοκλήρου επί πλοίων των ιταλικών ενόπλων δυνάμεων, τα πληρώματα των οποίων αποτελούνταν αποκλειστικά από ιταλικό στρατιωτικό προσωπικό. Σύμφωνα με την άποψη του Δικαστηρίου, κατά την περίοδο μεταξύ της επιβίβασης στα πλοία των ιταλικών ενόπλων δυνάμεων και της παράδοσης στις αρχές της Λιβύης, οι προσφεύγοντες βρίσκονταν υπό συνεχή και αποκλειστικό *de jure* και *de facto* έλεγχο των ιταλικών αρχών. Εικασίες σχετικά με τη φύση και το σκοπό της επέμβασης των ιταλικών πλοίων στην ανοιχτή θάλασσα δεν θα οδηγήσουν το Δικαστήριο σε οποιαδήποτε άλλα συμπεράσματα.

82. Επομένως, τα γεγονότα που οδηγούν στις εικαζόμενες παραβάσεις εμπίπτουν στη «δικαιοδοσία» της Ιταλίας υπό την έννοια του άρθρου 1 της Σύμβασης.

Ομοίως, η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων έχει διευκρινίσει ότι οι υποχρεώσεις ενός συμβαλλόμενου κράτους (και η αρμοδιότητα της Επιτροπής να κρίνει προσφυγές που σχετίζονται με εικαζόμενες παραβιάσεις των εν λόγω υποχρεώσεων) δεν καλύπτει μόνο την επικράτεια της Ισπανίας, αλλά και τις τοποθεσίες και τα άτομα στα οποία ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

J.H.A. κατά Ισπανίας, Επιτροπή του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων (ΕΚΒ), Έγγ. ΟΗΕ CAT/C/41/D/323/2007, (21 Νοεμβρίου 2008) παρ. 8.2

8.2 Η επιτροπή σημειώνει το επιχείρημα του συμβαλλόμενου κράτους ότι ο προσφεύγων είναι αναρμόδιος να εκπροσωπήσει τα εικαζόμενα θύματα επειδή τα περιστατικά που αποτελούν την ουσία της προσφυγής συνέβησαν σε ισπανικό έδαφος. Ωστόσο, η Επιτροπή υπενθυμίζει το γενικό της σχόλιο Αρ. 2, στο οποίο αναφέρει ότι η δικαιοδοσία ενός συμβαλλόμενου κράτους αναφέρεται σε οποιοδήποτε έδαφος το κράτος αυτό ασκεί, άμεσα ή έμμεσα, εν όλω ή εν μέρει, *de jure* ή *de facto* αποτελεσματικό έλεγχο, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. [3] Συγκεκριμένα, θεωρεί ότι η εν λόγω δικαιοδοσία θα πρέπει να περιλαμβάνει καταστάσεις στις οποίες ένα συμβαλλόμενο κράτος ασκεί, άμεσα ή έμμεσα, *de facto* ή *de jure*, έλεγχο επί ατόμων που τελούν υπό κράτηση. Η ερμηνεία της έννοιας της δικαιοδοσίας ισχύει όχι μόνο αναφορικά με το άρθρο 2, αλλά και με όλες τις διατάξεις της Σύμβασης, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 22. Στην προκειμένη υπόθεση, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το συμβαλλόμενο κράτος διατήρησε τον έλεγχο επί των ατόμων που βρίσκονται επί του πλοίου *Marine I* από τη στιγμή που το σκάφος διασώθηκε και καθ' όλη τη διάρκεια της ταυτοποίησης και της διαδικασίας επαναπατριsmού, που έλαβε χώρα στο Νουαντχίμπου. Συγκεκριμένα, το συμβαλλόμενο κράτος άσκησε, δυνάμει της διπλωματικής συμφωνίας που συνάφθηκε με τη Μαυριτανία, συνεχή *de facto* έλεγχο επί των εικαζόμενων θυμάτων κατά τη διάρκεια της κράτησής τους στο Νουαντχίμπου. Συνεπώς, η Επιτροπή κρίνει ότι τα εικαζόμενα θύματα εμπίπτουν στην ισπανική δικαιοδοσία όσον αφορά στην προσφυγή που αποτελεί το θέμα της παρούσας επικοινωνίας.

2.1.2 Δικαίωμα κατάθεσης

Ορισμένοι διεθνείς μηχανισμοί για τα δικαιώματα του ανθρώπου περιορίζουν το ποιος δύναται να καταθέσει προσφυγή για την παραβίαση των δικαιωμάτων ενός ατόμου. Στη νομική ορολογία, ο όρος «δικαίωμα κατάθεσης» χρησιμοποιείται για να απαντήσει σε ερωτήσεις του ποιος δικαιούται να καταθέσει προσφυγή για εικαζόμενη παραβίαση δικαιωμάτων του ανθρώπου σε διεθνή μηχανισμό.

Ατομικές προσφυγές

Θύματα

Οι ατομικές προσφυγές μπορούν να κατατεθούν στους αρμόδιους διεθνείς μηχανισμούς επανόρθωσης από τα εικαζόμενα θύματα παραβίασης δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Οι περισσότεροι μηχανισμοί επιτρέπουν σε άλλους να καταθέσουν προσφυγή εκ μέρους ενός θύματος ή θυμάτων κατόπιν εξουσιοδότησής τους. Οι προσφυγές που κατατίθενται εκ μέρους ενός εικαζόμενου θύματος χωρίς την άμεση συγκατάθεσή του/της, ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις να γίνουν αποδεκτές αλλά ο προσφεύγων πρέπει να εξηγήσει τους λόγους που η εξουσιοδότηση δεν κατέστη δυνατή ή ήταν δύσκολο να αποκτηθεί.⁹

Ένα θύμα, για τους σκοπούς κατάθεσης προσφυγής, είναι ένα άτομο που επηρεάζεται από μια ενέργεια ή παράλειψη ενός κράτους ή εκπροσώπου του κράτους. Μπορεί να περιλαμβάνει:

1. Ένα άτομο που επηρεάζεται άμεσα από την παραβίαση των σχετικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το κράτος ή εκπρόσωπο του κράτους.¹⁰
2. Ένα άτομο του οποίου τα δικαιώματα έχουν ήδη ή πρόκειται προσεχώς να θιγούν από έναν νόμο που πιθανώς παρεμποδίζει το άτομο από την εξασφάλιση των δικαιωμάτων του, αν και το κράτος δεν έχει ακόμα παραβιάσει τον νόμο (όταν ο κίνδυνος του νόμου που εφαρμόζεται είναι κάτι περισσότερο από θεωρητική πιθανότητα).
3. Ένα άτομο που είναι πιθανό να επηρεάζεται ή ανήκει σε μια κατηγορία ατόμων που είναι επιρρεπής στο να στοχευθεί από έναν νόμο όταν το άτομο δεν το γνωρίζει, διότι ο νόμος καθιστά τη γνώση αυτή αδύνατη, όπως για παράδειγμα στις περιπτώσεις που σχετίζονται με παρακολούθηση.
4. Οι συγγενείς ενός θύματος βασανιστηρίων και βίαιη εξαφάνισης μπορούν επίσης να προσδιοριστούν ως θύματα παραβιάσεων του δικαιώματός του να μην υπόκεινται σε κακομεταχείριση.¹¹
5. Σε περιπτώσεις μη εκτελεσθείσας απέλασης, ένα άτομο μπορεί να είναι θύμα παρά το γεγονός ότι εξετάζονται πιθανές και μη πραγματικά πραγματοποιηθείσες παραβιάσεις.

Τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα διευκρινίζουν ότι¹²:

«Τα θύματα είναι άτομα που ατομικά ή συλλογικά υπέστησαν βλάβη, συμπεριλαμβανομένου σωματικής ή νοητικής βλάβης, ψυχικής οδύνης, οικονομικής απώλειας ή ουσιαστικής παρακώλυσης των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων, μέσω ενεργειών ή παραλείψεων που συνιστούν σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, ή σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Όπου ισχύει, και σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ο όρος «θύμα» μπορεί να περιλαμβάνει την άμεση οικογένεια ή τα εξαρτώμενα από το άμεσο θύμα άτομα καθώς και άτομα που υπέστησαν βλάβη παρεμβαίνοντας για να βοηθήσουν θύματα που βρίσκονταν σε κίνδυνο ή για να αποτρέψουν τη θυματοποίηση.

Ένα άτομο πρέπει να θεωρείται θύμα ανεξαρτήτως από το αν ο υπαίτιος της παραβίασης ταυτοποιείται, συλλαμβάνεται, δίδεται, ή καταδικάζεται και ανεξάρτητα από την οικογενειακή σχέση μεταξύ του θύτη και του θύματος.»

Όπως αναφέρεται παραπάνω, ένα άτομο που καταθέτει προσφυγή εκ μέρους ενός άλλου, πρέπει, εντός της προσφυγής, είτε να παράσχει απόδειξη συγκατάθεσης να ενεργεί ή άλλως να δικαιολογεί γιατί ενεργεί εκ μέρους του ατόμου με αυτή τη συγκατάθεση. Η ακόλουθη υπόθεση είναι ενδεικτική των περιπτώσεων όπου ένας γονέας κατέθεσε προσφυγή σε διεθνές όργανο ένδικης προστασίας, εκ μέρους ενός παιδιού.

¹⁰ Και οι εταιρείες ενδέχεται να είναι θύματα, αλλά λόγω του πεδίου εφαρμογής αυτού του επιμορφωτικού υλικού, θα ασχοληθούμε μόνο με τα μεμονωμένα άτομα.

¹¹ Βλ. *Quinteros Almeida κατά Ουρουγουάης*, ΕΑΔ, Αναφορά Αρ.107/1981, Απόψεις από 21 Ιουλίου 1983, Σκέψη 14, *Staselovich και Lyashkevich κατά Λευκορωσίας*, ΕΑΔ, Αναφορά Αρ.887/1999, Απόψεις από 3 Απριλίου 2003, Σκέψη 9.2, *Kurt κατά Τουρκίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 24276/94, Απόφαση από 25 Μαΐου 1998, Σκέψη 124.

¹² Διακήρυξη των Βασικών Αρχών Δικαιοσύνης για τα θύματα του Εγκλήματος και της Κατάχρησης Εξουσίας, Υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση με την απόφαση 40/34 από 29 Νοεμβρίου 1985.

L.P. κατά Τσεχίας (Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), Αναφορά Αρ. 946/2000, Έγγ. ΟΗΕ CCPR/C/75/D/946/2000 (25 Ιουλίου 2002), παρ. 6.4

Ο L.P. χώρισε με τη σύζυγό του, στην οποία ανατέθηκε η επιμέλεια του παιδιού τους. Εθνικό δικαστήριο εκδίκασε προσωρινά δικαιώματα επικοινωνίας πριν την οριστικοποίηση του διαζυγίου και ο L.P. είχε δικαίωμα επικοινωνίας με τον γιο του συγκεκριμένες ώρες. Η R.P. αρνήθηκε στον L.P. την επικοινωνία αυτή και ακολούθησε μια σειρά νομικών διαμαχών κατά τη διάρκεια των οποίων επιβλήθηκαν στην R.P. πρόστιμα αρκετές φορές για την άρνησή της να επιτρέψει στον L.P. να δει τον γιο του. Οι διαδικασίες στην Τσεχία συνεχίστηκαν για εννέα χρόνια προτού κατατεθεί προσφυγή στην Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Στην προσφυγή, ο L.P. ισχυρίστηκε ότι τα δικαιώματά του και τα δικαιώματα του γιου του που απορρέουν από το ΔΣΑΠΔ παραβιάστηκαν. Ενώ η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε ότι η προσφυγή του L.P. είναι παραδεκτή και θεώρησε ότι τα δικαιώματά του στην οικογενειακή ζωή και σε αποτελεσματική αποκατάσταση παραβιάστηκαν, έκρινε μη παραδεκτό το τμήμα της προσφυγής όπου ισχυρίζεται τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του γιου του, για τον λόγο ότι ο L.P. δεν υποστήριξε ότι εκπροσωπούσε τον γιο του.

Ατομικές προσφυγές σε όργανα διεθνών συνθηκών για τα δικαιώματα του ανθρώπου (βλ. Πίνακα 4 παραπάνω)

Οι προσφυγές πρέπει να κατατίθενται από άτομα που ισχυρίζονται ότι είναι θύματα παραβιάσεων ενός δικαιώματος ή δικαιωμάτων που προβλέπονται από τη σχετική συνθήκη. Αν η παραβίαση αφορά μια ομάδα ατόμων, μπορούν να προσφύγουν και ως ομάδα.

Οι προσφυγές μπορούν επίσης να κατατεθούν από άτομο(α) ατομικά ή μέσω τρίτου μέρους που ενεργεί εκ μέρους του(των) εικαζόμενου(ων) θύματος(ων), με εξουσιοδότησή τους.

Τα όργανα συνθηκών επίσης θα κρίνουν προσφυγές που κατατίθενται εκ μέρους ενός θύματος, χωρίς την εξουσιοδότηση του θύματος με την προϋπόθεση το άτομο ή η οντότητα που καταθέτει την προσφυγή να παράσχει επαρκή αιτιολόγηση για τους λόγους μη ύπαρξης της εξουσιοδότησης.

Οι προσφυγές δεν μπορούν να είναι ανώνυμες, αλλά το όργανο της συνθήκης του ΟΗΕ μπορεί να χορηγήσει διατήρηση της ανωνυμίας σε έναν προσφεύγοντα όσον αφορά την επικοινωνία σχετικά με την υπόθεση και τα έγγραφα της υπόθεσης που είναι διαθέσιμα στο κοινό, όταν ο προσφεύγων επικαλείται αρκετούς λόγους που να δικαιολογούν κάτι τέτοιο.

Ο Κανονισμός 96(γ) του [Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΑΔ](#) αναφέρει:

«Κανονικά, η αναφορά πρέπει να κατατίθεται από το άτομο προσωπικά ή από τον εκπρόσωπο του ατόμου: μια αναφορά που κατατίθεται εκ μέρους ενός εικαζόμενου θύματος, μπορεί, όμως, να γίνει αποδεκτή όταν φαίνεται ότι το εν λόγω άτομο δεν δύναται να καταθέσει την αναφορά προσωπικά.»

Το Άρθρο 5 του [Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού για μια διαδικασία αναφορών](#) προβλέπει ότι:

«Ατομικές αναφορές

1. Οι αναφορές πρέπει να κατατίθενται από ή εκ μέρους ενός ατόμου ή ομάδας ατόμων, εντός της δικαιοδοσίας του συμβαλλόμενου κράτους, που ισχυρίζονται πως είναι θύματα παραβίασης από το συμβαλλόμενο κράτος οποιωνδήποτε εκ των δικαιωμάτων ορίζονται σε ένα από τα ακόλουθα έγγραφα στα οποία το κράτος είναι συμβαλλόμενο:
 - ο Τη Σύμβαση,
 - ο Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την εμπορία παιδιά, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία,
 - ο Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την εμπλοκή των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις.
2. Όταν μια αναφορά κατατίθεται εκ μέρους ενός ατόμου ή ομάδας ατόμων, πρέπει να γίνεται με τη συγκατάθεσή τους εκτός αν ο συντάκτης της μπορεί να αιτιολογήσει γιατί ενεργεί εκ μέρους τους χωρίς αυτή τη συγκατάθεση.»

Ομοίως, ο **κανονισμός 13 του [Εσωτερικού κανονισμού σύμφωνα με το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε μια διαδικασία αναφορών](#)**

προβλέπει περαιτέρω ότι:

«Οι αναφορές πρέπει να κατατίθενται από ένα άτομο ή ομάδα ατόμων, εντός της δικαιοδοσίας ενός συμβαλλόμενου κράτους, που ισχυρίζεται(ονται) ότι είναι θύμα(τα) παραβίασης των διατάξεων της Σύμβασης ή/και των ουσιαστικών Προαιρετικών Πρωτοκόλλων της από τον εν λόγω συμβαλλόμενο κράτος, ανεξάρτητα από το αν η νομική τους ιδιότητα αναγνωρίζεται από το συμβαλλόμενο κράτος κατά του οποίου απευθύνεται η αναφορά.

Οι αναφορές μπορούν επίσης να κατατεθούν από διορισμένους εκπροσώπους, ή από άλλους που ενεργούν εκ μέρους του(των) εικαζόμενου(ων) θύματος(ων) με τη ρητή συγκατάθεσή τους. Όταν υπάρχει ανησυχία ότι η εκπροσώπηση, παρά τη συγκατάθεση του(των) θύματος(ων) μπορεί να είναι αποτέλεσμα ακατάλληλης πίεσης ή παρότρυνσης, η Επιτροπή μπορεί να δώσει οδηγία στον Γενικό Γραμματέα να ζητήσει πρόσθετες πληροφορίες ή έγγραφα, συμπεριλαμβανομένου από πηγές τρίτων, σύμφωνα με τον κανονισμό 23, παράγραφος 1, των παρόντων κανονισμών, που δείχνουν ότι η κατάθεση μιας αναφοράς εκ μέρους του(των) εικαζόμενου(ων) θύματος(ων) δεν είναι αποτέλεσμα ακατάλληλης πίεσης ή παρότρυνσης και αποσκοπεί στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Οποιοδήποτε τέτοιο αίτημα πρέπει να παραμείνει εμπιστευτικό και με κανέναν τρόπο δεν υποδηλώνει ότι αυτά τα τρίτα μέρη αποτελούν διάδικους στις διαδικασίες.

Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 των παρόντων κανονισμών, οι αναφορές μπορούν να κατατίθενται εκ μέρους του(των) εικαζόμενου(ων) θύματος(ων) χωρίς τη ρητή τους συγκατάθεση, δεδομένου ότι ο(οι) προσφεύγων(ντες) μπορούν να αιτιολογήσουν την ενέργειά τους και η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Αν είναι δυνατόν, το(τα) εικαζόμενο(α) θύμα(τα) εκ μέρους των οποίων υποβάλλεται η αναφορά, πρέπει να ενημερώνονται για την αναφορά και οι απόψεις του/της/τους πρέπει να λαμβάνουν τη δέουσα βαρύτητα ανάλογα με την ηλικία του/της/ τους και την ωριμότητά του/της/τους.”

Προσφυγές στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Οι προσφυγές των εικαζόμενων παραβιάσεων των διατάξεων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου μπορούν να κατατεθούν στο δικαστήριο από προσδιοριζόμενα άτομα, ή ομάδα ατόμων, που υποστηρίζουν ότι είναι θύματα παραβιάσεων των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ΕΣΑΔ. Οι προσφυγές πρέπει αρχικά να υποβάλλονται απευθείας από ένα θύμα ή μέσω εκπροσώπου (Άρθρο 36 [Εσωτερικός Κανονισμός ΕΔΔΑ](#)).¹³

Όπως αναφέρεται με περισσότερες λεπτομέρειες στην **Ενότητα 2.2**, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου απαιτεί ένας προσφεύγων να εκπροσωπείται μετά την κοινοποίηση της προσφυγής στο εναγόμενο κράτος. Ο εκπρόσωπος πρέπει να είναι δικηγόρος, κάτοχος άδειας άσκησης του επαγγέλματος σε ένα από τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα στην ΕΣΑΔ και κάτοικος στην επικράτεια ενός εξ αυτών, ή οποιοδήποτε άλλο άτομο που είναι εγκεκριμένο από τον Πρόεδρο του Τμήματος του Δικαστηρίου (κανονισμός 36.4 (παρ. α) των Κανονισμών του Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο παρέχει νομική συνδρομή σε όποιον πληροί τις προϋποθέσεις. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την απαίτηση για δικηγόρο και τη διαθεσιμότητα απόκτησης Νομικής Συνδρομής από το Δικαστήριο, βλ. Ενότητα 2.2.

Να σημειωθεί ότι ο εκπρόσωπος πρέπει να έρχεται σε επαφή με τον προσφεύγοντα καθ’ όλη τη διάρκεια που η υπόθεση παραμένει σε εκκρεμότητα ενώπιον του Δικαστηρίου. Στην αντίθετη περίπτωση, η υπόθεση θα απορριφθεί.¹⁴

Ένας προσφεύγων μπορεί να ζητήσει να του επιτρέψει το δικαστήριο να εκπροσωπήσει τον εαυτό του στην υπόθεση, το οποίο μπορεί να επιτραπεί από τον Πρόεδρο του Τμήματος μόνο «σε εξαιρετικές περιπτώσεις» (κανονισμός 36.3 του Εσωτερικού Κανονισμού του Δικαστηρίου).

¹³ Οι κανόνες του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για την εκπροσώπηση ορίζονται στον Κανονισμό 36 και οι Κανονισμοί για τη Νομική Συνδρομή καθορίζονται στους Κανονισμούς 100-105.

¹⁴ Μια συνεχής αποτυχία, επί μακρό χρονικό διάστημα, του προσφεύγοντος να έρθει σε επαφή με τον εκπρόσωπό του μπορεί να οδηγήσει το Δικαστήριο να αποφανθεί ότι έχει απωλέσει το ενδιαφέρον του στις διαδικασίες, οδηγώντας στην αρχειοθέτηση της υπόθεσης. Βλ. *Ramzy κατά the Netherlands*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ.25424/05, Απόφαση από 20 Ιουλίου 2010.

Οι προσφυγές που κατατίθενται στο Δικαστήριο δεν θα γίνονται δεκτές αν είναι ανώνυμες, αλλά ο προσφεύγων μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο να μεριμνήσει για τη μη κοινοποίηση της ταυτότητάς του στο κοινό (κανονισμός 47.4 του Εσωτερικού Κανονισμού του Δικαστηρίου).

Ο Κανονισμός 47 του Εσωτερικού Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου προβλέπει ότι:

"1. Σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης, μια προσφυγή θα πρέπει να παρουσιάζεται στο έντυπο προσφυγής το οποίο παρέχεται από τη Γραμματεία, εκτός εάν το Δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά. Θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες στα αντίστοιχα μέρη του εντύπου προσφυγής και να αναφέρει

(α) το ονοματεπώνυμο, την ημερομηνία γεννήσεως, την εθνικότητα και τη διεύθυνση του προσφεύγοντα και, εάν ο προσφεύγων είναι νομικό πρόσωπο, την πλήρη επωνυμία, την ημερομηνία σύστασης ή εγγραφής, τον επίσημο αριθμό σύστασης (εάν υπάρχει) και την επίσημη διεύθυνση,

(β) το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση, τον αριθμό τηλεφώνου και φαξ και την ηλεκτρονική διεύθυνση του εκπροσώπου, εάν υπάρχει,

(γ) στην περίπτωση που ο προσφεύγων εκπροσωπείται, την ημερομηνία και την πρωτότυπη υπογραφή του προσφεύγοντος στο πλαίσιο "πληρεξούσιο" του εντύπου προσφυγής καθώς και την πρωτότυπη υπογραφή του εκπροσώπου ως απόδειξη αποδοχής της εν λόγω εξουσιοδότησης, [...]

Μηχανισμός συλλογικών προσφυγών

Όπως αναφέρθηκε στην Ενότητα 1, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων είναι αρμόδια να εξετάζει **συλλογικές προσφυγές** κατά συμβαλλομένων κρατών του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη ή του Αναθεωρημένου Κοινωνικού Χάρτη που έχουν δεχθεί την αρμοδιότητα της Επιτροπής να το πράξει, αναφορικά με τους νόμους ή την πρακτική που εικάζεται ότι παραβιάζουν μία ή περισσότερες διατάξεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη ή του Αναθεωρημένου Κοινωνικού Χάρτη από τον οποίο έχει δεχθεί να δεσμεύεται. Αυτή η διαδικασία μπορεί να είναι ειδικά χρήσιμη σε περιπτώσεις συστηματικών παραβιάσεων οικονομικών, κοινωνικών ή μορφωτικών δικαιωμάτων των παιδιών. Για παράδειγμα, υπήρξε μια υπόθεση ενώπιον της ΕΟΚΜΔ για τα δικαιώματα υγείας των παιδιών-μεταναστών: [Defence for Children International κατά Βελγίου](#), Προσφυγή Αρ. Νο.69/2011, 23 Οκτωβρίου 2012.

Η Επιτροπή, πάντως, δεν είναι αρμόδια να κρίνει προσφυγές μεμονωμένων ατόμων ή να παραπέμψει την προσφυγή μεμονωμένου ατόμου ότι τα δικαιώματά του που απορρέουν από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη παραβιάστηκαν.

Μόνο συγκεκριμένες ομάδες έχουν το δικαίωμα να καταθέσουν συλλογικές προσφυγές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Οι προσφυγές που κατατίθενται από μεμονωμένα άτομα ή ομάδες που δεν ανήκουν στους εξουσιοδοτημένους από τον Κοινωνικό Χάρτη να το πράξουν, δεν γίνονται αποδεκτές από την Επιτροπή.

Οι ακόλουθοι έχουν το δικαίωμα κατάθεσης συλλογικής προσφυγής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων:

- Διεθνείς εργοδοτικοί οργανισμοί και συνδικαλιστικές ενώσεις (Άρθρο 1 (παρ. α) του [Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΔΣΟΚΜΔ](#) (ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ),
- Εκπρόσωποι εθνικών εργοδοτικών οργανισμών και συνδικαλιστικών ενώσεων εντός της δικαιοδοσίας του συμβαλλόμενου κράτους κατά του οποίου κατατίθεται η προσφυγή (Άρθρο 1 (παρ. γ) του ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ),
- [Διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις \(ΔΜΚΟ\)](#) που έχουν συμμετοχικό καθεστώς στο Συμβούλιο της Ευρώπης και έχουν τοποθετηθεί σε μία λίστα που έχει συνταχθεί για τον σκοπό αυτό από την κυβερνητική επιτροπή, (άρθρο 1 (παρ. β) ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ). Να σημειωθεί

ότι οι τελευταίες δύο από τις προαναφερθείσες ομάδες οργανώσεων μπορούν να καταθέσουν προσφυγές αναφορικά με ζητήματα για τα οποία έχουν αναγνωριστεί ως αρμόδιες.¹⁵

- Επιπλέον, ένα κράτος μπορεί επίσης να συμφωνήσει να αναγνωρίσει το δικαίωμα άλλων εθνικών μη κυβερνητικών οργανώσεων με αρμοδιότητα στα θέματα που διέπονται από τον Χάρτη και να τους επιτρέψει να καταθέσουν προσφυγές εναντίον του (άρθρο 2, ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ).¹⁶

2.2 Προϋποθέσεις παραδεκτού

Οι προϋποθέσεις παραδεκτού για τη διαδικασία **συλλογικής προσφυγής** πρέπει να πληρούνται πριν εξεταστεί κατ' ουσία.

Οι προϋποθέσεις παραδεκτού τις **περισσότερες διαδικασίες προσφυγών** απαιτούν τα ακόλουθα από την προσφυγή:

- Να είναι έγγραφες,
- Να υποβάλλονται από ή εκ μέρους ατόμου με δικαίωμα προσφυγής,
- Να διατυπώνουν τους ισχυρισμούς των γεγονότων (και την ημερομηνία που έλαβαν χώρα) που αποτελούν παραβιάσεις συγκεκριμένης συνθήκης/ ζητήματος επί του οποίου το όργανο που θα αποφανθεί έχει αρμοδιότητα,
- Να αναφέρει τα ένδικα μέσα και τις εκβάσεις που χρησιμοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο,
- Να είναι υπογεγραμμένη και με ημερομηνία (και αν κατατίθεται από εκπρόσωπο, να περιέχει ενυπόγραφη εξουσιοδότηση από το θύμα ή αν δεν έχει ληφθεί η εξουσιοδότηση, να αναφέρει τους σχετικούς λόγους).

Οι Αναφορές στα όργανα συνθήκης του ΟΗΕ πρέπει να υποβάλλονται σε μία από τις επίσημες γλώσσες των Ηνωμένων Εθνών (αραβικά, κινέζικα, αγγλικά, γαλλικά, ρωσικά και ισπανικά). Οι συλλογικές προσφυγές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων μπορούν να κατατεθούν σε μία από τις επίσημες γλώσσες του Συμβουλίου της Ευρώπης (αγγλικά και γαλλικά, σύμφωνα με τον κανονισμό 24 των [Κανονισμών της ΕΚΧ](#)).

Ειδικές Διαδικασίες: Ειδικοί Εισηγητές

Οποιοδήποτε άτομο, ομάδα, οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών, διακυβερνητική οντότητα ή εθνικό όργανο για τα δικαιώματα του ανθρώπου, μπορεί να υποβάλει πληροφορίες στις Ειδικές Διαδικασίες. Το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συστήνει οι προσφυγές να είναι «σαφείς, λεπτομερείς και όσο πιο ακριβείς είναι δυνατόν».¹⁷ Εφόσον οι προσφυγές που λαμβάνονται δημοσιεύονται σε τακτά διαστήματα σε μια έκθεση που συντάσσεται για τις συνεδρίες του Συμβουλίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, είναι θεμελιώδεις για τους προσφεύγοντες να δηλώνουν με σαφήνεια εάν παρέχουν τη συγκατάθεσή τους ή όχι για την κοινοποίηση των ονομάτων τους.

Πίνακας 4. Συνθήκες που ορίζουν διαδικασία για τις προσφυγές και Εσωτερικοί Κανονισμοί για τις προσφυγές

Ο ακόλουθος πίνακας ορίζει τη συνθήκη ή τη διάταξη της συνθήκης που καθορίζει τη διαδικασία προσφυγής για κάθε όργανο που αναφέρεται και επίσης περιλαμβάνει το όνομα (και σχετικό σύνδεσμο) των επί του παρόντος ισχύοντων Εσωτερικών Κανονισμών που διέπουν κάθε διαδικασία προσφυγής.

¹⁵ Άρθρο 3 ΠΠ-ΕΚΧ.

¹⁶ Μέχρι σήμερα, μόνο η Φιλανδία έχει συμφωνήσει να χορηγήσει στους εθνικούς οργανισμούς τη δικαιοδοσία σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη να καταθέτουν συλλογικές προσφυγές ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

¹⁷ Γραφείο του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, [Κατάθεση πληροφοριών στις Ειδικές Διαδικασίες](#).

Συνθήκη-όργανο	Συνθήκη που καθορίζει τη διαδικασία Εσωτερικοί Κανονισμοί του φορέα
ΔΣΑΠΔ (ΔΔΑ)	Προαιρετικό Πρωτόκολλο 1 στη ΔΣΑΠΔ Εσωτερικός Κανονισμός Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (11 Ιαν. 2012)
ΔΣΟΚΜΔ (ΕΟΚΜΔ)	Προαιρετικό Πρωτόκολλο της ΔΣΟΚΜΔ Εσωτερικός Κανονισμός ΕΟΚΜΔ (15 Ιανουαρίου 2013)
ΣΔΠ	Προαιρετικό Πρωτόκολλο 3 της ΣΔΠ για τη Διαδικασία Αναφορών, Εσωτερικός Κανονισμός σύμφωνα με το Προαιρετικό Πρωτόκολλο 3 της ΣΔΠ (Απρίλιος 2013)
ΕΕΔΚΓ	Προαιρετικό Πρωτόκολλο της ΣΕΔΚΓ Εσωτερικός Κανονισμός της ΕΕΔΚΓ
Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων ΕΚΒ	Άρθρο 22 ΣΚΒ Εσωτερικός Κανονισμός της ΕΚΒ
ΕΚΦΣ	Εσωτερικός Κανονισμός της ΕΚΦΔ
Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΕΚΔ)	Πρόσθετο Πρωτόκολλο στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη που προβλέπει ένα Σύστημα Συλλογικών Προσφυγών, Τμήμα IV, Άρθρο Δ του (Αναθεωρημένου) Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη Εσωτερικός Κανονισμός της ΕΕΚΔ (6 Ιουλίου 2016)
Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)	Άρθρα 19-51 ΕΔΔΑ Κανονισμοί Δικαστηρίου (14 Νοεμβρίου 2016) Κίνηση διαδικασιών (Ατομικές προσφυγές σύμφωνα με το Άρθρο 34 της Σύμβασης, 19 Σεπτεμβρίου 2016)

Πλαίσιο 2. Πρακτικά εργαλεία και πρόσθετες πληροφορίες

Ο ακόλουθος πίνακας περιλαμβάνει συνδέσμους προς πρόσθετες πρακτικές πληροφορίες και εργαλεία που σχετίζονται με την κατάθεση ατομικών προσφυγών σε Όργανα Συνθηκών του ΟΗΕ.

Πρακτικά εργαλεία και πληροφορίες σχετικά με τις Ατομικές Προσφυγές σε Όργανα συνθηκών του ΟΗΕ:

- Γενικές πληροφορίες σχετικά με τα όργανα συνθηκών του ΟΗΕ που μπορούν να κρίνουν ατομικές προσφυγές και να διεξάγουν διερευνήσεις που δημοσιεύονται από το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (UN OHCHR) είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/TBPetitions/Pages/HRTBPetitions.aspx>;
- Πρόσθετες οδηγίες για την κατάθεση αναφορών σε όργανα συνθηκών του ΟΗΕ έχουν επίσης δημοσιευθεί από το OHCHR <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/TBPetitions/Pages/IndividualCommunications.aspx#proceduregenerale>;
- Ένα [υπόδειγμα εντύπου προσφυγής](#) (για προσφυγές στην ΕΕΔΚΓ) μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως χρήσιμος οδηγός για τα περιεχόμενα ατομικών προσφυγών σε άλλα διεθνή όργανα έννομης προστασίας για τα δικαιώματα του ανθρώπου: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/modelform-E.PDF>;
- Το Διεθνές Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRIN) έχει συντάξει έναν πίνακα που συγκρίνει τους υπάρχοντες μηχανισμούς προσφυγών ενώπιον των Οργάνων Συνθηκών του ΟΗΕ: https://www.crin.org/en/docs/FileManager/OP3CRC_Toolkit_Annex_II.pdf

2.2.1 Εξάντληση εσωτερικών ένδικων μέσων

Οι περισσότερες διεθνείς δικαστικές και οιοιδήποτε δικαστικές διαδικασίες προσφυγών για τα ανθρώπινα δικαιώματα που κρίνουν ατομικές προσφυγές απαιτούν ο προσφεύγων να έχει εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα που διαθέτει το εμπλεκόμενο κράτος προτού κατατεθεί μία προσφυγή στον διεθνή μηχανισμό.

Τα εσωτερικά ένδικα μέσα πρέπει να εξαντλούνται στις ατομικές προσφυγές προς το ΕΔΔΑ και τα όργανα συνθηκών του ΟΗΕ. Από τους υπόλοιπους μηχανισμούς προσφυγών, **ούτε η ΟΕΑΚ, ούτε η διαδικασία συλλογικών προσφυγών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων** δεν απαιτούν από τους προσφεύγοντες να έχουν πρώτα εξαντλήσει τα ένδικα μέσα που διατίθενται σε εθνικό επίπεδο.

Η λογική πίσω από την προϋπόθεση εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων βασίζεται στο γεγονός ότι οι αρχές του κράτους, συμπεριλαμβανομένων των δικαστηρίων του κράτους, φέρουν την αρχική ευθύνη για να διασφαλίσουν τον σεβασμό και την προστασία των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με τις διεθνείς συνθήκες για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Αυτές οι υποχρεώσεις περιλαμβάνουν τη διασφάλιση της αποτελεσματικής διερεύνησης των προσφυγών για παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου και την επανόρθωση για τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, το κράτος πρέπει να έχει τη δυνατότητα εξέτασης μιας προσφυγής για εικαζόμενη παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου μέσω μιας προσβάσιμης διαδικασίας και να παρέχει αποτελεσματικά και επαρκή ένδικα μέσα για μία τέτοια παραβίαση προτού το άτομο αναζητήσει ένδικη προστασία ενώπιον ενός διεθνούς φορέα.

Όμως, μόνο όταν αυτά τα ένδικα μέσα είναι προσβάσιμα, επαρκή και αποτελεσματικά χρειάζεται να εξαντληθούν.

- Ένα εσωτερικό ένδικο μέσο είναι **«επαρκές»** μόνο όταν έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹⁸
- Το εσωτερικό ένδικο μέσο πρέπει επίσης να είναι **«αποτελεσματικό»**, δηλαδή ικανό να εντοπίσει και να αποκαταστήσει την πιθανή παραβίαση, όταν αυτή αποδειχθεί. Πρέπει να έχει την αρμοδιότητα να εκδίδει δεσμευτικές εντολές που να ανατρέπουν την κατάσταση παραβίασης των δικαιωμάτων του ατόμου ή, αν αυτό είναι αδύνατον, να του προσφέρουν επαρκή επανόρθωση.¹⁹
- Το ένδικο μέσο πρέπει επίσης να έχει ορισμένα χαρακτηριστικά **«προσέκουσας νόμιμης διαδικασίας»**. Πρέπει να εξετάζεται από ανεξάρτητο όργανο, δηλαδή από όργανο που δεν υπόκειται σε παρεμβάσεις από τις αρχές κατά των οποίων ασκείται η προσφυγή.²⁰ Πρέπει να τηρείται η προσέκουσα νόμιμη διαδικασία για την προστασία του δικαιώματος ή των δικαιωμάτων που καταγγέλλεται ότι παραβιάστηκαν, το ένδικο μέσο πρέπει να είναι προσβάσιμο σε όλους και δεν πρέπει να οδηγεί σε αρνησιδικία.²¹ Πρέπει επομένως να υπάρχει πρόβλεψη δωρεάν νομικής συνδρομής, όταν αυτή είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί η πρόσβαση στη διαδικασία. Πρέπει να δίνεται στον προσφεύγοντα επαρκής χρόνος για να προετοιμάσει την επιχειρηματολογία του, ώστε να υπάρχει πραγματική δυνατότητα αξιοποίησης του ένδικου μέσου.²²

Δεν υφίσταται υποχρέωση άσκησης ενός ενδίκου μέσου:

- Όταν μπορεί να αποδειχθεί αδιαμφισβήτητο ότι ήταν **αδύνατη η ευδοκίμησή του**.²³ Αυτό ενδέχεται να συμβαίνει όταν επί του συγκεκριμένου ένδικου μέσου υπάρχει πάγια πρακτική ή

¹⁸ *Danyal Shafiq κατά Αυστραλίας*, ΕΑΔ, Αναφορά Αρ. 1324/2004, Απόψεις από 13 Νοεμβρίου 2006, Έγγ. ΟΗΕ CCPR/C/88/1324/2004, Σκέψη 6.4. Βλέπε επίσης *Επαγγελματικό Εγχειρίδιο Αρ. 6, Μετανάστευση και Διεθνές Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΔΕΝ* (2014).

¹⁹ Άρθρα 19-23, *Βασικές Αρχές και Κατευθυντήριες Γραμμές του ΟΗΕ για το Δικαίωμα στην Ένδικη Προστασία και την Επανόρθωση*. Βλ. επίσης, ΔΕΝ, *Επαγγελματικό εγχειρίδιο Αρ. 2, Το δικαίωμα στην ένδικη προστασία και την επανόρθωση για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων* (2006), κεφάλαια VI και VII.

²⁰ Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, *Γενικό Σχόλιο Αρ. 31*, Φύση των Γενικών Νομικών Υποχρεώσεων που Επιδίδονται στα Συμβαλλόμενα Κράτη του Συμφώνου, ΕΑΔ, Έγγ. ΟΗΕ CCPR/C/21/Reκατά1/Add.13, (2004), παρ. 15, *Keenan κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 27229/95, Απόφαση από 3 Απριλίου 2001, παρ. 122.

²¹ Βλ., *Airey κατά Ιρλανδίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 6289/73, Απόφαση από 9 Οκτωβρίου 1979.

²² Βλ., *Muminov κατά Ρωσίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 42502/06, Απόφαση από 11 Δεκεμβρίου 2008, παρ. 90, *Bahaddar κατά Ολλανδίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 5894/94, Απόφαση από 19 Φεβρουαρίου 1998, παρ. 45, *Alzery κατά Σουηδίας*, ΕΑΔ, Αναφορά Αρ. 1416/2005, Απόψεις από 25 Οκτωβρίου, Έγγ. ΟΗΕ CCPR/C/88/D/1416/2005, παρ. 8.2.

²³ Βλ., *Na κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 25904/07, Απόφαση από 17 Ιουλίου 2008, παρ. 89

νομολογία, ή όταν το νομικό σύστημα υιοθετεί ένα κανονιστικό πλαίσιο, τα οποία καθιστούν στην ουσία αδύνατη την ευδοκίμηση της συγκεκριμένης υπόθεσης.²⁴

- Εάν στο ίδιο το **νομικό σύστημα δεν υπάρχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότητα του ένδικου μέσου**, όταν π.χ. δεν διεξάγεται αποτελεσματική έρευνα ή όταν κατά πάγια πρακτική σε συγκεκριμένες περιστάσεις δεν εφαρμόζονται ή δεν εκτελούνται οι δικαστικές αποφάσεις, ή όταν υπάρχει μια κατάσταση σύγκρουσης ή ατιμωρησίας.²⁵ Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει κρίνει ότι δεν είναι απαραίτητο να εξαντλούνται τα ένδικα μέσα όταν η επανόρθωση εξαρτάται απόλυτα από τη διακριτική ευχέρεια του σχετικού οργάνου.²⁶
- Αν η διαδικασία πρόσβασης στο ένδικο μέσο ή η διαδικασία της άσκησης του **παραιτείται πέραν του εύλογου χρονικού διαστήματος**.²⁷
- Αν το θύμα **δεν έχει πρόσβαση στο ένδικο μέσο**, επειδή δεν έχει νομική εκπροσώπηση ή επειδή δεν υπάρχει η δυνατότητα νομικής συνδρομής, λόγω φόβου αντεκδίκησης, ή λόγω περιορισμών στην επαφή με δικηγόρο κατά τη διάρκεια της κράτησης.

2.2.2 Προθεσμίες

Ορισμένοι διεθνείς μηχανισμοί ένδικων μέσων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, και κυρίως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και ορισμένα όργανα συνθηκών του ΟΗΕ, απαιτούν οι προσφυγές να υποβάλλονται εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Η προθεσμία για τα όργανα αυτά συχνά ξεκινά να μετρά από την ημερομηνία που το θύμα εξάντλησε τα ένδικα μέσα που διατίθενται από το κράτος που αφορά τον προσφεύγοντα. Για παράδειγμα, αν υπάρχει διαθέσιμο αποτελεσματικό ένδικο μέσο ενώπιον του ανώτατου δικαστηρίου του κράτους, η χρονική περίοδος θα αρχίσει να μετρά από την ημερομηνία που το άτομο ενημερώθηκε για την απόφαση του ανωτάτου δικαστηρίου.

Οι προθεσμίες γενικά στοχεύουν στο να εξασφαλιστεί ότι οι πληροφορίες σχετικά με την υπόθεση είναι διαθέσιμες στις αρχές. Η μη τήρηση των προσδιορισμένων προθεσμιών για την υποβολή μιας προσφυγής με τη μορφή που απαιτείται από ένα συγκεκριμένο όργανο, πιθανόν θα οδηγήσει στη μη εξέταση της ουσίας της προσφυγής. Έτσι, κατά την επιλογή της ένδικης οδού για την παραβίαση δικαιωμάτων του ανθρώπου ενώπιον ενός διεθνούς οργάνου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, είναι σημαντικό να γνωρίζει κανείς και να τηρεί όποιες προθεσμίες ισχύουν.

ΕΔΔΑ

Από τον Οκτώβριο του 2017, το **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** επιλαμβάνεται μιας ατομικής προσφυγής μόνο όταν αυτή υποβάλλεται στο Δικαστήριο εντός περιόδου **έξι μηνών**²⁸ μετά την εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων (Άρθρο 35.1 ΕΣΔΑ). Αυτή η περίοδος θα αλλάξει στους 4 μήνες μετά τη θέση σε ισχύ του Πρωτοκόλλου 15.²⁹

Όταν δεν υπάρχουν διαθέσιμα εσωτερικά ένδικα μέσα, η υπόθεση πρέπει να υποβληθεί εντός έξι μηνών από την ημερομηνία των γεγονότων που καταγγέλλονται. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο διευκρίνισε την προϋπόθεση της προθεσμίας των έξι μηνών στην υπόθεση [Kemevuako κατά Ολλανδίας](#), ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 65938/09, Απόφαση παραδεκτού από 1 Ιουνίου 2010.

²⁴ Βλ., *Salah Sheekh κατά Ολλανδίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 1948/04, Απόφαση από 11 Ιανουαρίου 2007, Σκέψεις 121-124,

²⁵ Βλ., *Akdivar και Λοιοί κατά Τουρκίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 21893/93, Απόφαση από 16 Σεπτεμβρίου 1996, παρ. 69-77,

²⁶ *Buckley κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, ΕΕΔΑ, Προσφυγή Αρ. 20348/92, Απόφαση παραδεκτού από 3 Μαρτίου 1994.

²⁷ Βλ., *Zundel κατά Καναδά*, ΕΑΔ, Αναφορά Αρ. 1341/2005, Απόψεις από 4 Απριλίου 2007, Έγγ. ΟΗΕ CCPR/C/89/D/1341/2005, *Z.U.B.S. κατά Αυστραλίας*, ΕΚΦΔ, Αναφορά Αρ. 6/1995, Απόψεις από 25 Ιανουαρίου 2000, Έγγ. ΟΗΕ CERD/C/55/D/6/1995, παρ. 6.4.

²⁸ Ο χρόνος κατάθεσης προσφυγής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου θα μειωθεί από 6 μήνες (από την εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων) σε **4 μήνες** όταν όλα τα συμβαλλόμενα κράτη της ΕΣΔΑ καταστούν συμβαλλόμενα μέρη του Πρωτοκόλλου *rotocol αρ. 15 της ΕΣΔΑ*. Στις 26 Οκτωβρίου 2018, 41 από τα 47 συμβαλλόμενα κράτη της ΕΣΔΑ είχαν γίνει συμβαλλόμενοι του Πρωτοκόλλου 15. Προκειμένου να ελέγξετε τη θέση σε ισχύ αυτού του Πρωτοκόλλου ανατρέξτε στη διεύθυνση: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/213/signatures?p_auth=Xzzt28q9

²⁹ Βλ. Πρωτόκολλο 15 εδώ: https://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_15_ENG.pdf

Ως ημερομηνία υποβολής «θεωρείται η ημερομηνία κατά την οποία το έντυπο προσφυγής, το οποίο πληροί τις [τυπικές] προϋποθέσεις [του Άρθρου 47 του Εσωτερικού Κανονισμού], εστάλη στο Δικαστήριο. Ως ημερομηνία αποστολής θεωρείται η ημερομηνία της σφραγίδας του ταχυδρομείου. Εφόσον το κρίνει δικαιολογημένο, το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι μια διαφορετική ημερομηνία μπορεί να θεωρηθεί ως ημερομηνία εισαγωγής»³⁰.

ΕΚΦΔ

Προσφυγή ενώπιον της Επιτροπής για την Κατάργηση των φυλετικών Διακρίσεων πρέπει να υποβάλλεται εντός **έξι μηνών** από την εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων, συμπεριλαμβανομένου του «εθνικού οργάνου της ΕΚΦΔ (...), με την εξαίρεση περιπτώσεων όπου αποδεικνύεται τεκμηριωμένα ότι συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις» (Άρθρο 14.5 της ΔΣΚΦΔ).

ΕΟΚΜΔ και ΕΔΠ

Οι ατομικές προσφυγές τόσο στην **Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα** όσο και στην **Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού** πρέπει να υποβάλλονται εντός **ενός έτους** από την εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων, εκτός αν ο προσφεύγων μπορεί να αποδείξει ότι δεν ήταν δυνατή η υποβολή της αναφοράς εντός του εν λόγω χρονικού περιθωρίου (Άρθρο 3.2 (στοιχείο α) ΠΠ-ΔΣΕΟΚΜΔ, άρθρο 7(στοιχείο η), ΠΠ-ΣΔΠ-ΠΠ).

ΕΑΔ

Κατά γενικό κανόνα, οι ατομικές προσφυγές στην **Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** πρέπει να υποβάλλονται στην επιτροπή εντός **5 ετών** από την εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων ή **3 ετών** από την ολοκλήρωση άλλης διαδικασίας διεθνούς έρευνας ή επίλυσης διαφορών, εκτός αν ο προσφεύγων μπορεί να αιτιολογήσει την καθυστέρηση. Ενώ ούτε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο του ΔΣΑΠΔ που ορίζει τη διαδικασία ατομικών προσφυγών ούτε ο Εσωτερικός Κανονισμός της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεν προβλέπουν συγκεκριμένη προθεσμία για την υποβολή ατομικής προσφυγής, ο κανονισμός 96 του Εσωτερικού Κανονισμού διευκρινίζει ότι οι προσφυγές που δεν υποβάλλονται εντός της προθεσμίας ενδέχεται να θεωρηθούν ως καταστρατήγηση του δικαιώματος προσφυγής.³¹

ΕΚΒ

Η **Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων** δεν θέτει συγκεκριμένη προθεσμία, έχει όμως δηλώσει ότι δεν δέχεται αναφορές που υποβάλλονται με «υπερβολική καθυστέρηση».³²

ΕΕΔΚΓ, ΕΒΕ και ΕΜΕ

Δεν υφίστανται χρονικές προθεσμίες μετά την εξάντληση των εσωτερικών μέσων για την υποβολή ατομικών προσφυγών στην **Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, στην Επιτροπή κατά των Βίαιων Εξαφανίσεων** ή στην **Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Μεταναστών Εργαζομένων** στα Προαιρετικά Πρωτόκολλα που καθορίζουν αυτές τις διαδικασίες.³³ Όμως, κατά γενικό κανόνα, οι ατομικές προσφυγές πρέπει να υποβάλλονται εντός εύλογου διαστήματος μετά την εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων.

ΟΕΑΚ και ΕΕΚΔ

Σύμφωνα με το **Δελτίο Αρ. 26 Ομάδας Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση**, το όργανο δεν απαιτεί την εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων προκειμένου να κηρύξει παραδεκτή μία αναφορά. Το ίδιο ισχύει και για τη διαδικασία συλλογικών προσφυγών στο **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Κοινωνικών Δικαιωμάτων**.

³⁰ Κανονισμός 47.6 των *Κανονισμών Δικαστηρίου ΕΔΔΑ*.

³¹ Κανονισμός 96(γ) του Εσωτερικού Κανονισμού της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Άρθρο 3 του ΠΠ-ΔΣΑΠΔ. Βλ., *Gabin κατά Μαυρίκιου*, ΕΑΔ, Αναφορά Αρ. 787/1997, Απόψεις από 20 Αυγούστου 2001, παρ. 6.3.

³² Κανονισμός 113(στ), *Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΒ*.

³³ Η Επιτροπή θα μπορεί να εξετάσει **ατομικές προσφυγές** ή αναφορές από άτομα που ισχυρίζονται ότι τα δικαιώματά τους που απορρέουν από τη Σύμβαση παραβιάστηκαν, εφόσον 10 συμβαλλόμενα κράτη θα έχουν αποδεχθεί τη διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 77 της Σύμβασης. Αυτός ο μηχανισμός δεν έχει τεθεί ακόμα σε εφαρμογή.

2.2.3 Δεδικασμένο

Μια προσφυγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη από τους περισσότερους δικαστικούς και οιονεί δικαστικούς μηχανισμούς αν το ίδιο ζήτημα έχει ήδη εξεταστεί από το ίδιο ή άλλο διεθνές όργανο ένδικων μέσων για τα ανθρώπινα δικαιώματα με δικαστικές ή οιονεί δικαστικές εξουσίες ή έχει εξεταστεί ή βρίσκεται ήδη υπό εξέταση από ένα άλλο διεθνές όργανο έρευνας ή επίλυσης διαφορών.

Όμως, η **Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**, έχει εφαρμόσει αυτόν τον κανόνα μόνο για προσφυγές που **εκκρεμούν** ενώπιον άλλης διεθνούς διαδικασίας. Ερμηνεύοντας το άρθρο 5.2 του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου του ΔΣΑΠΔ, που αποκλείει την εξέταση «όποιας αναφοράς εξετάζεται στο πλαίσιο άλλης διαδικασίας διεθνούς έρευνας ή επίλυσης», έκρινε ότι αν η διαδικασία ενώπιον άλλους διεθνούς οργάνου έχει ολοκληρωθεί, είναι δυνατόν να αποφανθεί η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επί της ίδιας ουσίας (*Correia de Matos κατά Πορτογαλίας*, ΕΑΔ, Αναφορά Αρ. 1123/2002, Απόψεις από 18 Απριλίου 2006, Σκέψη 6.2.).

Το γεγονός ότι το Άρθρο 31.2 (στοιχείο γ) της ΕΒΕ περιέχει παρόμοια διατύπωση με το Άρθρο 5(2) του ΠΠ του ΔΣΑΠΔ, για τις προσφυγές που εκκρεμούν, υποδηλώνει ότι η Επιτροπή για τις Βίαιες Εξαφανίσεις μπορεί να ευθυγραμμίσει την προσέγγισή της με αυτή της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Τα όργανα των συνθηκών του ΟΗΕ θα πρέπει ωστόσο να επιληφθούν μιας υπόθεσης που έχει εκτεθεί στην ΟΕΑΚ, σε έναν Ειδικό Εισηγητή, ή σχετικών ζητημάτων που έχουν κριθεί με τη διαδικασία συλλογικών προσφυγών σύμφωνα με το ΔΣΚΟΜΔ.

2.2.4 Σημαντική βλάβη

Προσφυγές στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου:

Το 14ο Πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ εισήγαγε μια νέα προϋπόθεση για το παραδεκτό της ατομικής προσφυγής ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: την προϋπόθεση της «σημαντικής βλάβης».

Σύμφωνα με το Άρθρο 35.3 (στοιχείο β) της ΕΣΔΑ (όπως τροποποιήθηκε το [Πρωτόκολλο Αρ. 14](#)) το Δικαστήριο πρέπει να κηρύξει απαράδεκτη μια ατομική προσφυγή αν κρίνει ότι:

«προσφεύγων δεν έχει υποστεί **σημαντική βλάβη**, εκτός εάν ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτά ορίζονται από τη Σύμβαση και τα Πρωτοκόλλα της, απαιτεί εξέταση της προσφυγής επί της ουσίας και υπό την προϋπόθεση ότι δεν μπορεί να απορριφθεί για τον λόγο αυτό καμία υπόθεση η οποία δεν έχει εξεταστεί δεόντως από εσωτερικό δικαστήριο.»

Στην εκτίμηση του αν ο προσφεύγων υπέστη σημαντική βλάβη, το Δικαστήριο έκρινε ότι πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν «τόσο οι υποκειμενικές αντιλήψεις του προσφεύγοντος όσο και το αντικειμενικό διακύβευμα κάθε επιμέρους υπόθεσης».³⁴ Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι «μια παραβίαση της Σύμβασης μπορεί να αφορά σημαντικά ζητήματα αρχής και συνεπώς να προκαλεί σημαντική βλάβη χωρίς ωστόσο να θίγει ένα περιουσιακό συμφέρον».³⁵ Επιπλέον, ακόμα και σε υποθέσεις που κρίνει ότι δεν υπήρξε σημαντική βλάβη, το Δικαστήριο θα πρέπει να κρίνει αν η διερεύνηση απαιτείται, ούτως ή άλλως, για λόγους σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτά ορίζονται στη Σύμβαση και τα Πρωτοκόλλα της.

Πρέπει να σημειωθεί ότι όταν τεθεί σε ισχύ το Πρωτόκολλο 15 της ΕΣΔΑ, τα κριτήρια της «σημαντικής βλάβης» που εδραιώνονται στο Άρθρο 35 της ΕΣΔΑ θα τροποποιηθούν περαιτέρω. Στην κρίση επί του παραδεκτού μιας υπόθεσης όπου κρίνεται ότι ο προσφεύγων δεν υπέστη σημαντική βλάβη, το Δικαστήριο δεν θα τελεί πλέον υπό την απαγόρευση κήρυξης της υπόθεσης απαράδεκτης για τον λόγο ότι δεν κρίθηκε δεόντως από ένα εσωτερικό δικαστήριο. Όμως, θα συνεχίσει να

³⁴ Βλ., *Εον κατά Γαλλίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 26118/10, Απόφαση από 14 Μαρτίου 2013, παρ. 34.

³⁵ Βλ., *Korolev κατά Ρωσίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 25551/05, Απόφαση επί παραδεκτού από 1 Ιουλίου 2010.

απαγορεύεται στο Δικαστήριο να κρίνει μια υπόθεση απαράδεκτη για τον λόγο αυτό, αν ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου απαιτεί περαιτέρω διερεύνηση της προσφυγής.

Προσφυγές στην ΕΟΚΜΔ

Η ΕΟΚΜΔ «δύνатаι, αν είναι αναγκαίο, να απορρίψει την κρίση μιας αναφοράς όταν δεν αποδεικνύει ότι ο προσφεύγων υπέστη **σαφή βλάβη**, εκτός αν η Επιτροπή θεωρεί ότι η αναφορά εγείρει σοβαρό ζήτημα γενικής σημασίας» (άρθρο 4 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ). Όμως, η διάταξη αυτή δεν αποτελεί κριτήριο παραδεκτού. Η διατύπωση «αν είναι αναγκαίο» σημαίνει ότι ο χαρακτηρισμός «σαφής βλάβη» προσδίδει ευχέρεια και είναι πιθανόν να χρησιμοποιηθεί από την Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Μορφωτικών Δικαιωμάτων μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

2.2.5 Άλλοι λόγοι μη παραδεκτού

Τα όργανα των συνθηκών του ΟΗΕ και το ΕΔΔΑ απορρίπτουν ως απαράδεκτη οποιαδήποτε προσφυγή είναι ανώνυμη.³⁶

Επίσης, όπως περιγράφεται παρακάτω, το ΕΔΔΑ και τα όργανα των συνθηκών του ΟΗΕ απορρίπτουν μία προσφυγή για τον λόγο ότι είναι καταχρηστική ή ασύμβατη με τις διατάξεις της αντίστοιχης σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα.³⁷ Η ΕΚΒ, η ΕΕΔΚΓ, η ΕΟΚΜΔ και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποκλείουν ρητά από το παραδεκτό τις προδήλως αβάσιμες ή ανεπαρκώς στοιχειοθετημένες προσφυγές,³⁸ αν και η προϋπόθεση αυτή εξετάζεται και από τα υπόλοιπα εποπτικά όργανα των Συμβάσεων.

Οι προσφυγές πρέπει να περιέχουν επαρκείς πληροφορίες και να στοιχειοθετούν επαρκώς την παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου για τα οποία το όργανο της συνθήκης είναι αρμόδιο. Το ΠΠ-ΔΣΚΟΜΔ εξαιρεί, επιπλέον, τις προσφυγές που βασίζονται αποκλειστικά σε αναφορές που έχουν διαδοθεί από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.³⁹

Σύμφωνα με τον κανονισμό 47 του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Δικαστήριο έχει την εξουσία να αρνηθεί την εξέταση μιας προσφυγής που δεν πληροί όλες τις επίσημες προϋποθέσεις αυτού του κανόνα. Όπως αναφέρεται παραπάνω, η προθεσμία των έξι μηνών του άρθρου 35 της ΕΣΔΑ θα παύσει να μετρά από τη στιγμή της παραλαβής μιας προσφυγής που συμμορφώνεται πλήρως με αυτές τις επίσημες προϋποθέσεις.⁴⁰

Κατάχρηση του δικαιώματος υποβολής αναφοράς

Όπως αναφέρεται παραπάνω, το ΕΔΔΑ και οι μηχανισμοί του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου μπορεί να απορρίψουν μία αναφορά για τον λόγο ότι είναι καταχρηστική αναφορικά με το δικαίωμα στην προσφυγή.⁴¹

Σύμφωνα με το Άρθρο 7.3 του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου 3 της ΣΑΔ, η αναφορά αποτελεί κατάχρηση του δικαιώματος υποβολής τέτοιων αναφορών ή δεν συνάδει με τις διατάξεις της Σύμβασης ή/και των Προαιρετικών Πρωτοκόλλων της. Ομοίως, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορεί να απορρίψει μία υπόθεση για τον λόγο ότι αποτελεί κατάχρηση του δικαιώματος προσφυγής.

³⁶ Βλ., Άρθρο 35.2 (στοιχείο α) της ΕΣΔΑ και, μεταξύ άλλων, κανονισμό 96 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΑΔ, κανόνα 91 του Εσωτερικού Κανονισμού ΕΚΦΔ, κανονισμό 56 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΔΚΓ, ή κανονισμό 98.2 (στοιχείο β) του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΒ.

³⁷ Άρθρο 3 ΠΠ-ΔΣΑΠΔ, Κανονισμός 96 (στοιχείο α), (στοιχείο γ) και (στοιχείο δ), *Εσωτερικός Κανονισμός ΕΟΚΜΔ*, Άρθρο 3.2 (στοιχείο δ) ως (στοιχείο θ) ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ, Άρθρο 22.2 ΣΚΒ, Κανονισμός 113 (στοιχείο β) και (στοιχείο γ), *Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΒ*, Κανονισμός 91, *Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΦΔ*, Άρθρο 4.2 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ, Άρθρο 77.2 ΔΣΔΜΕ, Άρθρο 7 (στοιχείο α), (στοιχείο β), (στοιχείο γ) ΠΠ-ΣΔΠ-ΠΠ, Άρθρο 2 (στοιχείο α) και (στοιχείο β) ΠΠ-ΣΔΑΑ, Άρθρο 31.2 (στοιχείο α) και (στοιχείο β) ΣΚΒ, Άρθρα 35.2 (στοιχείο α) και 35.3 (στοιχείο α) ΕΣΔΑ.

³⁸ Άρθρο 4.2(γ) ΠΠ-ΣΕΔΚΓ, Άρθρο 22.2 ΣΚΒ, Κανονισμός 13 (στοιχείο β) και (στοιχείο γ), *Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΒ*, Άρθρο 3.2 (στοιχείο δ) ως (στοιχείο ζ) ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ; Άρθρο 7(στ) ΠΠ-ΣΔΠ-ΠΠ, Άρθρο 2 (στοιχείο ε) ΠΠ-ΣΔΑΑ, Άρθρα 35.2 (στοιχείο α) και 35.3 (στοιχείο α) και (στοιχείο β) ΕΣΔΑ.

³⁹ Άρθρο 3.2 (στοιχείο δ) ως (στοιχείο ζ) ΠΠ-ΔΣΚΦΔΡ.

⁴⁰ Βλ., κανονισμός 47, *Εσωτερικός Κανονισμός ΕΔΔΑ*.

Βλ., άρθρο 35.3 (στοιχείο α) της ΕΣΔΑ.

Όπως αναφέρεται παραπάνω στην ενότητα X σχετικά με τις προθεσμίες, αν και ούτε το Πρωτόκολλο του ΔΣΑΔΠ που καθορίζει τη διαδικασία προσφυγών, ούτε ο Εσωτερικός Κανονισμός της ΕΑΔ διατυπώνουν ένα χρονικό περιθώριο εντός του οποίου πρέπει να υποβληθεί μια προσφυγή, ο κανόνας 96 (στοιχείο γ) του Εσωτερικού Κανονισμού προσδιορίζει ότι μία αναφορά μπορεί να αποτελεί κατάχρηση του δικαιώματος υποβολής, αν κατατεθεί μετά από 5 χρόνια από την εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων από τον υποβάλλοντα την αναφορά, ή, όπου ισχύει, μετά από 3 χρόνια από την ολοκλήρωση μιας άλλης διαδικασίας διεθνούς διερεύνησης ή επίλυσης, εκτός αν συντρέχουν λόγοι που δικαιολογούν την καθυστέρηση, λαμβανομένων υπόψη όλων των συγκυριών της αναφοράς.

2.3 Προσωρινά μέτρα

Στις υποθέσεις όπου συντρέχει πραγματικός κίνδυνος πρόκλησης ανεπανόρθωτης βλάβης στο εικαζόμενο θύμα ή τον προσφεύγοντα προ της εκδίκασης επί της ουσίας της προσφυγής από έναν διεθνή μηχανισμό ένδικης προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο προσφεύγων μπορεί να ζητήσει από το αρμόδιο για την εκδίκαση όργανο να αιτηθεί σε ένα κράτος να προβεί σε ειδικές ενέργειες προκειμένου να αποτρέψει την εν λόγω βλάβη, ενόσω εκκρεμεί η εκδίκαση της προσφυγής επί της ουσίας.⁴² Η διαδικασία αυτή ονομάζεται επίσης αίτημα για λήψη **προσωρινών, προληπτικών ή ασφαλιστικών μέτρων**. Για παράδειγμα, σε υποθέσεις όπου έχει διαταχθεί η απέλαση και υφίσταται πραγματικός κίνδυνος το άτομο το οποίο αφορά η διαταγή να έρθει αντιμέτωπο με βασανιστήρια σε περίπτωση απέλασης, το διεθνές όργανο ένδικης προστασίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο οποίο υποβλήθηκε η προσφυγή, κατόπιν αιτήματος του προσφεύγοντα, δύναται να ζητήσει από το ενδιαφερόμενο κράτος να μην προβεί στην απέλαση του ατόμου (αναστολή της απέλασης) έως ότου το όργανο εκδώσει την οριστική του απόφαση επί της ουσίας της προσφυγής. Τα προσωρινά μέτρα μπορούν επίσης να ζητηθούν από έναν προσφεύγοντα, για παράδειγμα σε μία κατάσταση εικαζόμενης αναγκαστικής έξωσης, με σκοπό τη διασφάλιση ότι η έξωση «αναστέλλεται» μέχρι την εκδίκαση επί της ουσίας της προσφυγής για τις εικαζόμενες παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου, από ένα διεθνές όργανο ένδικης προστασίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Να σημειωθεί ότι η έκδοση τέτοιων προσωρινών, προληπτικών ή ασφαλιστικών μέτρων από έναν διεθνή μηχανισμό ένδικης προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου αποτελεί ένα έκτακτο παρά ένα σύνηθες μέτρο.

Το αίτημα εκ μέρους ενός διεθνούς μηχανισμού για τη λήψη προσωρινών μέτρων δεν αποτελεί ούτε υπονοεί απόφαση επί του παραδεκτού ή της ουσίας της προσφυγής, αν και σύμφωνα με τις οδηγίες του ΟΗΕ για τους μηχανισμούς ατομικών προσφυγών από τα όργανα συνθηκών του ΟΗΕ, τέτοια προσωρινά μέτρα συνήθως ζητούνται μόνο αν υφίσταται «εύλογη πιθανότητα ευόδωσης επί της ουσίας».

➤ Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έχει διευκρινίσει ότι η ειδοποίηση για λήψη Προσωρινών μέτρων σε ένα κράτος, δυνάμει του Κανονισμού 39 των Κανονισμών του Δικαστηρίου, είναι δεσμευτική για το κράτος. Η μη συμμόρφωση ενός κράτους με τα προσωρινά μέτρα αποτελεί παραβίαση του Άρθρου 34 της ΕΣΔΑ.⁴³

⁴² Βλ., Άρθρο 6 ΠΠ-ΣΔΠ-ΠΠ, 5.1 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ, Κανονισμός 114, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΒ, Κανονισμός 94.3, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΦΔ, Άρθρο 5.1 ΠΠ-ΣΕΔΚΓ, Κανονισμός 63, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΕΔΚΓ, Άρθρο 4 ΠΠ-ΣΔΑΑ, Άρθρο 4 ΠΠ-ΕΔΑΑ, Άρθρο 31.4 ΕΒΕ, Κανονισμός 39, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΔΔΑ (η υποχρέωση συμμόρφωσης με τα προσωρινά μέτρα προκύπτει από το Άρθρο 34 ΕΣΔΑ και επίσης σχετίζεται με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα Άρθρα 1 και 46 της ΕΣΔΑ).

⁴³ *Mamatkulov και Askarov κατά Τουρκίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγές Αρ. 46827/99 και 46951/99, Απόφαση από 4 Φεβρουαρίου 2005, Σκέψεις 125-129.

Savridin Dzburayev κατά Ρωσίας, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 71386/10, Απόφαση από 25 Απριλίου 2013 παρ. 213.

213. «Η κρίσιμη σημασία των προσωρινών μέτρων υπογραμμίζεται περαιτέρω και από το γεγονός ότι το Δικαστήριο τα εκδίδει, καταρχήν, σε πραγματικά εξαιρετικές περιπτώσεις κατόπιν αυστηρής διερεύνησης όλων των σχετικών περιστάσεων. Στις περισσότερες από αυτές, οι προσφεύγοντες αντιμετωπίζουν πραγματική απειλή για τη ζωή και την ακεραιότητά τους με επακόλουθο πραγματικό κίνδυνο σοβαρής, ανεπανόρθωτης βλάβης κατά παράβαση των βασικών διατάξεων της Σύμβασης. Αυτός ο ζωτικός ρόλος των προσωρινών μέτρων στο σύστημα της Σύμβασης όχι μόνο ενισχύει τη δεσμευτική νομική τους ισχύ, όπως επιβεβαιώνεται από την παγιωμένη νομολογία, αλλά επιβάλλει και να δοθεί η μέγιστη δυνατή σημασία στο ζήτημα της συμμόρφωσης των κρατών μερών με τις υποδείξεις του Δικαστηρίου [...]. Η χαλαρή στάση σε αυτό το ζήτημα θα αποδυνάμωνε με απαράδεκτο τρόπο την προστασία των δικαιωμάτων που βρίσκονται στον πυρήνα της Σύμβασης, και δεν θα συμβάδιζε με τις αξίες και το πνεύμα της [...]. Επιπλέον, δεν θα συμβάδιζε με τη θεμελιώδη σημασία του δικαιώματος στην ατομική προσφυγή και γενικότερα, θα υπονόμει το κύρος και την αποτελεσματικότητα της Σύμβασης, ως θεσμικού οργάνου της ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης [...]».

➤ Όργανα συνθηκών του ΟΗΕ

Ομοίως, τα Όργανα συνθηκών του ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της ΕΚΒ, έχουν διευκρινίσει ότι η αποδοχή ενός κράτους της αρμοδιότητας ενός οργάνου συνθήκης να κρίνει ατομικές προσφυγές, σιωπηρά περιλαμβάνει το καθήκον να επιτρέπει και να δίνει τη δυνατότητα στο όργανο της συνθήκης να διερευνά την προσφυγή και να εκδίδει τα συμπεράσματά της, και να μην προβαίνει σε καμία ενέργεια που θα απέτρεπε ή παρακώλυε αυτές τις δράσεις, συμπεριλαμβανομένης της μη τήρησης του αιτήματος για τη λήψη προσωρινών μέτρων.⁴⁴ Όμως, τα κράτη συνεχίζουν να αμφισβητούν τη νομική υπόσταση των προσωρινών μέτρων, και δυστυχώς έχουν ορισμένες φορές αγνοήσει τέτοια αιτήματα.

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θεωρεί ότι τα κράτη δεσμεύονται, ως συμβαλλόμενα στο Προαιρετικό Πρωτόκολλο του ΔΣΑΠΔ, να εφαρμόσουν τα Προσωρινά Μέτρα που ζητούνται από την Επιτροπή.

Khalilov κατά Τατζικιστάν, ΕΑΔ, Αναφορά Αρ. 973/2001, Απόψεις από 20 Μαρτίου 2005, Έγγ. ΟΗΕ CCPR/C/83.D.973/2001, παρ. 4.1

4.1 Η Επιτροπή σημειώνει ότι το συμβαλλόμενο κράτος εκτέλεσε τον υιό του προσφεύγοντα παρά το γεγονός ότι είχε εισαχθεί αναφορά ενώπιον της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σύμφωνα με το Προαιρετικό Πρωτόκολλο, και είχε απευθυνθεί αίτημα προσωρινών μέτρων προστασίας στο αντίστοιχο συμβαλλόμενο κράτος. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η προσχώρηση στο Προαιρετικό Πρωτόκολλο, σημαίνει ότι ένα συμβαλλόμενο κράτος στο Σύμφωνο αναγνωρίζει την αρμοδιότητα της Επιτροπής να λαμβάνει και να κρίνει αναφορές από μεμονωμένα άτομα που ισχυρίζονται πως είναι θύματα παραβιάσεων οποιωνδήποτε εκ των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με το Σύμφωνο (Προοίμιο και άρθρο 1). Η προσχώρηση ενός κράτους στο Πρωτόκολλο σημαίνει τη σιωπηρή δέσμευση συνεργασίας με την Επιτροπή με καλή πίστη, έτσι ώστε να επιτρέπεται και να καθιστά δυνατή την κρίση τέτοιων αναφορών, και κατόπιν της διερεύνησης να προωθεί τις απόψεις της στο συμβαλλόμενο κράτος και στο ενδιαφερόμενο άτομο (άρθρο 5 (στοιχείο α), (4)). Είναι ασύμβατο με αυτές τις υποχρεώσεις, ένα συμβαλλόμενο κράτος να ενεργεί με τρόπο που εμποδίζει ή παρακωλύει την Επιτροπή στην κρίση και εξέταση της αναφοράς, και στη διατύπωση των Απόψεών της.

Παρόμοια με την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων θεωρεί ότι τα προσωρινά μέτρα πρέπει να τηρούνται από τα κράτη, ειδάλλως ελλοχεύει ο κίνδυνος μη συμμόρφωσης με το πνεύμα της Σύμβασης.

Cecilia Rosana Núñez Chipana κατά Βενεζουέλας, ΕΚΒ, Αναφορά Αρ. 110/1998, Απόψεις από 10 Νοεμβρίου 1998, Έγγ. ΟΗΕ CAT/C/21/D/110/1998, παρ. 8

⁴⁴ Βλ., Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Γενικό Σχόλιο 33 για τη διαδικασία ατομικών προσφυγών (παρ. 19)

8. Περαιτέρω, η Επιτροπή εκφράζει τη βαθιά της ανησυχία για το γεγονός ότι το συμβαλλόμενο κράτος δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημα που υποβλήθηκε από την Επιτροπή σύμφωνα με τον κανονισμό 108, παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού της, ότι θα έρεπε να μην απελάσει την προσφεύγουσα ενόσω η αναφορά της κρινόταν από την Επιτροπή, και ως εκ τούτου δεν συμμορφώθηκε με το πνεύμα της Σύμβασης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το συμβαλλόμενο κράτος, κυρώνοντας τη σύμβαση και αποδεχόμενο εκούσια την αρμοδιότητα της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 22, δέχθηκε να συνεργάζεται με αυτή με καλή πίστη στην εφαρμογή της διαδικασίας. Η συμμόρφωση με τα προσωρινά μέτρα που ζητούνται από την Επιτροπή σε περιπτώσεις που θεωρεί εύλογο, είναι ουσιαστική προκειμένου να προστατευθεί το ενδιαφερόμενο άτομο από ανεπανόρθωτη βλάβη, η οποία, επιπλέον, ακυρώνει την τελική έκβαση των διαδικασιών ενώπιον της Επιτροπής.

Άμεσα μέτρα σύμφωνα με τον μηχανισμό συλλογικών προσφυγών του ΕΚΧ

Κατόπιν της υιοθέτησης της απόφασης σχετικά με το παραδεκτό μιας συλλογικής προσφυγής ή οποιαδήποτε παρεπόμενη στιγμή κατά τη διάρκεια των διαδικασιών, προ ή μετά την υιοθέτηση της απόφασης επί της ουσίας, η Επιτροπή δύναται, κατόπιν αιτήματος διαδίκου μέρους, ή με δική της πρωτοβουλία, να υποδείξει στους διαδίκους όποια άμεσα μέτρα των οποίων η υιοθέτηση δείχνει απαραίτητη προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος σοβαρής βλάβης και να διασφαλιστεί ο αποτελεσματικός σεβασμός των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στον Χάρτη.

Στην περίπτωση αιτήματος άμεσων μέτρων από έναν προσφεύγοντα οργανισμό, το αίτημα πρέπει να προσδιορίζει τον λόγο για τον οποίο υποβάλλεται, τις πιθανές συνέπειες σε περίπτωση μη έκδοσής τους, καθώς και τα μέτρα που ζητούνται. Αντίγραφο του αιτήματος προωθείται στο εναγόμενο κράτος. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων ορίζει μία ημερομηνία ώστε το εναγόμενο κράτος να υποβάλει τις έγγραφες προτάσεις του σχετικά με το αίτημα άμεσων μέτρων.

Η απόφαση της Επιτροπής για τα άμεσα μέτρα αναφέρει την αιτιολογία και υπογράφεται από τον Πρόεδρο, τον Εισηγητή και τον Εκτελεστικό Γραμματέα. Κοινοποιείται στους διαδίκους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων μπορεί να ζητήσει πληροφορίες από τους διαδίκους σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων που υποδείχθηκαν.

2.4 Παρεμβάσεις τρίτων

Ορισμένα διεθνή όργανα και μηχανισμοί ένδικης προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου δέχονται γραπτές αναφορές σχετικά με το δίκαιο και ζητήματα που εγείρονται σε μία υπόθεση από οργανισμούς ή άτομα που δεν είναι διάδικοι σε μία προσφυγή, αλλά διαθέτουν σχετικές πληροφορίες ή εξειδίκευση στα υπό εξέταση ζητήματα. Αυτές οι αναφορές ορισμένες φορές αναφέρονται ως παρεμβάσεις τρίτων ή *amicus curiae*.

Όσοι επιθυμούν να παρέμβουν ως τρίτοι σε μία υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον του **Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** πρέπει να υποβάλλουν σχετικό αίτημα εγγράφως στο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο μπορεί να κάνει δεκτό το αίτημα αν θεωρεί ότι είναι προς όφελος της δέουσας απονομής της δικαιοσύνης. Ο Κανονισμός 44 (παρ. 3) του Εσωτερικού Κανονισμού του Δικαστηρίου διευκρινίζει ότι τέτοια αιτήματα πρέπει να είναι «δεόντως αιτιολογημένα» και να υποβάλλονται στη γαλλική ή την αγγλική γλώσσα, εντός 12 εβδομάδων από την κοινοποίηση της προσφυγής από το Δικαστήριο στο κράτος που εικάζεται ότι παραβίασε την ΕΣΔΑ.⁴⁵

Επιπλέον, μετά τη θέση σε ισχύ του Πρωτοκόλλου Αρ. 14, ο Επίτροπος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έχει το δικαίωμα να συμμετάσχει στις διαδικασίες του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με τη δική του πρωτοβουλία, είτε μέσω υποβολής γραπτών παρατηρήσεων είτε συμμετέχοντας στις ακροάσεις.⁴⁶ Όμως, οι παρατηρήσεις του Επιτρόπου θα πρέπει να σχετίζονται με τη χώρα του και τις θεματικές ενέργειες και θα πρέπει να αποκλείονται όποια σχόλια επί των περιστατικών ή της ουσίας της υπόθεσης.

⁴⁵ Άρθρο 36.1 ΕΣΔΑ και κανονισμός 44.3(β) του Εσωτερικού Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

⁴⁶ Άρθρο 36.3 της ΕΣΔΑ.

Οι προϋποθέσεις είναι πιο αυστηρές στην περίπτωση της **Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων**, λόγω του συλλογικού χαρακτήρα των προσφυγών. Σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής, τα κράτη που μετέχουν στον μηχανισμό συλλογικών προσφυγών προσκαλούνται αυτόματα να υποβάλουν τις απόψεις τους επί της προσφυγής, όπως συμβαίνει και με τις διεθνείς εργοδοτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις, οι οποίες όμως μπορούν να καταθέσουν απόψεις επί των προσφυγών που υποβάλλουν εθνικές εργοδοτικές ή συνδικαλιστικές οργανώσεις ή ΜΚΟ. Ωστόσο, το πρόσφατο Άρθρο 32Α δίνει στον Πρόεδρο της ΕΕΚΔ τη δυνατότητα «να καλέσει οποιαδήποτε οργάνωση, θεσμό ή πρόσωπο να υποβάλει παρατηρήσεις».

Η **Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων και η Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα** δύνανται, οποιαδήποτε στιγμή προτού αποφανθούν επί της ουσίας μιας προσφυγής, να λάβουν ή να ζητήσουν σχετικά έγγραφα από μια σειρά οργάνων, συμπεριλαμβανομένων ΜΚΟ. Όμως, οι Κανόνες αναφέρουν ότι η εξέταση των πληροφοριών από ένα τρίτο μέρος δεν υποδηλώνει ότι το τρίτο μέρος έχει καταστεί διάδικος στις διαδικασίες που αφορούν στην προσφυγή.⁴⁷

Αν και οι εσωτερικοί κανονισμοί των άλλων **Οργάνων Οικουμενικών Συνθηκών** – συμπεριλαμβανομένων της ΕΑΔ, της ΕΚΦΔ και της ΕΕΔΚΓ – δεν προβλέπουν ρητά την αξιολόγηση των πληροφοριών από ΜΚΟ ή μεμονωμένων τρίτων μερών αναφορικά με την κρίση μεμονωμένων υποθέσεων,⁴⁸ υπάρχουν προσφεύγοντες που έχουν υποβάλει πληροφορίες από ΜΚΟ και άλλους στις προσφυγές τους, ή συμπληρωματικό υλικό προς τα Όργανα Συνθηκών σε μία *ad hoc* βάση.

Κατά την εξέταση μιας αναφοράς, η **ΕΟΚΜΔ** μπορεί να συμβουλευθεί, ανάλογα με την περίπτωση, όποια σχετικά έγγραφα προέρχονται από άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών, εξειδικευμένους φορείς, ταμεία, προγράμματα και μηχανισμούς, καθώς και από άλλες διεθνείς οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών συστημάτων για τα δικαιώματα του ανθρώπου και όποιες παρατηρήσεις ή σχόλια από το ενδιαφερόμενο συμβαλλόμενο κράτος.⁴⁹

3. Διαδικασίες διεθνών μηχανισμών

2.1. Διεθνή όργανα των συνθηκών για τα δικαιώματα του ανθρώπου⁵⁰

Οι διαδικασίες των εποπτικών οργάνων των συνθηκών του ΟΗΕ, αν και είναι σχετικά παρόμοιες, δεν έχουν εναρμονιστεί πλήρως.⁵¹ Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνεται αναφορά στις διαδικασίες που εφαρμόζει κάθε όργανο συνθήκης όταν κρίνει μία προσφυγή, και οι οποίες ορίζονται με διάφορους τρόπους στις σχετικές διατάξεις της συνθήκης και τον Εσωτερικό Κανονισμό κάθε οργάνου συνθήκης.

Το Τμήμα Προσφυγών του Γραφείου του Υπατού Αρμοστή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου διεξάγει μια αρχική αξιολόγηση κάθε ατομικής προσφυγής προς τα Όργανα Συνθηκών του ΟΗΕ.

Το ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ και το ΠΠΕ-ΣΔΠ προβλέπουν και τα δύο ατομικές προσφυγές που είναι πολύ σχετικές για τα παιδιά-μετανάστες και η διαδικασία καθορίζεται παρακάτω με λεπτομέρειες στον συγκριτικό **Πίνακα 5**.

⁴⁷ Κανονισμός 23 του Εσωτερικού Κανονισμού σύμφωνα με το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στη διαδικασία αναφορών, κανονισμός 63 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΒ, και κανονισμός 27 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΟΚΜΔ.

⁴⁸ Ο Εσωτερικός Κανονισμός της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή το ΠΠ-ΔΣΑΠΔ δεν αναφέρουν τις παρεμβάσεις τρίτων. Βλ. επίσης Άρθρο 8.1 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ, κανονισμός 118.2 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΒ, κανονισμός 95.2 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΦΔ, ή κανονισμό 72.2 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΔΚΓ.

⁴⁹ Άρθρο 8.3 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ και άρθρο 14 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΟΚΜΔ.

⁵⁰ Για περαιτέρω πρακτικές πληροφορίες σχετικά με την υποβολή προσφυγής στα Όργανα Συνθηκών του ΟΗΕ επισκεφθείτε τη διεύθυνση <http://www2.ohchr.org/english/bodies/petitions/index.htm>

⁵¹ Επί του παρόντος βρίσκεται σε εξέλιξη μια προσπάθεια εναρμόνισης των διαδικασιών των εποπτικών οργάνων του ΟΗΕ, με πρωτοβουλία του ίδιου του οργανισμού. Περαιτέρω πληροφορίες, βλ. στη διεύθυνση Βλ., <http://www2.ohchr.org/english/bodies/treaty/reform.htm>.

Πίνακας 5. Ατομικές διαδικασίες στο ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ και το ΠΠ3-ΣΔΠ

	ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ (2008)	ΠΠ3-ΣΔΠ (2011)
Μπορούν τα θύματα να υποβάλουν αναφορές ως μεμονωμένα άτομα ή/και ως ομάδες ατόμων;	Μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων (2)	Μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων (5.1)
Ποιος μπορεί να υποβάλει ατομικές αναφορές;	Από το ίδιο το θύμα ή εκ μέρους του. Όταν είναι εκ μέρους του θύματος, με τη συγκατάθεση του θύματος εκτός αν ο συντάκτης μπορεί να αιτιολογήσει την απουσία συγκατάθεσης (2)	Από το ίδιο το θύμα ή εκ μέρους του. Όταν είναι εκ μέρους του θύματος, με τη συγκατάθεση του θύματος εκτός αν ο συντάκτης μπορεί να αιτιολογήσει την απουσία συγκατάθεσης (5.2)
Υπάρχει προθεσμία για την υποβολή ατομικής αναφοράς μετά την εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων;	1 χρόνος εκτός αν αποδεδειγμένα δεν είναι δυνατόν (3.2(α))	1 χρόνος εκτός αν αποδεδειγμένα δεν είναι δυνατόν (7(h))
Είναι οι ατομικές αναφορές παραδεκτές όταν βρίσκονται υπό εξέταση ή έχουν προηγουμένως κριθεί από άλλη διεθνή διαδικασία έρευνας/επίλυσης;	Απαράδεκτες (3.2(γ))	Απαράδεκτες (7(δ))
Οι ατομικές αναφορές θεωρούνται απαράδεκτες λόγω έλλειψης υποστήριξης ή όταν υποβάλλονται με κακή πίστη;	Απαράδεκτες όταν γίνεται κατάχρηση του δικαιώματος υποβολής αναφοράς, όταν είναι προδήλως αβάσιμες ή ανεπαρκώς στοιχειοθετημένες ή βασίζονται αποκλειστικά βασίζονται σε αναφορές που διαδόθηκαν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (3.2(ε),(στ))	Απαράδεκτες όταν γίνεται κατάχρηση του δικαιώματος υποβολής αναφοράς, όταν είναι προδήλως αβάσιμες ή ανεπαρκώς στοιχειοθετημένες (7(γ),(στ))
Πότε άλλοτε μπορεί η Επιτροπή να απορρίψει την ακρόαση μιας ατομικής αναφοράς;	Η Επιτροπή μπορεί να απορρίψει την κρίση αναφορών όταν ο συντάκτης δεν έχει υποστεί σαφή βλάβη, εκτός αν η αναφορά εγείρει σοβαρό ζήτημα γενικής σημασίας (4)	Η Επιτροπή μπορεί να απορρίψει την εξέταση αναφορών αν θεωρεί ότι δεν είναι προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ή ότι η αναφορά είναι αποτέλεσμα ακατάλληλης πίεσης ή παρότρυνσης (3.2, Κανονισμός 13).
Μπορούν οι ατομικές αναφορές να υποβάλλονται ανώνυμα;	Όχι, δεν μπορούν να υποβληθούν ανώνυμα (3.2)(ζ))	Όχι, δεν μπορούν να υποβληθούν ανώνυμα (7(α))
Πρέπει οι ατομικές αναφορές να υποβάλλονται εγγράφως;	Ναι, πρέπει να υποβάλλονται εγγράφως (3.2 (ζ))	Ναι, πρέπει να υποβάλλονται εγγράφως (7(β))
Υπάρχουν διατάξεις για την εμπιστευτικότητα στην υποβολή/κρίση ατομικών αναφορών;	Ναι, οι προσφυγές πρέπει να κοινοποιούνται στα κράτη εμπιστευτικά και η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει ή να ζητήσει από τους συντάκτες και τα θύματα να μην κοινοποιηθούν τα ονόματα (6, Κανονισμός 19)	Ναι, οι προσφυγές κοινοποιούνται στα κράτη εμπιστευτικά και τα ονόματα των ενδιαφερόμενων ατόμων δεν κοινοποιούνται δημοσίως χωρίς τη ρητή συγκατάθεσή τους (8.1, 4.2)
Ποια είναι η προθεσμία για να ανταποκριθούν τα κράτη σε ατομικές αναφορές;	6 μήνες (6.2)	6 μήνες, όσο το δυνατόν συντομότερα (8.2)
Πότε δεν χρειάζεται να	Όταν η διαδικασία του ένδικου μέσου	Όταν η διαδικασία του ένδικου μέσου

εξαντληθούν τα εσωτερικά ένδικα μέσα προκειμένου να γίνουν δεκτές προς αξιολόγηση οι ατομικές αναφορές;	έχει παραταθεί αδικαιολόγητα (3.1)	έχει παραταθεί αδικαιολόγητα ή είναι απίθανο να αποφέρει αποτελεσματική επανόρθωση (7(ε))
Επιτρέπεται ρητά ο φιλικός διακανονισμός για ατομικές αναφορές;	Ναι, επιτρέπεται ο φιλικός διακανονισμός, αλλά κλείνει την κρίση της αναφοράς (7.2)	Ναι, επιτρέπεται ο φιλικός διακανονισμός, αλλά κλείνει την κρίση της αναφοράς (9.2)
Μπορεί η Επιτροπή να κρίνει αν είναι εύλογα τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη για να εφαρμόσουν τα συγκεκριμένα δικαιώματα, όταν αξιολογεί ατομικές προσφυγές;	Ναι, η Επιτροπή μπορεί να κρίνει αν είναι εύλογα τα βήματα που λαμβάνονται για την εφαρμογή των δικαιωμάτων, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα κράτη μπορούν να υιοθετήσουν μια σειρά από πιθανά μέτρα πολιτικής (8.4)	Ναι, για οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα, η Επιτροπή μπορεί να κρίνει αν είναι εύλογα τα βήματα που λαμβάνονται για την εφαρμογή των δικαιωμάτων, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα κράτη μπορούν να υιοθετήσουν μια σειρά από πιθανά μέτρα πολιτικής (10.4)
Πότε πρέπει ένα κράτος να υποβάλει αναφορά προόδου, δίνοντας λεπτομέρειες για τα μέτρα που ελήφθησαν μετά τη λήψη των συστάσεων των Επιτροπών σε μια ατομική αναφορά;	Τα κράτη πρέπει να υποβάλλουν αναφορές προόδου εντός 6 μηνών (9.2)	Τα κράτη πρέπει να υποβάλλουν αναφορές προόδου εντός 6 μηνών (11.1)
Υπάρχει κάποια διαδικασία διερεύνησης; Αν ναι, πότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί;	Ναι, διαδικασία διερεύνησης για σοβαρές και συστηματικές παραβιάσεις. Τα κράτη πρέπει να απαντήσουν εντός 6 μηνών και η επιτροπή μπορεί να ζητήσει αναφορά προόδου μετά από ακόμα 6 μήνες (11, 12)	Ναι, διαδικασία διερεύνησης για σοβαρές και συστηματικές παραβιάσεις. Τα κράτη πρέπει να απαντήσουν εντός 6 μηνών και η επιτροπή μπορεί να ζητήσει αναφορά προόδου μετά από ακόμα 6 μήνες (13, 14)
Είναι η διαδικασία διερεύνησης υποχρεωτική για όλα τα συμβαλλόμενα κράτη; Υπάρχουν διατάξεις για την αξιολόγηση διακρατικών αναφορών;	Όχι, τα Κράτη πρέπει να την αποδεχθούν (11.1)	Όχι, τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να εξαιρεθούν (13.7)
	Ναι, οι διακρατικές αναφορές μπορούν να υποβληθούν όταν ένα κράτος δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του. Τα κράτη πρέπει να απαντήσουν εντός 3 μηνών και είναι δυνατός ο φιλικός διακανονισμός (10)	Ναι, οι διακρατικές αναφορές μπορούν να υποβληθούν όταν ένα κράτος δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του. Είναι δυνατός ο φιλικός διακανονισμός (12)
Είναι υποχρεωτικό όλα τα συμβαλλόμενα κράτη να δεχθούν τις διακρατικές αναφορές; Επιτρέπονται οι επιφυλάξεις στο Προαιρετικό Πρωτόκολλο;	Όχι, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να επιλέξουν να δέχονται/υποβάλουν αναφορές (10)	Όχι, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να επιλέξουν να δέχονται/υποβάλουν αναφορές (12.1)
	Ναι	Ναι
Πρόσθετες αξιολογήσεις		Η Επιτροπή μπορεί να λάβει καθοδήγηση για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και να έχει γνώμονα τα δικαιώματα και τις απόψεις του παιδιού, δίνοντας τη δέουσα βαρύτητα στις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία και της ωριμότητάς του (2). Ο εσωτερικός κανονισμός της Επιτροπής πρέπει να εγγυάται διαδικασίες που λαμβάνουν υπόψη την ευαίσθητη φύση του παιδιού (3.1).

Πηγή: CRIN 2016, https://www.crin.org/en/docs/FileManager/OP3CRC_Toolkit_Annex_II.pdf

2.1.1. Προπαρασκευαστικό στάδιο

Οι κανόνες που διέπουν το προπαρασκευαστικό στάδιο της διαδικασίας είναι παρόμοιοι για όλα τα εποπτικά όργανα των Συμβάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ που κρίνουν ατομικές προσφυγές και έχουν σαφώς καθορισμένους διαδικαστικούς κανόνες.

Η Γενική Γραμματεία του ΟΗΕ λαμβάνει την αναφορά εκ μέρους της Επιτροπής στην οποία απευθύνεται και βεβαιώνει ότι πληρούνται όλες οι τυπικές προϋποθέσεις.

Η Γραμματεία μπορεί να ζητήσει διευκρινίσεις επί των πληροφοριών που υποβλήθηκαν, προκειμένου να διασφαλίσει ότι η προσφυγή περιλαμβάνει τις βασικές πληροφορίες που το Όργανο της Συνθήκης θα χρειαστεί για να κρίνει το παραδεκτό.

Από τη στιγμή που πραγματοποιηθούν αυτά τα προκαταρκτικά βήματα, η Γραμματεία καταχωρεί την αναφορά και την προωθεί στο σχετικό Όργανο συνθήκης.⁵²

2.1.2. Εξέταση του παραδεκτού

Ποιος αποφασίζει; Αν και το Όργανο της συνθήκης στο σύνολό του είναι αυτό που καθορίζει αν η αναφορά πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις του παραδεκτού, ορισμένα Όργανα συνθηκών συστήσουν μια εσωτερική Ομάδα Εργασίας (ΟΕ) η οποία θα λαμβάνει τις αποφάσεις επί του παραδεκτού.⁵³ Στην ΕΚΦΔ και την ΕΕΔΚΓ, η ΟΕ μπορεί μόνο να κάνει συστάσεις για το παραδεκτό της αναφοράς, ενώ η τελική απόφαση λαμβάνεται από την Επιτροπή.⁵⁴

How? Οι αποφάσεις επί του παραδεκτού γενικά λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία (π.χ. κανονισμός 20 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΠΠ3 ΣΔΠ). Όταν συστήνεται Ομάδα Εργασίας, η διαδικασία ενδέχεται να διαφέρει. Στην **Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**, η ΟΕ μπορεί να λάβει απόφαση επί του παραδεκτού μόνο με ομοφωνία, παρόλο που η απόφαση για το μη παραδεκτό θα πρέπει να επικυρωθεί από την ολομέλεια της Επιτροπής εν συνόλω. Αναφορικά με τις ατομικές προσφυγές που υποβάλλονται στην **Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων**, η Ομάδα Εργασίας μπορεί να κηρύξει μια αναφορά παραδεκτή με πλειοψηφία ή απαράδεκτη με ομοφωνία, αν ολόκληρη η ομάδα εργασίας συμφωνεί.⁵⁵

Αναφορές και απαντήσεις: Προτού αποφασίσει επί του παραδεκτού, το Όργανο της Συνθήκης δύναται να ζητήσει επιπλέον πληροφορίες από τον προσφεύγοντα και παρατηρήσεις από το συμβαλλόμενο κράτος, ορίζοντας τις κατάλληλες αυστηρές προθεσμίες.⁵⁶ Σε κάθε διάδικο πρέπει να δίνεται η δυνατότητα να σχολιάσει τις πληροφορίες/παρατηρήσεις του άλλου.⁵⁷

Η ΕΑΔ ζητά από το ενδιαφερόμενο κράτος να απαντήσει εγγράφως επί του παραδεκτού και της ουσίας της αναφοράς εντός έξι μηνών από την υποβολή της, εκτός αν η Επιτροπή ορίσει ειδικά ότι απαιτούνται μόνο παρατηρήσεις επί του παραδεκτού. Κατόπιν, η Επιτροπή ενδέχεται να ζητήσει από τον προσφεύγοντα ή το κράτος να υποβάλουν περαιτέρω παρατηρήσεις.

Αναθεώρηση των αποφάσεων επί του παραδεκτού: Η απόφαση επί του παραδεκτού μπορεί να αναθεωρηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, κατόπιν αιτήματος ενός μέλους της

⁵² Βλ., κανονισμοί 84-87 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΑΔ, κανονισμοί 103-105 του εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΒ, κανονισμοί 83-84 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΦΔ, και κανονισμοί 56-58 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΔΚΓ.

⁵³ Π.χ. Βλ., Κανόνα 6 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΠΠ3 ΣΔΠ, κανονισμοί 111-112 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΒ, και κανονισμοί 93-98 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΑΔ.

⁵⁴ Βλ., κανονισμός 87 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΦΔ, κανονισμοί 62 και 64 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΔΚΓ.

⁵⁵ Βλ., κανονισμοί 93-98 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΑΔ, κανονισμοί 111-112 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΒ.

⁵⁶ Τις περισσότερες φορές εντός 6 μηνών. Π.χ. Κανονισμός 15 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΠΠ3 ΣΔΠ, κανονισμός 115 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΒ ή κανονισμός 92 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΦΔ.

⁵⁷ Βλ., κανονισμοί 93-98, του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΑΔ.

Επιτροπής ή εκ μέρους του ενδιαφερόμενου ατόμου, όταν αποδεικνύεται ότι οι λόγοι του παραδεκτού δεν ισχύουν πλέον.⁵⁸

Αποφάσεις επί του παραδεκτού και επί της ουσίας: Στην πράξη οι Επιτροπές μπορεί να λάβουν ταυτόχρονα την απόφαση επί του παραδεκτού και επί της ουσίας της αναφοράς (και όχι σε δύο διαφορετικά στάδια), όταν οι πληροφορίες που τους παρέχονται είναι ήδη επαρκείς για τη λήψη τελικής απόφασης.

2.1.3. Εξέταση της ουσίας

Συνεδριάσεις κεκλεισμένων των θυρών: Οι Επιτροπές εξετάζουν την αναφορά κεκλεισμένων των θυρών, τόσο στο στάδιο της εξέτασης του παραδεκτού όσο και στην εξέταση.⁵⁹

Ακροάσεις: Η ΕΔΠ, η ΕΚΦΔ και η ΕΚΒ μπορεί να καλέσουν τους διαδίκους να συμμετάσχουν σε μια προφορική ακρόαση κεκλεισμένων των θυρών, προκειμένου να απαντήσουν σε ερωτήσεις και να παράσχουν συμπληρωματικές πληροφορίες.⁶⁰

Αναφορές: Γενικός κανόνας είναι ότι μια Επιτροπή κοινοποιεί τις πληροφορίες στο διάδικο κράτος μέρος και ενημερώνει τον προσφεύγοντα.⁶¹ Μια Επιτροπή μπορεί επίσης να ζητήσει πρόσθετες πληροφορίες για την ουσία της υπόθεσης.⁶² Κάθε εξήγηση ή δήλωση που υποβάλλεται από το κράτος μέρος κοινοποιείται στον προσφεύγοντα, ο οποίος δικαιούται να υποβάλει εγγράφως πρόσθετες πληροφορίες ή παρατηρήσεις εντός καθορισμένης προθεσμίας.⁶³ Για τις ατομικές προσφυγές που υποβάλλονται στην ΕΚΦΔ, το κράτος έχει διορία τριών μηνών από την παραλαβή της προσφυγής για να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. Αυτές κοινοποιούνται στον προσφεύγοντα, ο οποίος μπορεί να αντιτάξει περαιτέρω παρατηρήσεις.⁶⁴

Υλικό: Τα όργανα των συνθηκών λαμβάνουν υπ' όψιν τους όλες τις πληροφορίες που τους παρέχονται από τα μέρη.⁶⁵ Η ΕΟΚΜΔ προβλέπει επίσης ρητά ότι θα συνυπολογίσει όλη τη συναφή τεκμηρίωση από άλλα όργανα του ΟΗΕ, εξειδικευμένες υπηρεσίες, ταμεία, προγράμματα και μηχανισμούς, καθώς και άλλους διεθνείς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών συστημάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁶⁶

Απόφαση: Τα όργανα των συνθηκών υιοθετούν τις αποφάσεις τους (Απόψεις) επί της υπόθεσης και τις διαβιβάζουν στα μέρη.⁶⁷ Ο Εσωτερικός Κανονισμός της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, της ΕΔΠ και της ΕΟΚΜΔ ορίζουν ρητά ότι οι απόψεις τους πρέπει να δημοσιοποιούνται.⁶⁸

2.1.4. Φιλικός διακανονισμός

Η ΕΟΚΜΔ και η ΕΔΠ προβλέπουν ρητά τη δυνατότητα επίτευξης φιλικού διακανονισμού (κανόνας 25 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΠΠ 3 ΣΔΠ). Ο διακανονισμός πρέπει να θεμελιώνεται στον σεβασμό

⁵⁸ Βλ., κανονισμός 21.2 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΠΠ 3 ΣΔΠ, κανονισμός 116 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΒ, κανονισμός 93,2 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΦΔ και κανονισμός 70 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΔΚΓ.

⁵⁹ Βλ., κανονισμός 29, Εσωτερικός Κανονισμός ΠΠ-ΣΔΠ, κανονισμοί 88 και 102, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΑΔ, Άρθρο 8 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ, Άρθρο 22.4-6 ΕΚΒ, κανονισμός 88, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΦΔ, Άρθρο 7 ΠΠ-ΣΕΔΚΓ, κανονισμός 72 Εσωτερικός Κανονισμός ΕΕΔΚΓ, και Άρθρο 77.6-7 ΔΣΔΜΕ.

⁶⁰ Βλ., κανονισμός 19, Εσωτερικός Κανονισμός ΠΠ#-ΔΣΠ, κανονισμός 94.5, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΦΔ, και κανονισμός 117, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΒ.

⁶¹ Βλ., κανονισμός 117, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΒ, Άρθρο 8 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ, κανονισμοί 99-100, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΑΔ, κανονισμός 94.1, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΦΔ, Άρθρο 7 ΠΠ-ΣΕΔΚΓ, και κανονισμός 72 Εσωτερικός Κανονισμός ΕΕΔΚΓ.

⁶² *ό.π.*

⁶³ Βλ., κανονισμοί 99-100, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΑΔ.

⁶⁴ Βλ., κανονισμός 94.2-4 Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΦΔ.

⁶⁵ Βλ., κανονισμός 23 Εσωτερικός Κανονισμός ΕΔΠ για ΟΡΙΚ, κανονισμοί 99-100, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΑΔ, Άρθρο 8 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ, Άρθρο 22.4-6 ΣΚΒ, κανονισμός 118.1, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΒ, Άρθρο 14.7(α) ΔΣΚΦΔ, Άρθρο 7 ΠΠ-ΣΕΔΚΓ, κανονισμός 72, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΕΔΚΓ, και Άρθρο 77.5 ΔΣΔΜΕ.

⁶⁶ Βλ., Άρθρο 8 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ και κανονισμός 14, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΟΚΜΔ.

⁶⁷ Βλ., κανονισμοί 99 και 100, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΑΔ, Άρθρο 22.7 ΣΚΒ, Άρθρο 14.7(β) ΔΣΚΦΔ, Άρθρο 7 ΠΠ-ΣΕΔΚΓ, κανονισμός 72, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΕΔΚΓ, Άρθρο 77.6-7 ΔΣΔΜΕ.

⁶⁸ Βλ., κανονισμός 102(5), Εσωτερικός Κανονισμός ΕΑΔ, κανονισμός 19.7, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΟΚΜΔ, και κανονισμός 29.7 Εσωτερικός Κανονισμός ΠΠ3 ΣΔΠ

των υποχρεώσεων που διατυπώνονται στο Σύμφωνο και τερματίζει τη διαδικασία της αναφοράς (Άρθρο 7 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ). Παρότι οι υπόλοιπες Συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ και οι αντίστοιχοι εσωτερικοί κανονισμοί δεν προβλέπουν ρητά μια διαδικασία φιλικού διακανονισμού, στην πράξη οι Επιτροπές μπορούν να μεσολαβήσουν για την επίτευξη μιας τέτοιας συμφωνίας, αν το επιθυμούν τα διάδικα μέρη.

2.1.5. Προσωρινά μέτρα

Όπως αναφέρεται παραπάνω, το όργανο της συνθήκης μπορεί κατόπιν αιτήματος του προσφεύγοντα, να ζητήσει από ένα κράτος τη λήψη προσωρινών μέτρων για την αποφυγή ανεπανόρθωτης βλάβης στο θύμα της εικαζόμενης παραβίασης, ενόσω εκκρεμεί τη λήψη της τελικής απόφασης από το όργανο σχετικά με την προσφυγή.⁶⁹

2.2. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Η διαδικασία και οι προϋποθέσεις για την υποβολή προσφυγής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καθορίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στους Κανόνες του Δικαστηρίου και στις Πρακτικές Οδηγίες που εκδίδονται από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου.

⁶⁹ Βλ., κανονισμός 92, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΑΔ, Άρθρο 5.1 ΠΠ-ΔΣΟΚΜΔ, κανονισμός 114, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΒ, κανονισμός 94.3, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΚΦΔ, Άρθρο 5.1 ΠΠ-ΣΕΔΚΓ, και κανονισμός 6, Εσωτερικός Κανονισμός ΕΕΔΚΓ.

Κανονισμός του Δικαστηρίου
14 Νοεμβρίου 2016

Κανονισμός 47

(Όπως τροποποιήθηκε από το Δικαστήριο στις 17 Ιουνίου και 8 Ιουλίου 2002, 11 Δεκεμβρίου 2007, 22 Σεπτεμβρίου 2008, 6 Μαΐου 2013, 1η Ιουνίου και 5 Οκτωβρίου 2015.)

Περιεχόμενα ατομικής προσφυγής

1. Σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης, μια προσφυγή θα πρέπει να παρουσιάζεται στο έντυπο προσφυγής το οποίο παρέχεται από τη Γραμματεία, εκτός εάν το Δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά. Θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες στα αντίστοιχα μέρη του εντύπου προσφυγής και να αναφέρει

(α) το ονοματεπώνυμο, την ημερομηνία γεννήσεως, την εθνικότητα και τη διεύθυνση του προσφεύγοντα και, εάν ο προσφεύγων είναι νομικό πρόσωπο, την πλήρη επωνυμία, την ημερομηνία σύστασης ή εγγραφής, τον επίσημο αριθμό σύστασης (εάν υπάρχει) και την επίσημη διεύθυνση,

(β) το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση, τον αριθμό τηλεφώνου και φαξ και την ηλεκτρονική διεύθυνση του εκπροσώπου, εάν υπάρχει,

(γ) στην περίπτωση που ο προσφεύγων εκπροσωπείται, την ημερομηνία και την πρωτότυπη υπογραφή του προσφεύγοντος στο πλαίσιο "πληρεξούσιο" του εντύπου προσφυγής καθώς και την πρωτότυπη υπογραφή του εκπροσώπου ως απόδειξη αποδοχής της εν λόγω εξουσιοδότησης,

(δ) το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος ή τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη κατά του οποίου ή των οποίων στρέφεται η προσφυγή,

(ε) συνοπτική και ευανάγνωστη έκθεση των πραγματικών περιστατικών,

(στ) συνοπτική και ευανάγνωστη έκθεση της ή των ισχυριζόμενων παραβιάσεων της Σύμβασης καθώς και των επιχειρημάτων προς υποστήριξη των ισχυρισμών του προσφεύγοντα, και

(ζ) συνοπτική και ευανάγνωστη δήλωση η οποία να επιβεβαιώνει τη συμμόρφωση του προσφεύγοντα με τις προϋποθέσεις του παραδεκτού που προβλέπονται στο άρθρο 35 παρ. 1 της Σύμβασης.

2. (α) Όλες οι αναφερόμενες πληροφορίες στην παράγραφο 1 (ε) έως (ζ) που παρέχονται στο αντίστοιχο μέρος του εντύπου προσφυγής θα πρέπει να είναι επαρκείς έτσι ώστε να μπορέσει το Δικαστήριο να καθορίσει τη φύση και το σκοπό της προσφυγής χωρίς να ανατρέξει σε οποιοδήποτε άλλο έγγραφο.

(β) Ωστόσο ο προσφεύγων μπορεί να συμπληρώσει αυτές τις πληροφορίες επισυνάπτοντας στο έντυπο προσφυγής ένα πιο λεπτομερές κείμενο σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά, τις ισχυριζόμενες παραβιάσεις της Σύμβασης καθώς και τα επιχειρήματα που προβάλλει προς υποστήριξη των ισχυρισμών του. Οι πληροφορίες αυτές δε θα πρέπει να υπερβαίνουν τις 20 σελίδες.

3.1 Το έντυπο προσφυγής θα πρέπει να είναι υπογεγραμμένο από τον προσφεύγοντα ή από τον εκπρόσωπό του και να συνοδεύεται από

(α) αντίγραφα των εγγράφων που σχετίζονται με τις επίδικες αποφάσεις ή μέτρα, δικαστικά ή άλλης φύσης,

(β) αντίγραφα των εγγράφων και αποφάσεων που πιστοποιούν ότι ο προσφεύγων έχει συμμορφωθεί με την προϋπόθεση της εξάντλησης των εσωτερικών μέσων και με την προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 35 παρ. 1 της Σύμβασης,

(γ) εάν υφίστανται, αντίγραφα των εγγράφων που σχετίζονται με οποιαδήποτε άλλη διεθνή διαδικασία διερεύνησης ή επίλυσης διαφορών,

(δ) στην περίπτωση που ο προσφεύγων είναι νομικό πρόσωπο, έτσι όπως προβλέπεται στην παράγραφο 1 α) του παρόντος άρθρου, έγγραφο ή έγγραφα που αποδεικνύουν ότι το πρόσωπο που υποβάλλει την προσφυγή έχει την ιδιότητα ή την εξουσιοδότηση να εκπροσωπεί τον προσφεύγοντα.

3.2 Τα έγγραφα που υποβάλλονται προς υποστήριξη της προσφυγής θα πρέπει να παρατίθενται χρονολογικά, να είναι αριθμημένα διαδοχικά και να προσδιορίζονται με σαφήνεια.

4. Οι προσφεύγοντες που δεν επιθυμούν να δημοσιοποιηθεί η ταυτότητά τους θα πρέπει να το αναφέρουν και να εξειδικεύσουν τους λόγους που δικαιολογούν μια τέτοια παρέκκλιση από τον συνήθη κανόνα περί δημοσιότητας της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει την ανωνυμία ή να τη χορηγήσει αυτεπαγγέλτως.

5. Η μη συμμόρφωση με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις παραγράφους 1 έως 3 του παρόντος Εσωτερικού Κανονισμού θα έχει ως αποτέλεσμα να μην εξεταστεί η προσφυγή από το Δικαστήριο, εκτός εάν

(α) ο προσφεύγων προσκομίσει επαρκείς εξηγήσεις για τη μη συμμόρφωση,

(β) η προσφυγή αφορά προσωρινά μέτρα,

(γ) το Δικαστήριο αποφασίζει διαφορετικά αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως του προσφεύγοντος.

5.2. Σε κάθε περίπτωση, το Δικαστήριο μπορεί να ζητήσει από τον προσφεύγοντα να παράσχει πληροφορίες ή έγγραφα σε οποιαδήποτε μορφή ή τρόπο ο οποίος θα θεωρηθεί σκόπιμος εντός συγκεκριμένης προθεσμίας.

6. (α) Ως ημερομηνία εισαγωγής της προσφυγής για τους σκοπούς του άρθρου 35 παρ. 1 της Σύμβασης θα θεωρείται η ημερομηνία κατά την οποία το έντυπο προσφυγής, το οποίο πληροί τις προϋποθέσεις αυτού του Εσωτερικού Κανονισμού, εστάλη στο Δικαστήριο. Ως ημερομηνία αποστολής θεωρείται η ημερομηνία της σφραγίδας του ταχυδρομείου.

(β) Εφόσον το κρίνει δικαιολογημένο, το Δικαστήριο δύναται να αποφασίσει ότι θα θεωρηθεί ως ημερομηνία εισαγωγής μια διαφορετική ημερομηνία.

7. Οι προσφεύγοντες θα πρέπει να ενημερώνουν το Δικαστήριο για κάθε αλλαγή της διεύθυνσής τους και για κάθε εξέλιξη που αφορά την προσφυγή.

Προσφυγή: Μια προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου κανονικά υποβάλλεται με τη συμπλήρωση και την αποστολή του **έντυπου προσφυγής** που είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο του Δικαστηρίου, σε μία από τις επίσημες γλώσσες του Δικαστηρίου (αγγλικά ή γαλλικά).⁷⁰

Η προσφυγή πρέπει να αποστέλλεται ταχυδρομικά, μαζί με αντίγραφα των σχετικών εγγράφων, τα οποία περιλαμβάνουν: τις δικαστικές ή άλλες αποφάσεις ή μέτρα που καταγγέλλονται και έγγραφα που αποδεικνύουν την εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων αναφορικά με το αντικείμενο της προσφυγής. Η προσφυγή πρέπει να περιλαμβάνει έναν κατάλογο των εγγράφων που αποστέλλονται. Όπως αναφέρεται στην ενότητα 2.2.2 παραπάνω, η προσφυγή πρέπει να φέρει σφραγίδα ταχυδρομείου με ημερομηνία εντός 6 μηνών από την τελεσίδικη απόφαση του ανώτερου εθνικού οργάνου που είναι αρμόδιο να κρίνει την προσφυγή. Αυτή η περίοδος θα αλλάξει στους 4 μήνες, μετά τη θέση σε ισχύ του Πρωτοκόλλου 15.⁷¹

Το έντυπο της προσφυγής είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση:

<http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/forms&c=>

Μόλις παραληφθεί η πρώτη αναφορά που περιγράφει το αντικείμενο της υπόθεσης, η Γραμματεία ανοίγει έναν φάκελο, του οποίου ο αριθμός πρέπει να αναφέρεται σε όλη την μεταγενέστερη αλληλογραφία. Οι προσφεύγοντες ενημερώνονται γι' αυτό με επιστολή. Μπορεί επίσης, σε αυτό το στάδιο, να τους ζητηθούν επιπλέον πληροφορίες ή έγγραφα.⁷²

Νομική εκπροσώπηση και νομική συνδρομή

Οι προσφυγές μπορούν να κατατεθούν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απευθείας από το ίδιο το θύμα ή μέσω εκπροσώπου.⁷³ Ωστόσο, μετά την κοινοποίηση της προσφυγής στο συμβαλλόμενο κράτος, το σύστημα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απαιτεί υποχρεωτικά νομική εκπροσώπηση.⁷⁴ Ο προσφεύγων μπορεί να ζητήσει την άδεια να εκπροσωπήσει ο ίδιος τον εαυτό του, άδεια την οποία ο Πρόεδρος του Τμήματος μπορεί να χορηγήσει μόνο «κατ' εξαίρεση».

⁷⁰ Οι **επίσημες γλώσσες** του Δικαστηρίου είναι τα Γαλλικά και τα Αγγλικά. Ωστόσο, εάν διευκολύνει τον προσφεύγοντα, μπορεί επίσης να απευθύνεται στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στη γλώσσα ενός από τα Κράτη που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση. Κατά το αρχικό στάδιο της διαδικασίας, ο προσφεύγων ίσως επίσης λάβει από το Δικαστήριο επιστολές γραμμένες σε αυτή τη γλώσσα. Όμως σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας, εάν ζητήσει από την Κυβέρνηση γραπτές παρατηρήσεις σχετικά με τις αιτιάσεις, η αλληλογραφία που θα σταλεί από το Δικαστήριο θα είναι στα Γαλλικά ή στα Αγγλικά, και θα πρέπει κατά κανόνα ο προσφεύγων ή ο εκπρόσωπός του να χρησιμοποιεί την αγγλική ή τη γαλλική γλώσσα στις μεταγενέστερες παρατηρήσεις.

⁷¹ Βλ. Πρωτόκολλο 15 εδώ: https://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_15_ENG.pdf

⁷² *ό.π.*, στην παρ. 7.

⁷³ Κανόνες για την εκπροσώπηση όπως ορίζονται στον κανόνα 36 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁷⁴ Η Συνεχής και για μακρά χρονική περίοδο απουσία επικοινωνίας του προσφεύγοντος με τον εκπρόσωπό του μπορεί να έχει ως συνέπεια το Δικαστήριο να αποφανθεί έχει χάσει το ενδιαφέρον του για τη διαδικασία και να διαγράψει την υπόθεση από το πινάκιο. Βλ., *Ramzy κατά the Netherlands*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 25424/05, Απόφαση επί παραδεκτού, 20 Ιουλίου 2010.

Ο εκπρόσωπος πρέπει να είναι δικηγόρος «με δικαίωμα άσκησης δικηγορίας σε οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα κράτη της ΕΣΔΑ και να έχει την έδρα του εντός της επικράτειας ενός από αυτά, ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο εγκεκριμένο από τον Πρόεδρο του Τμήματος».⁷⁵ Οφείλει να κατανοεί επαρκώς μία από τις επίσημες γλώσσες του Δικαστηρίου (γαλλική ή αγγλικά), εκτός αν του δοθεί άδεια να χρησιμοποιεί διαφορετική γλώσσα από τον Πρόεδρο του Τμήματος.

Ο Πρόεδρος του Τμήματος έχει επίσης το δικαίωμα να απομακρύνει έναν συνήγορο αν θεωρεί ότι, λόγω της συμπεριφοράς του, δεν μπορεί πλέον να εκπροσωπεί τα συμφέροντα τον πελάτη του.

Νομική συνδρομή: Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου παρέχει ένα σύστημα νομικής συνδρομής. Η απόφαση χορήγησης νομικής συνδρομής λαμβάνεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος μόνο όταν θεωρείται απαραίτητη για την ορθή εκδίκαση της υπόθεσης και εφόσον ο προσφεύγων δεν έχει επαρκείς πόρους για να ανταποκριθεί στο σύνολο ή σε μέρος του συνεπαγόμενου κόστους. Η απόφαση χορήγησης νομικής συνδρομής λαμβάνεται είτε μετά από αίτημα του προσφεύγοντος είτε αυτεπαγγέλτως. Η απόφαση λαμβάνεται είτε εφόσον το εναγόμενο κράτος έχει υποβάλει τις παρατηρήσεις του εγγράφως επί του παραδεκτού της υπόθεσης ή όταν η σχετική προθεσμία παρέλθει.

Η νομική βοήθεια, από τη στιγμή που χορηγηθεί, καλύπτει όλα τα στάδια της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, εκτός αν ο Πρόεδρος αποφασίσει ότι δεν συντρέχουν πλέον οι προϋποθέσεις χορήγησής της.

Οι προσφεύγοντες που ζητούν να τους χορηγηθεί νομική συνδρομή πρέπει να συμπληρώσουν μια έντυπη δήλωση, πιστοποιημένη από τις εθνικές αρχές, όπου θα δηλώνουν το εισόδημά τους, τα περιουσιακά τους στοιχεία και κάθε οικονομική δέσμευση που έχουν έναντι εξαρτημένων μελών, ή οποιαδήποτε άλλη οικονομική τους υποχρέωση.⁷⁶

Για να κρίνει υποθέσεις που υποβάλλονται ενώπιόν του, το ΕΔΔΑ συνέρχεται είτε με έναν δικαστή, σε επιτροπής τριών δικαστών, σε Τμήματα επτά δικαστών και στο Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης με δεκαεπτά δικαστές (άρθ. 26 της ΕΣΔΑ).

Εξέταση του παραδεκτού:

Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αναθέτει την υπόθεση σε ορισμένο Τμήμα του Δικαστηρίου. Ο Πρόεδρος του Τμήματος (Section) δημιουργεί Τμήματα (Chambers), που αποτελούνται από εφτά δικαστές.⁷⁷

Όταν η προσφυγή αρκεί από μόνη της για να κριθεί απαράδεκτη ή για να διαγραφεί από το πινάκιο, εξετάζεται από έναν μόνο δικαστή, η απόφαση του οποίου είναι οριστική.

Διαφορετικά, ο μόνος δικαστής προωθεί την υπόθεση σε Τμήμα ή Επιτροπή 3 δικαστών. Ο Πρόεδρος του Τμήματος του Δικαστηρίου διορίζει έναν Εισηγητή, ο οποίος αναλαμβάνει την υπόθεση. Ο Εισηγητής μπορεί να ζητήσει πρόσθετες πληροφορίες από τους διαδίκους, να αποφασίσει αν η υπόθεση μπορεί να εξεταστεί από έναν μόνο Δικαστή, Επιτροπή ή Τμήμα, και μπορεί να υποβάλει εκθέσεις, προσχέδια ή έγγραφα στο Τμήμα, στην Επιτροπή ή στον Πρόεδρο.⁷⁸

Σε αυτό το στάδιο, η υπόθεση διαβιβάζεται στην Επιτροπή του Τμήματος, η οποία αποτελείται από τρεις Δικαστές. Η Επιτροπή κοινοποιεί την προσφυγή στο συμβαλλόμενο κράτος και ζητά πρόσθετες πληροφορίες και από τους διαδίκους. Η Επιτροπή μπορεί με ομοφωνία να κηρύξει την υπόθεση απαράδεκτη ή να την διαγράψει από το πινάκιο, ή να την κηρύξει παραδεκτή και να καταλήξει αμέσως σε απόφαση επί της ουσίας, αν το ζήτημα που θέτει η υπόθεση αποτελεί

⁷⁵ Βλ. κανόνα 36.4(α) του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁷⁶ Βλ., κανονισμό 100-105 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΔΔΑ σχετικά με τη νομική συνδρομή.

⁷⁷ Βλ., κανονισμό 52.1 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΔΔΑ.

⁷⁸ Βλ., Άρθρο 27 ΕΣΔΑ και καν του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΔΔΑ.

ήδη αντικείμενο πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου. Διαφορετικά, η Επιτροπή προωθεί την υπόθεση στο Τμήμα.⁷⁹ Η Απόφαση της Επιτροπής είναι οριστική.

Το Τμήμα έχει επίσης τη δυνατότητα να ζητήσει περαιτέρω πληροφορίες από τους διαδίκους, να αποφασίσει να κηρύξει την προσφυγή απαράδεκτη ή να την διαγράψει από το πινάκιο. Πριν λάβει απόφαση για το παραδεκτό, ενδέχεται, κατόπιν αιτήματος ενός διαδίκου ή με δική του πρωτοβουλία, να πραγματοποιήσει μια ακρόαση και μπορεί επίσης να κρίνει ορθό να αποφανθεί ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας της προσφυγής.⁸⁰

Ένας πρακτικός οδηγός για Κριτήρια Παραδεκτού του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ο οποίος περιλαμβάνει σχετική νομολογία, έχει συνταχθεί από το νομικούς του Δικαστηρίου και είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση:

http://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_ENG.pdf

Φιλικός διακανονισμός: Σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί να θέσει εαυτό στη διάθεση των ενδιαφερομένων διαδίκων με σκοπό να επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός της υπόθεσης. Στην περίπτωση αυτή, οι διαδικασίες που διεξάγονται είναι εμπιστευτικές και διενεργούνται από τη Γραμματεία με βάση οδηγίες που εκδίδει το Τμήμα στο οποίο έχει ανατεθεί η υπόθεση ή ο Πρόεδρος του. Αν επιτευχθεί ο διακανονισμός, η υπόθεση διαγράφεται από το πινάκιο και η απόφαση του Δικαστηρίου περιορίζεται σε μια σύντομη έκθεση των γεγονότων και της λύσης που επιτεύχθηκε, και διαβιβάζεται στην Επιτροπή Υπουργών, η οποία εποπτεύει την εκτέλεση των όρων του διακανονισμού.⁸¹ Η λύση που επιτυγχάνεται δεν πρέπει να αντιβαίνει άλλες διατάξεις της Ευρωπαϊκής σύμβασης.

Διαγραφή από το πινάκιο: Σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει τη διαγραφή της προσφυγής από το πινάκιο, αν ο αιτών δεν επιθυμεί πλέον την εκδίκασή της· αν η διαφορά διευθετήθηκε· αν, για οποιονδήποτε άλλο λόγο του οποίου την ύπαρξη διαπιστώνει το Δικαστήριο, δεν δικαιολογείται πλέον η περαιτέρω εξέταση της προσφυγής. Πάντως, «το Δικαστήριο προβαίνει στην εξέταση της προσφυγής εάν τούτο απαιτείται από το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου που εγγυάται η Σύμβαση και τα Πρωτόκολλα της»,⁸² και μπορεί επίσης να αποφασίσει την επανεγγραφή της προσφυγής στο πινάκιο.⁸³ Όπως αναφέρεται παραπάνω, το Δικαστήριο θα διαγράψει την προσφυγή από το πινάκιο όταν επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός ανάμεσα στους διαδίκους.⁸⁴ Μπορεί επίσης να διαγράψει μία υπόθεση αν αποδεχτεί σχετική μονομερή διακήρυξη του εναγόμενου κράτους, ακόμα και αν ο προσφεύγων επιθυμεί τη συνέχιση της εκδίκασής της.⁸⁵ Σε αυτήν την περίπτωση, όμως, η απόφαση του Δικαστηρίου θα εξαρτηθεί από το αν θεωρεί ότι ο σεβασμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως ορίζεται στη Σύμβαση και τα Πρωτόκολλα, επιβάλλει το αντίθετο. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι προκειμένου να διαπιστώσει αυτό, πρέπει να εξετάζει «τη φύση των καταγγελιών, το αν τα ζητήματα που εγείρονται είναι συγκρίσιμα με ζητήματα για τα οποία το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί σε προηγούμενες υποθέσεις, τη φύση και το πεδίο εφαρμογής των μέτρων που λαμβάνονται από την κυβέρνηση του εναγόμενου κράτους στο πλαίσιο της εκτέλεσης των αποφάσεων που εξέδωσε το Δικαστήριο σε οποιεσδήποτε προηγούμενες υποθέσεις, καθώς και τον αντίκτυπο που είχαν αυτά τα μέτρα στην εξεταζόμενη υπόθεση».⁸⁶

Εξέταση της ουσίας: Από τη στιγμή που μια προσφυγή κηρυχθεί παραδεκτή, το Τμήμα μπορεί να καλέσει τους διαδίκους να υποβάλλουν περαιτέρω αποδεικτικά στοιχεία και παρατηρήσεις και να πραγματοποιήσει ακρόαση.

⁷⁹ Βλ., Άρθρο 28 ΕΣΔΑ και κανονισμός 53 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΔΔΑ.

⁸⁰ Βλ., Άρθρο 29 ΕΣΔΑ και κανονισμός 54 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁸¹ Βλ., Άρθρο 39 ΕΣΔΑ και κανονισμός 62 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁸² Βλ. Άρθρο 37.1 ΕΣΔΑ.

⁸³ Βλ., Άρθρο 37 ΕΣΔΑ και κανονισμός 43 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁸⁴ Βλ., κανονισμός 43.3 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁸⁵ Βλ., *Akman κατά Turkey*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 37453/97, Απόφαση επί παραδεκτού, 26 Ιουνίου 2001, παρ. 28-32, and, *Tahsin Acar κατά Τουρκίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή Αρ. 26307/95, Απόφαση από 8 Απριλίου 2004, παρ. 75-76.

⁸⁶ *Tahsin Acar κατά Τουρκίας*, ΕΔΔΑ, παρ. 76. Η λίστα δεν είναι περιοριστική. Αυτή η πρακτική πλέον αντανάκλαται στον κανονισμό 62(α) του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

Όπως αναφέρεται παρακάτω, αν ο προσφεύγων ζητά **δίκαιη ικανοποίηση**, στην περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι το κράτος παραβίασε τα δικαιώματά του, τόσο **το αίτημα όσο και τα έγγραφα που το υποστηρίζουν πρέπει να παρασχεθούν σε αυτό το στάδιο**.

Το Δικαστήριο θα εξετάσει την υπόθεση υπό τη μορφή του Τμήματος.⁸⁷

Οι συνεδριάσεις είναι δημόσιες, όπως και τα έγγραφα που κατατίθενται στη Γραμματεία, αν και η πρόσβαση σε αυτά μπορεί να περιοριστεί αν το Δικαστήριο αποφασίσει ότι συντρέχουν ιδιαίτεροι λόγοι για την προστασία της ηθικής, της δημόσιας τάξης ή της εθνικής ασφάλειας σε μια δημοκρατική κοινωνία, ή αν το απαιτούν τα συμφέροντα των ανηλίκων ή η προστασία της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, ή σε ειδικές περιστάσεις στις οποίες η δημοσιότητα θα προκαταλάμβανε τα συμφέροντα της δικαιοσύνης.⁸⁸

Οι αποφάσεις του Τμήματος καθίστανται οριστικές όταν οι διάδικοι δηλώνουν ότι δεν θα ζητήσουν παραπομπή της υπόθεσης ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, ή παρήλθαν τρεις μήνες από την έκδοση της απόφασης και δεν ζητήθηκε η παραπομπή αυτή, ή αν το Συμβούλιο του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης απέρριψε τη σχετική με την παραπομπή αίτηση.⁸⁹

Δίκαιη ικανοποίηση: Αν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση, χορηγεί στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.⁹⁰ Για να τη χορηγήσει, ο προσφεύγων πρέπει να υποβάλλει στο Δικαστήριο ειδικό αίτημα δίκαιης ικανοποίησης, καθώς και στοιχεία που σχετίζονται με το αίτημα αυτό, μαζί με τυχόν συναφή έγγραφα που να υποστηρίζουν το αίτημά του, κατά κανόνα εντός της προθεσμίας που ορίζει ο Πρόεδρος του Τμήματος για την υποβολή των παρατηρήσεων του προσφεύγοντος επί της ουσίας της προσφυγής.⁹¹

Πέραν της απονομής αποζημίωσης που πρέπει να καταβληθεί ως δίκαιη ικανοποίηση, «[σ]ε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, [...] το Δικαστήριο ενδέχεται να θεωρήσει χρήσιμο να υποδείξει στο εναγόμενο Κράτος το είδος των μέτρων που μπορούν να ληφθούν, προκειμένου να δοθεί τέλος στη –συχνά συστηματική– κατάσταση που οδήγησε στη διαπίστωση παραβίασης [...]. Μερικές φορές η φύση της διαπιστωθείσας παραβίασης μπορεί να είναι τέτοια, ώστε να μην αφήνει καμία πραγματική επιλογή ως προς τα μέτρα που απαιτούνται [...]».⁹²

Στην υπόθεση *Hirsi Jamaa και λοιπών κατά Ιταλίας*, εφόσον «η μεταφορά των προσφευγόντων τους εξέθεσε σε κίνδυνο κακομεταχείρισης στη Λιβύη και αυθαίρετου επαναπατρισμού στη Σομαλία και την Ερυθραία»,⁹³ το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επέβαλε στην Ιταλική Κυβέρνηση «να λάβει όλα τα δυνατά μέτρα για να αποκτήσει διαβεβαιώσεις από τις αρχές της Λιβύης ότι οι προσφεύγοντες δεν θα υποβληθούν σε μεταχείριση ασύμβατη με το άρθρο 3 της Σύμβασης ή σε αυθαίρετο επαναπατρισμό».⁹⁴

Παραπομπή ή παραίτηση υπέρ του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης: Το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης αποτελείται από 17 δικαστές και τουλάχιστον 3 αναπληρωτές δικαστές, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου και των Αντιπροέδρων του Δικαστηρίου και των Προέδρων των Τμημάτων (κανονισμός 24 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ). Ένα Τμήμα μπορεί να παραιτηθεί από τη δικαιοδοσία υπέρ του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, όταν η υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν του «εγείρει σοβαρό ζήτημα ως προς την ερμηνεία της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της ή εάν η επίλυση ενός ζητήματος μπορεί να έρχεται σε αντίθεση με προηγούμενη απόφαση του Δικαστηρίου»,⁹⁵ εκτός αν ένα από τα διάδικα μέρη διατυπώσει ένσταση εντός ενός μηνός από την απόφαση παραίτησης.⁹⁶ Επιπλέον, κάθε διάδικος δικαιούται εντός τριών μηνών από την απόφαση του Τμήματος να ζητήσει την παραπομπή

⁸⁷ Βλ., Άρθρο 38 ΕΣΔΑ.

⁸⁸ Βλ., Άρθρο 40 ΕΣΔΑ και κανονισμούς 33 και 63 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁸⁹ Βλ., Άρθρο 44 ΕΣΔΑ.

⁹⁰ Βλ., Άρθρο 41 ΕΣΔΑ.

⁹¹ Βλ., κανονισμός 60 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁹² *Hirsi Jamaa και λοιποί κατά Ιταλίας*, ΕΔΔΑ, Προσφυγή 27765/09, Απόφαση από 23 Φεβρουαρίου 2012, Σκέψη 209. Τα μέτρα διατάσσονται σύμφωνα με το Άρθρο 46 της ΕΣΔΑ.

⁹³ *ό.π.*, στην παρ. 211.

⁹⁴ *ό.π.*, στην παρ. 211.

⁹⁵ Βλ., άρθρα 30-31 ΕΣΔΑ.

⁹⁶ Βλ. κανονισμός 72 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

της υπόθεσης ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης. Το αίτημα για παραπομπή εξετάζεται από ένα Συμβούλιο πέντε δικαστών που ορίζεται από το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, το οποίο αποδέχεται την υπόθεση μόνο αν εγείρει σοβαρό ζήτημα όσον αφορά την ερμηνεία της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, ή ένα σοβαρό ζήτημα γενικής φύσης.⁹⁷ Οι Κανονισμοί του Δικαστηρίου που ισχύουν για τις διαδικασίες ενώπιον των Τμημάτων, ισχύουν επίσης για τις διαδικασίες ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού Δικαστή Εισηγητή.⁹⁸

2.3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Προπαρασκευαστική φάση: Οι συλλογικές προσφυγές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΕΚΔ ή η Επιτροπή) πρέπει να απευθύνονται στον Εκτελεστικό Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων,⁹⁹ ο οποίος πιστοποιεί την παραλαβή τους, ενημερώνει το ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο κράτος και τις διαβιβάζει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΕΚΔ).¹⁰⁰ Οι προσφυγές πρέπει να υποβάλλονται στα αγγλικά ή τα γαλλικά.

Εξέταση του παραδεκτού: Για κάθε υπόθεση, ο Πρόεδρος της ΕΕΚΔ διορίζει ένα από τα μέλη της ως Εισηγητή. Ο Εισηγητής ετοιμάζει ένα σχέδιο απόφασης επί του παραδεκτού, ακολουθούμενο, όταν χρειάζεται, από ένα σχέδιο απόφασης επί της ουσίας.¹⁰¹

Η ΕΕΚΔ μπορεί να ζητήσει από τα μέρη πρόσθετες πληροφορίες επί του παραδεκτού της αναφοράς. Μπορεί να αποφανθεί επί του παραδεκτού χωρίς να καλέσει το εναγόμενο κράτος να υποβάλει παρατηρήσεις επί του παραδεκτού, εάν κρίνει ότι η προσφυγή είναι είτε προδήλως αβάσιμη ή θεωρεί ότι τα κριτήρια παραδεκτού εκπληρώθηκαν.¹⁰²

Όμως, προτού αποφανθεί επί του παραδεκτού, η ΕΕΚΔ μπορεί να ζητήσει παρατηρήσεις επί του αποδεκτού από το εναγόμενο κράτος, που θα πρέπει να υποβληθούν εντός συγκεκριμένου χρονικού ορίου. Αν το κράτος απαντήσει στο αίτημα αυτό, η ΕΕΚΔ θα ζητήσει από τον προσφεύγοντα να ανταπαντήσει στις παρατηρήσεις του κράτους επί του παραδεκτού.¹⁰³

Η απόφαση επί του παραδεκτού της προσφυγής διαβιβάζεται στους διαδίκους και στα κράτη¹⁰⁴ και δημοσιεύεται στον ιστότοπο του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Εξέταση της ουσίας: Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει πρόσθετες εξηγήσεις ή πληροφορίες και, μετά από αίτημα των μερών ή με δική της πρωτοβουλία, να οργανώσει ακρόαση.¹⁰⁵ Άλλα κράτη που έχουν αποδεχθεί τη διαδικασία Συλλογικών προσφυγών, μπορούν να υποβάλλουν παρατηρήσεις για μία προσφυγή που έχει γίνει αποδεκτή κατά άλλου κράτους. Επιπλέον, κατόπιν προτάσεως του Εισηγητή, ο Πρόεδρος της ΕΕΚΔ μπορεί να προσκαλέσει έναν θεσμό, μια οργάνωση ή ένα άτομο να υποβάλει παρατηρήσεις (όλες οι παρατηρήσεις διαβιβάζονται τόσο στον Προσφεύγοντα όσο και στο κράτος το οποίο αφορά η προσφυγή και δημοσιεύονται στον ιστότοπο του Συμβουλίου της Ευρώπης).

Αφού αξιολογήσει τις έγγραφες παρατηρήσεις (και τις προφορικές, αν υπάρχουν), η Επιτροπή συντάσσει έκθεση στην οποία περιγράφει το σκεπτικό και τα συμπεράσματά της για το κατά πόσον το κράτος παραβίασε μία ή περισσότερες από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, και τη διαβιβάζει εμπιστευτικά στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης και στους διαδίκους, απαγορεύοντας τη δημοσίευσή της.¹⁰⁶ Η Επιτροπή των Υπουργών δεν δύναται να τροποποιήσει τη νομική αξιολόγηση της προσφυγής που έγινε από την ΕΕΚΔ. Αν η ΕΕΚΔ

⁹⁷ Βλ., Άρθρο 43 ΕΣΔΑ και κανονισμός 73 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁹⁸ Βλ., κανονισμοί 50 και 71 του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ.

⁹⁹ Εκτελεστικός Γραμματέας του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, Γενική Διεύθυνση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Κανόνων Δικαίου, Στρασβούργο Cedex, F-67075, Γαλλία

¹⁰⁰ Βλ., Άρθρο 5 ΠΠ-ΕΚΧ και κανονισμός 23 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΚΔ.

¹⁰¹ Βλ., κανονισμός 27 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΚΔ.

¹⁰² Βλ., κανονισμός 29.4 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΚΔ.

¹⁰³ Για (διεθνείς) ΜΚΟ τα κριτήρια παραδεκτού είναι η προσφυγή να αφορά ζήτημα το οποίο είναι αναγνωρισμένες ότι έχουν ως ειδική αρμοδιότητα επ' αυτού.

¹⁰⁴ Βλ., άρθρα 6 και 7.1 ΠΠ-ΕΚΧ και κανονισμοί 29 και 30 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΚΔ.

¹⁰⁵ Βλ., Άρθρο 7 ΠΠ-ΕΚΧ και κανονισμοί 31 και 33 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΚΔ.

¹⁰⁶ Βλ., Άρθρο 8 ΠΠ-ΕΚΧ.

διαπίστωσε παραβίαση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, ζητείται στο κράτος να ενημερώσει την Επιτροπή των Υπουργών για τα μέτρα που έχει ή σκοπεύει να λάβει για την αντιμετώπιση της παραβίασης. Τα μέλη της Επιτροπής Υπουργών που εκπροσωπούν τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη υιοθετούν μια έκθεση της ΕΕΚΔ για την υπόθεση με ψήφισμα κατά πλειοψηφία. Τα μέλη αυτά της Επιτροπής Υπουργών μπορούν να αποφασίσουν (με πλειοψηφία δύο τρίτων) να υιοθετήσουν μια σύσταση προς το εμπλεκόμενο κράτος, στην περίπτωση που το κράτος δεν έχει ενημερώσει τους Υπουργούς για τις επανορθωτικές ενέργειες που σκοπεύει να λάβει.¹⁰⁷

Η έκθεση (απόφαση) της ΕΕΚΔ για μια προσφυγή θα δημοσιευθεί όταν η Επιτροπή Υπουργών υιοθετεί μια απόφαση για την υπόθεση ή, σε κάθε περίπτωση, όχι αργότερα από τέσσερις μήνες μετά τη διαβίβαση στην Επιτροπή Υπουργών.¹⁰⁸

2.4. Εξωδικαστικοί μηχανισμοί που αναλαμβάνουν ατομικές προσφυγές

Όπως αναφέρεται παραπάνω στο Κεφάλαιο 1, Ενότητα Χ, πολλές από τις Ειδικές Διαδικασίες (Ειδικοί Εισηγητές ή Ομάδες Εργασίας) που έχουν οριστεί και εξουσιοδοτηθεί από το Συμβούλιο του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου προκειμένου να κρίνουν ειδικά θεματικά ζητήματα, λαμβάνουν και απευθύνουν ατομικές «αναφορές», αναφορικά με εικαζόμενες παραβιάσεις δικαιωμάτων, τις οποίες ο Ειδικός Εισηγητής έχει την αρμοδιότητα να κρίνει.

Όταν παραλαμβάνεται μία αναφορά, η ειδική διαδικασία θα την αξιολογήσει και θα αποφασίσει αν θα επικοινωνήσει με το σχετικό κράτος, ζητώντας απάντηση για τους ισχυρισμούς. Η Ειδική Διαδικασία μπορεί να βοηθήσει να επιστηθεί η προσοχή των αρχών του κράτους στην υπόθεση, να ζητήσει πληροφορίες, να εγείρει ζητήματα ανησυχίας και να ζητήσει τη λήψη ενεργειών.

Οι πληροφορίες σχετικά με τις αναφορές που αποστέλλονται από μια Ειδική Διαδικασία σε ένα κράτος, κατά γενικό κανόνα δημοσιεύονται στην Επετηρίδα Ειδικών Διαδικασιών που υποβάλλεται στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η δικαιοδοσία των Ειδικών Διαδικασιών να κρίνουν ατομικές αναφορές είναι θεματική και δεν εξαρτάται από το εάν το ενδιαφερόμενο κράτος είναι συμβαλλόμενο σε μία συγκεκριμένη συνθήκη για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Μια προσφυγή μπορεί να υποβληθεί σχετικά με οποιοδήποτε κράτος και δεν υφίστανται προϋποθέσεις σχετικά με την ανάγκη εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων προ της ανάληψης μιας υπόθεσης από έναν Ειδικό Εισηγητή ή μια Ομάδα Εργασίας.

Επιπλέον, είναι δυνατόν να παρουσιαστεί η ίδια προσφυγή σε περισσότερες από μία Ειδικές Διαδικασίες ή σε μία Ειδική Διαδικασία και σε ένα διεθνές δικαστικό ή οιοδήποτε δικαστικό όργανο για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Πλαίσιο 3. Ομάδα Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση (ΟΕΑΚ)

Η Ομάδα Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση (ΟΕΑΚ): Ατομικές προσφυγές

Η Ομάδα Εργασίας κρίνει ατομικές προσφυγές. Είναι ο μόνος ειδικός μηχανισμός που δεν βασίζεται σε συνθήκη και το οποίο η αρμοδιότητα προβλέπει ρητά την εξέταση ατομικών προσφυγών. Το γεγονός ότι η αρμοδιότητά της είναι θεματική και όχι βασιζόμενη σε συνθήκη σημαίνει ότι τα άτομα από κάθε σημείο του κόσμου μπορούν να υποβάλλουν προσφυγή, που είναι σχετική με την αρμοδιότητα του μηχανισμού, κατά οποιουδήποτε κράτους – είτε το κράτος είναι συμβαλλόμενο είτε όχι σε μια συνθήκη που καθορίζει μια σχετική υποχρέωση.¹⁰⁹

Παρατίθενται οι διαδικασίες που ακολουθούνται από τη ΟΕΑΚ, όταν λαμβάνει μία αναφορά σχετικά με υπόθεση εικαζόμενης παραβίασης των δικαιωμάτων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της.

¹⁰⁷ Βλ., Άρθρο 9 ΠΠ-ΕΚΧ.

¹⁰⁸ Βλ., Άρθρο 8.2 ΠΠ-ΕΚΧ.

¹⁰⁹ Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε τη διεύθυνση:
<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Detention/Pages/Complaints.aspx>

I. Διερεύνηση ατομικών υποθέσεων

Η Ομάδα Εργασίας ενεργεί κατόπιν πληροφοριών που υποβάλλονται μέσω αναφορών που διαβιβάζονται σε αυτήν από τα άμεσα ενδιαφερόμενα άτομα, τις οικογένειες ή τους εκπροσώπους τους ή μη κυβερνητικές οργανώσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, από κυβερνήσεις και διακυβερνητικές οργανώσεις και που αφορούν εικαζόμενες περιπτώσεις αυθαίρετης κράτησης. (...)

Διαδικασία επείγουσας δράσης

Η στέρηση της ελευθερίας είναι αυθαίρετη αν μία περίπτωση εμπίπτει σε μία από τις παρακάτω πέντε κατηγορίες:

A) Όταν είναι σαφώς αδύνατο να γίνει επίκληση οποιασδήποτε νομικής βάσης που αιτιολογεί τη στέρηση της ελευθερίας (όπως ένα άτομο συνεχίζει να κρατείται μετά την ολοκλήρωση της ποινής του ή παρά το γεγονός ότι το δίκαιο αμνηστίας ισχύει για το άτομό του) (Κατηγορία I);

B) Όταν η στέρηση της ελευθερίας απορρέει από την άσκηση των δικαιωμάτων ή ελευθεριών που διασφαλίζονται με τα άρθρα 7, 13, 14, 18, 19, 10 και 21 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα δικαιώματα του Ανθρώπου και, όσον αφορά στα συμβαλλόμενα κράτη, από τα άρθρα 12, 18, 19, 21, 22, 25, 26 και 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (Κατηγορία II),

Γ) Όταν η ολική ή μερική μη τήρηση των διεθνών κανόνων που αφορούν το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, όπως ορίζεται στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και σε συναφή διεθνή έγγραφα που έχουν γίνει αποδεκτά από τα εμπλεκόμενα κράτη, είναι τέτοιας βαρύτητας που προσδίδουν στη στέρηση της ελευθερίας αυθαίρετο χαρακτήρα (Κατηγορία III).

Δ) Όταν αιτούντες άσυλο, μετανάστες ή πρόσφυγες υπόκεινται σε παρατεταμένη διοικητική μέριμνα χωρίς τη δυνατότητα διοικητικής ή δικαστικής αξιολόγησης ή επανόρθωσης (κατηγορία IV), και

Ε) Όταν η στέρηση της ελευθερίας αποτελεί παραβίαση του διεθνούς δικαίου για λόγους διάκρισης βάσει γέννησης, εθνικής, εθνοτικής ή κοινωνικής καταγωγής, γλώσσας, θρησκευματος, οικονομικής κατάστασης, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, ή αναπηρίας ή άλλης κατάστασης, και στοχεύει ή ενδέχεται να συντελέσει στην παράβλεψη της ισότητας των δικαιωμάτων του ανθρώπου (κατηγορία V).

Μέθοδοι εργασίας της ΟΕΑΚ, Έγγ. ΟΗΕ A/HRC.36/38 (2017), παρ. 17:

«Βάσει των πληροφοριών που συλλέγονται σύμφωνα με αυτή την αρχή της εκατέρωθεν ακρόασης, η Ομάδα Εργασίας υιοθετεί ένα από τα ακόλουθα μέτρα σε μία συνεδρίαση στην οποία συνέρχεται μόνη της:

(α) Αν το άτομο έχει αποδεσμευθεί, για οποιονδήποτε λόγο, κατόπιν της αναφοράς της υπόθεσης στην Ομάδα Εργασίας, η υπόθεση μπορεί να τεθεί στο αρχείο. Η Ομάδα, όμως, διατηρεί το δικαίωμα γνωμοδότησης, ανάλογα με την περίπτωση, σχετικά με το αν η στέρηση της ελευθερίας ήταν αυθαίρετη ή όχι, παρά την αποδέσμευση του ενδιαφερόμενου ατόμου:

(β) Αν η Ομάδα θεωρεί ότι η υπόθεση δεν αφορά αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας, θα εκδώσει γνωμοδότηση επ' αυτού,

(γ) Αν η Ομάδα θεωρεί ότι απαιτούνται περαιτέρω πληροφορίες από την Κυβέρνηση ή την πηγή, μπορεί να θέσει την υπόθεση σε εκκρεμότητα έως ότου ληφθούν αυτές οι πληροφορίες,

(δ) Αν η Ομάδα κρίνει ότι δεν είναι δυνατόν να αποκτήσει επαρκείς πληροφορίες για την υπόθεση, μπορεί να θέσει την υπόθεση στο αρχείο, προσωρινά ή οριστικά,

(ε) Αν η Ομάδα αποφανθεί ότι εδραιώνεται η αυθαίρετη φύση της στέρησης της ελευθερίας, πρέπει να γνωμοδοτήσει επ' αυτού και να προβεί σε συστάσεις προς την Κυβέρνηση.

Η γνωμοδότηση διαβιβάζεται στην Κυβέρνηση, μαζί με τις συστάσεις. Δύο εβδομάδες μετά την κοινοποίηση αυτή, η γνωμοδότηση διαβιβάζεται και στην πηγή των πληροφοριών. Οι γνωμοδοτήσεις δημοσιεύονται σε προσάρτημα στην έκθεση που παρουσιάζεται ετησίως από την Ομάδα Εργασίας στο Συμβούλιο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, κατά την προγραμματισμένη συνεδρίαση αναφοράς της Ομάδας.»

Ένα υπόδειγμα του εντύπου (που ονομάζεται επίσης ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ) για χρήση κατά την κατάθεση υπόθεσης στην ΟΕΑΚ υπάρχει εδώ: Ερωτηματολόγιο [Ε](#) - [F](#) - [S](#)

4. Διαδικασίες σύμφωνα με το Δίκαιο της ΕΕ

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) ερμηνεύει και αποσαφηνίζει το δίκαιο της ΕΕ και οι αποφάσεις του έχουν σκοπό να διασφαλίζεται η **ομοιόμορφη εφαρμογή του** σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, και διευθετεί **νομικές διαφορές** ανάμεσα στις εθνικές κυβερνήσεις και τα όργανα της ΕΕ. Οι προδικαστικές αποφάσεις καθορίζονται με το Άρθρο 267 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ). Δεν υφίσταται υποχρέωση αίτησης προκαταρκτικής αναφοράς για έναν εθνικό δικαστή, μπορεί απλά να προταθεί στον εθνικό δικαστή κατά τις εθνικές διαδικασίες.

Ο ρόλος του ΔΕΕ έγκειται στα εξής

- **ερμηνεία του δικαίου** (προδικαστικές αποφάσεις): τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών της ΕΕ οφείλουν να μεριμνούν για τη σωστή εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου, το οποίο όμως μπορεί να ερμηνεύουν με διαφορετικό τρόπο. Αν ένα εθνικό δικαστήριο έχει κάποια αμφιβολία σχετικά με την ερμηνεία ή την ισχύ κάποιου ευρωπαϊκού νόμου, έχει τη δυνατότητα να ζητήσει διευκρινίσεις από το Δικαστήριο. Η ίδια διαδικασία μπορεί επίσης να ακολουθηθεί για να προσδιοριστεί κατά πόσον ένας εθνικός νόμος ή μια εθνική πρακτική συνάδουν με το δίκαιο της ΕΕ. **(1)**
- **ακύρωση νομικών πράξεων της ΕΕ** (προσφυγές ακύρωσης): εάν μια νομική πράξη της ΕΕ θεωρείται ότι παραβιάζει τις Συνθήκες της ΕΕ ή τα θεμελιώδη δικαιώματα, το Δικαστήριο μπορεί να ζητήσει την ακύρωσή της. Αυτή η διαδικασία μπορεί να ζητηθεί από ένα κράτος-μέλος, το Συμβούλιο της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή (σε ορισμένες περιπτώσεις) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι ιδιώτες μπορούν επίσης να ζητήσουν από το Δικαστήριο να ακυρώσει μια πράξη της ΕΕ που τους αφορά άμεσα. **(2)**
- **επιβολή του δικαίου** (διαδικασίες επί παραβάσει): πρόκειται για διαδικασίες κατά των κρατών μελών για μη συμμόρφωση με το ευρωπαϊκό δίκαιο. Τις διαδικασίες αυτές μπορεί να κινεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Το κράτος μέλος το οποίο διαπιστώνεται ότι έχει παραβεί τις υποχρεώσεις του, οφείλει να προβεί αμέσως σε διορθωτικές ενέργειες, ειδάλλως κινδυνεύει να ασκηθεί εναντίον του δεύτερη προσφυγή, που μπορεί να οδηγήσει στην επιβολή προστίμου. **(3)**
- **Διασφάλιση της ανάληψης δράσης από την ΕΕ** (προσφυγή λόγω παράλειψης): το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλουν υπό ορισμένες συνθήκες να λαμβάνουν ορισμένες αποφάσεις. Αν δεν το πράξουν, τα κράτη μέλη της ΕΕ, άλλα όργανα της ΕΕ και (υπό ορισμένες προϋποθέσεις) ιδιώτες ή επιχειρήσεις μπορούν να υποβάλουν καταγγελία στο Δικαστήριο.
- **επιβολή κυρώσεων σε όργανα της ΕΕ** (αγωγές αποζημίωσης): κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που υπέστη ζημία εξαιτίας δράσης ή παράλειψης της ΕΕ ή του προσωπικού της μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο.

Το θέμα της εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ **στην υπόθεση ενός μεμονωμένου ατόμου** μπορεί να φθάσει στο ΔΕΕ αν ένα **εθνικό δικαστήριο αποφασίσει να παραπέμψει την υπόθεση στο ΔΕΕ** (1) ή απευθείας ενώπιον του **Δικαστηρίου** (2).

(1) Προκαταρκτική απόφαση

Αν ένα εθνικό δικαστήριο έχει κάποια αμφιβολία σχετικά με την ερμηνεία ή την ισχύ κάποιου ευρωπαϊκού νόμου, έχει τη δυνατότητα να ζητήσει διευκρινίσεις από το ΔΕΕ (προκαταρκτική απόφαση). Οι προκαταρκτικές αποφάσεις του ΔΕΕ εξυπηρετούν στη διαπίστωση και την ενημέρωση ενός εθνικού δικαστηρίου για το αν ο εθνικός νόμος ή η πρακτική συνάδεις με το δίκαιο της ΕΕ ή πώς πρέπει να ερμηνευθεί το δίκαιο της ΕΕ. Ένα παιδί-μετανάστης έχει καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΕ μέσω εθνικού δικαστηρίου, όταν ο εθνικός δικαστής πρέπει να κληθεί να ζητήσει προκαταρκτική απόφαση.

(2) Αιτήσεις ακυρώσεων

Είναι δυνατή η προσφυγή απευθείας στο ΔΕΕ εάν η απόφαση ενός οργάνου της ΕΕ έχει επηρεάσει ένα άτομο άμεσα και ατομικά (αίτηση ακύρωσης). Η **αίτηση ακύρωσης (Άρθρο 263 ΣΛΕΕ)** έχει περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, καθώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο κατά πράξεων της ΕΕ (όχι κατά πράξεων κράτους-μέλους). Οι προσφεύγοντες μπορεί να είναι άτομα που είτε εθίγησαν ατομικά είτε όχι και τους αφορούσε η πράξη της ΕΕ ή επηρεάστηκαν άμεσα από αυτή.

(3) Διαδικασίες επί παραβάσει

Οι διαδικασίες επί παραβάσει ορίζονται στο άρθρο 258 της ΣΛΕΕ. Η διαδικασία βασικά αποτελείται από τέσσερα στάδια. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί το κράτος τρεις φορές με επίσημες επιστολές, ζητώντας εξηγήσεις και μετά από αυτά τα τρία στάδια, η υπόθεση παραπέμπεται στο ΔΕΕ. Πώς μπορεί ένα άτομο να κάνει χρήση αυτού του δικαιώματος; Κάποιος μπορεί να ενημερώσει την Επιτροπή για εσφαλμένη εφαρμογή ή μεταφορά του δικαίου της ΕΕ, που μπορεί να οδηγήσει την Επιτροπή στην κίνηση διαδικασίας επί παραβάσει κατά ενός κράτους μέλους ([επίσημη διαδικασία προσφυγών](#), το έντυπο είναι διαθέσιμο σε 23 γλώσσες). Η Επιτροπή ενεργεί κατά την κρίση της.

Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής

Άτομα που είναι ευρωπαίοι πολίτες, διαμένουν σε κράτος μέλος της ΕΕ, ΜΚΟ, οργανώσεις, επιχειρήσεις μπορούν να υποβάλουν μια καταγγελία στον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή αναφορικά με έναν θεσμό της ΕΕ, όργανο ή οργανισμό.

Ένα άτομο μπορεί να καταγγείλει στον Διαμεσολαβητή την κακοδιοίκηση ενεργειών από αυτά τα όργανα και τους οργανισμούς (κακοδιοίκηση σημαίνει την κακή ή αποτυχημένη διοίκηση, όπως για παράδειγμα: διοικητικές παρατυπίες, μεροληψία, διάκριση, κατάχρηση εξουσίας, μη απάντηση, άρνηση στην παροχή πληροφοριών, μη απαραίτητη καθυστέρηση). Δείτε το έντυπο καταγγελίας κακοδιοίκησης εδώ:

<https://www.ombudsman.europa.eu/en/atyourservice/secured/complaintform.faces>

II. Στρατηγικές αποτελεσματικής πολλαπλής χρήσης μηχανισμών

Παράρτημα I: ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ: Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΝΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ – ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ποιο διεθνές όργανο ή μηχανισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί;

α) Εφαρμοσιμότητα των υποχρεώσεων που απορρέουν από διεθνείς συνθήκες

1. Σε ποιες συνθήκες για τα δικαιώματα του ανθρώπου είναι συμβαλλόμενο το κράτος;
2. Έχει προβεί το κράτος σε κάποιες επιφυλάξεις ή δηλώσεις περί ερμηνείας αναφορικά με τις διατάξεις της συνθήκης που αφορά τα ζητήματα της υπόθεσης;
3. Είναι αυτές οι επιφυλάξεις και οι δηλώσεις επιτρεπτές και έγκυρες (δηλ. η συνθήκη επιτρέπει τέτοιες επιφυλάξεις; Αντιβαίνει η επιφύλαξη ή η δήλωση το αντικείμενο και τον σκοπό της συνθήκης;)

β) Καθ' ύλην δικαιοδοσία

1. Τα γεγονότα στα οποία βασίζεται η προσφυγή αποτελούν παραβιάσεις των διατάξεων συνθήκης για τα δικαιώματα του ανθρώπου;
2. Οι παραβιάσεις σύμφωνα με αυτή τη συνθήκη σχετίζονται ειδικά με τα παιδιά;
3. Ποιοι μηχανισμοί είναι αρμόδιοι για την ακρόαση της προσφυγής αναφορικά με αυτά τα δικαιώματα του ανθρώπου;

γ) Κατά χρόνο δικαιοδοσία

1. Οι σχετικές συνθήκες έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ;
2. Το κράτος δεσμευόταν από τις διατάξεις της συνθήκης που περιέχει τις σχετικές διατάξεις κατά τον χρόνο που οι πράξεις (ή παραλείψεις) που καταγγέλλονται σε αυτή την υπόθεση έλαβαν χώρα; 'Η υφίσταται συνεχιζόμενη παραβίαση;
3. Αν είναι απαραίτητη χωριστή επικύρωση ή συμφωνία για τον μηχανισμό ατομικών ή συλλογικών προσφυγών που αφορούν τη συνθήκη, έχει ήδη πραγματοποιηθεί;

δ) Κατά τόπο δικαιοδοσία

1. Το όργανο για τα δικαιώματα του ανθρώπου, στο οποίο θα διαβιβαστεί η προσφυγή, έχει δικαιοδοσία επί του σχετικού κράτους;
2. Οι καταγγελλόμενες πράξεις έλαβαν χώρα εντός της επικράτειας του σχετικού κράτους, ή άλλως έλαβαν χώρα σε επικράτεια ή αφορούν άτομο που υπόκειται στην αρμοδιότητα ή τον αποτελεσματικό έλεγχο του εν λόγω κράτους, ώστε να εμπίπτει στη δικαιοδοσία του;

ε) Δυνατότητα προσφυγής

1. Ο προτεινόμενος προσφεύγων έχει τη δυνατότητα κατάθεσης προσφυγής στον σχετικό μηχανισμό ατομικών ή συλλογικών προσφυγών;

στ) Εσωτερικά ένδικα μέσα

1. Έχουν εξαντληθεί τα εσωτερικά ένδικα μέσα;
2. Αν όχι, ήταν απαραίτητη η εξάντλησή τους;
3. Αν όχι, γιατί; Ήταν τα ένδικα μέσα αποτελεσματικά ή όχι; Αν όχι, πώς υποστηρίζεται αυτό;

ζ) Προθεσμίες

1. Υποβάλλεται η υπόθεση εντός των επιτρεπόμενων χρονικών ορίων για τον συγκεκριμένο διεθνή μηχανισμό; Αν όχι, υπάρχουν ακόμα άλλοι διαθέσιμοι διεθνείς μηχανισμοί;
2. Αν όχι, υπάρχουν άλλοι διεθνείς μηχανισμοί (συμπεριλαμβανομένων οργάνων οιονεί δικαστικών ή Ειδικές Διαδικασίες) που μπορούν ακόμα να εξετάσουν την προσφυγή;

η) Τυπικές διαδικασίες

1. Ποιος θα υπογράψει την προσφυγή/αίτημα
2. Πρέπει να συμπληρωθεί κάποιο ειδικό έντυπο;

Παράρτημα ΙΙ. Εργαλείο της ΔΕΝ (ICJ) για τη χρήση των διεθνών μηχανισμών προσφυγών

Επιλογή μηχανισμού: στρατηγική

Α) Ένα ή περισσότερα όργανα;

1. Είναι δυνατόν να υποβληθεί η υπόθεση σε έναν ή περισσότερους μηχανισμούς;
2. Υπάρχει κάποιος μηχανισμός που να αποκλείει τις προσφυγές που έχουν ήδη εξεταστεί ή που εξετάζονται από άλλα διεθνή όργανα και μηχανισμούς;
3. Μπορούν διαφορετικά στοιχεία της ίδιας υπόθεσης να παρουσιαστούν ενώπιον διαφορετικών οργάνων; Μπορούν να παρουσιαστούν συγκυρίες που προέκυψαν πρόσφατα;
4. Είναι δυνατό η υπόθεση να παραπεμφθεί στο ΔΕΕ;

Β) Ποιο όργανο είναι σωστό να επιλεγεί από στρατηγικής άποψης;

1. Ποιος είναι ο σκοπός – επίδραση για το άτομο ή η γενική/ συστημική κατάσταση που θα αλλάξει;
2. Με ποιον μηχανισμό έχει η υπόθεση τις περισσότερες πιθανότητες επιτυχούς έκβασης;
3. Ποια συνθήκη περιλαμβάνει τις πιο ισχυρές και πιο σχετικές εγγυήσεις;
4. Ποιος φορέας ή μηχανισμός έχει την πιο ισχυρή νομολογία για το σχετικό ζήτημα;
5. Ποιος είναι ο πιο σωστός χρόνος υποβολής της υπόθεσης αυτής σε διεθνές επίπεδο (βάσει της πρόσφατης νομολογίας);
6. Ποιος μηχανισμός παρέχει το πιο δυνατό σύστημα προσωρινών μέτρων, αν η υπόθεση το απαιτήσει; Τα προσωρινά μέτρα κάποιου από τους μηχανισμούς είναι πιο σεβαστά από το κράτος;
7. Ποιος μηχανισμός μπορεί να παράσχει την πιο σχετική ένδικη προστασία στον προσφεύγοντα;
8. Ποιος μηχανισμός εξασφαλίζει το πιο δυνατό σύστημα επιβολής των οριστικών αποφάσεων;
9. Ποιος μηχανισμός είναι πιο γρήγορος; Πόσο χρόνο είναι πιθανό να διαρκέσει η διαδικασία;
10. Ποιο είναι το κόστος της διαδικασίας; Παρέχεται νομική συνδρομή;
11. Επιτρέπονται οι παρεμβάσεις τρίτων (amicus curiae); Χρειάζονται;
12. Ποιοι είναι οι κίνδυνο σε περίπτωση αποτυχίας της υπόθεσης;

Γ) Επίδραση στο εσωτερικό σύστημα

1. Οι αποφάσεις του οργάνου ή του μηχανισμού θεωρούνται δεσμευτικές για το σχετικό κράτος;
2. Ποια είναι η επίδραση των αποφάσεων του οργάνου ή του μηχανισμού στο εθνικό σύστημα; Υπάρχει πιθανότητα να κινηθούν εκ νέου οι εθνικές διαδικασίες μετά από απόφαση ενός διεθνούς οργάνου ή μηχανισμού;
3. Ποια θα είναι η επίδραση μιας εμπιστευτικής διαδικασίας (π.χ. διερεύνησης);
4. Υπάρχει σύστημα καταβολής αποζημίωσης στον προσφεύγοντα που συνιστάται από τον μηχανισμό; Ή είναι δυνατή η αξίωση αποζημίωσης σε εθνικό επίπεδο στη συνέχεια;
5. Υπάρχει ήδη σύστημα για την αναθεώρηση του δικαίου/ νομοθεσίας βάσει των συμπερασμάτων του μηχανισμού για την υπόθεση;
6. Ποιος είναι ο πολιτικός αντίκτυπος της απόφασης του μηχανισμού στο σχετικό κράτος;
7. Ποιος θα μπορούσε να είναι ο αντίκτυπος της δικαστικής διαδικασίας και σε άλλες χώρες/ σε διεθνές επίπεδο;

Δ) Επακόλουθα

1. Θα κινηθεί εκ νέου η διαδικασία σε εθνικό επίπεδο;
2. Ποιο θα είναι τα επακόλουθα δικηγορικό έργο που θα απαιτηθεί σε εθνικό επίπεδο;
3. Τι είδους υποστήριξη και από ποιους φορείς (εθνικούς/διεθνείς) θα απαιτηθεί;

**International
Commission
of Jurists**

P.O. Box 91
Rue des Bains 33
CH 1211 Geneva 8
Switzerland

t +41 22 979 38 00

f +41 22 979 38 01

www.icj.org